

51183

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜZELERİN TANITIMINDA GÖRSEL - İŞİTSEL  
YÖNTEMLERİN KULLANIMI VE İSTANBUL  
ARKEOLOJİ MÜZESİNDE GERÇEKLEME

51183

MÜZECİLİK ANABİLİM DALI  
YÜKSEK LİSANS BİTİRME TEZİ

Şeniz Atik

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. TOMUR ATAGÖK

İstanbul 1996

## ÖNSÖZ

Müzelerin Tanıtımında Görsel-İşitsel Yöntemler'in kullanılarak bir müzede somutlanması olarak gerçekleştirilen bu tezin amacı; Çağdaş Müzecilik bağlamında Müze-Toplum ilişkisinin güçlendirilerek, toplumun müzelere ilgisinin artırılmasıdır.

Zengin kültür değerlerine sahip ülkemizde, müzelere olan ilgi, hemen yok denecek kadar azdır. Bu konunun araştırılarak, sonucunda müzelere ilginin nasıl sağlanabileceği konusundaki somut projelerin üretilmesini sağlayan tez konusunu bana vererek, bugüne kadar çalıştığım müzeme ve dolayısı ile ülkemiz müzeciliğine bir katkı sağlama imkanı yaratan hocam Sayın Prof. Dr. Tomur Atagök'e ve eğitim ağırlığı olan bu konuda tezimin gelişmesine büyük katkıları olan Sn. Prof. Dr. Lütfi Özbilgin'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tezimizin ana temasını teşkil eden görsel-ışitsel yöntemlerle tanıtım projesine fikri katkılarından dolayı Akademi Production'ın sahibi ve yöneticileri; Sn.Kemal Öner, Erkan Büker, Gökhan Kolsav ve Mete Şener'e, fotoğrafları çeken arkeolog Sn Turan Birgili'ye ve çizimleri yapan arkeolog Sn. Fırat Düzgüner'e, Tezimi İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde gerçekleştirmeme izin veren Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Sn.M.Akif Işık ve Müzeler Şube Müdürü Sn. Mahir Akturan'a, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Sn.Dr.Alpay Pasinli'ye ve Müdür Yardımcısı Sn.Halil Özek'e, İstanbul Kültür Müdür Yardımcısı Sn. Oğuz Akun'a, TRT İstanbul TV. arşivinde çalışmama izin veren TRT İstanbul Televizyonu müdürü Sn. Mustafa Yolaşan ve şahsında arşiv sorumlularına, tezimin gelişmesine katkıda bulunan Y.T.Ü. öğretim görevlilerinden hocam Sn. Sedat Göksu'ya, Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden yararlanmam konusunda yardımları nedeniyle Sn.Hale Özkasım ve Zehra Erkün'e ve tez yazımı sırasında ortaya çıkan bilgisayardaki teknik problemleri çözmeme yardımcı olan kuzenim Bülent Özsoy'a, tez çalışmam sırasında sabır anlayış gösteren, gerektiğinde yardımcı olan eşim Ahmet, çocuklarım Altuğ ve Altan'a da teşekkürü bir borç bilirim.

## ÖZET

“Müzelerin Tanıtımında Görsel-İşitsel Yöntemlerin Kullanımı ve İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde Gerçekleme” başlıklı bu tezde; Müze - Toplum ilişkisinin güçlendirilmesi, müzelere olan ilgisizliğin giderilmesi için çareler aranması ve çözümler üretilmesi, dolayısı ile toplumun kültürlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda projeye temel sağlayacak araştırmalar; Yurt dışındaki müzelerde yapılan ve müze-toplum ilişkisine temel teşkil eden; tanıtım, eğitim ve iletişim kapsamlı çalışmaların incelenmesi ve yurt içindeki müzelerle karşılaştırılması ile, müze ziyaretçi grafikleri ve müze tanıtım filmlerinin incelenmesi olarak ele alınmıştır.

Müzelerin tanıtımı ülkemizde bugüne kadar uzman kişi ya da kurumlar tarafından yapılmamıştır. Müzeler çoğu kez, film ya da televizyon şirketleri tarafından tanıtılmaya çalışılmıştır. Nasıl tanıtılması gerektiği konusunda bir sistem olmadığı gibi, böyle bir kaygı da yapımcılar tarafından duyulmamıştır.

Tezimizin gerçekleşmesinin yapıldığı İstanbul Arkeoloji Müzeleri son yıllarda yeni sergileme çalışmaları ile, müzecilik adına önemli bir gelişme kaydetmiştir. Bunu aldığı ödüllerle de kanıtlamıştır. Ancak ne yazık ki toplumun müzelere olan ilgisizliği ve müze tanıtımlarına önem verilmediğinden, bu çalışmaların topluma yansımadağı ve yeterli ziyaretçi sayısını sağlayamadığı gözlenmiştir.

Bu çalışmada bir müzenin klasik anlamda topluma nasıl tanıtılması gerektiği verilmekle birlikte, bunun ötesinde toplumla iletişim kurabilmenin yolları da aranmaktadır. Sonuçta varılan noktada bir tanıtım projesi gerçekleştirilmiştir. Projede, toplumla iletişim kurabilecek canlı, hareketli ve çarpıcı etkisi olan reklam filmi niteliğinde 3 spot film denemesi yer almıştır. Bu deneme, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Klasik Eserler Bölümü salonları ile sınırlı tutulmuştur.

<b>1. GİRİŞ</b>	<b>1</b>
<b>2. MÜZELER VE TOPLUMLA İLİŞKİLERİ</b>	<b>4</b>
<b>2.1. Müze Tanımı ve Amaçları</b>	<b>4</b>
<b>2.2. Müze- Toplum İlişkisi</b>	<b>7</b>
<b>2.2.1. Yurt dışındaki Müzelerde Müze -Toplum İlişkisi</b>	<b>9</b>
<b>2.2.2. Türkiye Müzelerinde Müze- Toplum İlişkisi</b>	<b>13</b>
<b>2.3. İletişim ve Müze- Toplum İlişkisindeki Yeri</b>	<b>21</b>
<b>2.4. Müze- Toplum İlişkisi Bağlamında Eğitim</b>	<b>23</b>
<b>2.5. Tanıtım ve Müze- Toplum İlişkisindeki Yeri</b>	<b>29</b>
<b>2.5.1. Müzelerin Tanıtımı</b>	<b>30</b>
<b>2.5.1.1.Tanıtımda İletişimin Rolü ve Halkla İlişkiler</b>	<b>32</b>
<b>2.5.1.2.Müzelerin Tanıtımında Kullanılan Yöntemler</b>	<b>36</b>
<b>2.5.1.2.1.Müzelerin Tanıtımında Kullanılan görsel yöntemler</b>	<b>36</b>
<b>2.5.1.2.2.Müzelerin Tanıtımında Kullanılan İşitsel Yöntemler</b>	<b>39</b>
<b>2.5.1.2.3.Müzelerin Tanıtımında Kullanılan Görsel-İşitsel Yöntemler</b>	<b>41</b>
<b>2.5.1.2.3.1.Bugüne Kadar Görsel-İşitsel Yöntemlerle Yapılan Müze Tanıtımlarının bir Değerlendirmesi.</b>	<b>44</b>
<b>3. İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZESİ KLASİK ESERLER BÖLÜMÜ'NÜN GÖRSEL-İŞİTSEL YÖNTEMLERLE TANITIMI ÜZERİNE BİR DENEME</b>	<b>52</b>
<b>3.1. İstanbul Arkeoloji Müzeleri</b>	<b>52</b>
<b>3.1.1. Klasik Eserler Müzesi'nin Tanıtımı</b>	<b>57</b>
<b>3.1.1.1.Ana Bina (Klasik Eserler Bölümü Salonları)</b>	<b>58</b>
<b>3.1.1.1.1.Sayda Nekropolü (Salon 8 ve 9)</b>	<b>60</b>
<b>3.1.1.1.1.1.Salon 8</b>	<b>61</b>
<b>3.1.1.1.1.2.Salon 9</b>	<b>63</b>

3.1.1.1.2.-Yunan-Roma Dönemi Heykeltıraşlık Eserleri (Salon 13-20)	64
3.1.1.2.Ek Bina (Yeni Bina)	65
3.1.1.2.1.Çağlar Boyu Anadolu ve Troya Salonu	66
3.1.1.2.2.Anadolu Çevre Kültürleri "Suriye-Filistin ve Kıbrıs"	69
3.1.1.2.3.Çağlar Boyu İstanbul	71
3.1.1.2.4.Çocuk Müzesi	73
3.2. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Tanıtım Kampanyası Denemesi	75
3.3. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Klasik Eserler Salonları'ndan Seçilen Birkaç Konu İle Sınırlı Görsel-İşitsel yöntemlerle Bir Tanıtım Denemesi	78
3.3.1. Müzenin Kuruluş Öyküsü	81
3.3.2. İskender Lahdi	83
3.3.3. Heykeller ve Mitolojik Dünyaları	87
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	92
4.1. Problemlerin Ortaya Konması, Karşılaştırma ve Değerlendirmeler	

**LEVHALAR**

**KAYNAKÇA**

**ÖZGEÇMİŞ**

## GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu; "Görsel-İşitsel Yöntemlerle Müzelerin Tanıtılması"dır.

Çalışmanın amacı; dünya kültür tarihinde önemli bir yeri olan ülkemizin sahip olduğu kültür belgelerini barındıran müzelerimizin, çağdaş teknolojiden de yararlanarak, gerek yurt içinde gerek ise yurt dışında tanıtılmasını sağlamaktır.

Dünya ülkeleri arasında kültür alışverişinin bir sanayi haline dönüştürüldüğü günümüzde, ülkemiz müzelerinin bundan soyutlanması düşünülemez. Ancak teknolojinin hızla geliştiği bu dönemde ne yazık ki aynı hızla fikir ve bilgi akışı sağlanamamaktadır. Bunu, müzelerimizin tanıtılması ile ilgili bugüne kadar yapılan çalışmalarda da izlemek mümkündür.

Gerçekte müzeler, toplumun eğitimiyle ilgili çok yararlı kurumlar olarak hizmet verebilecek bir konumda olmasına karşın bunu güncelleştirmek ve işletmek gibi bir kaygı, gerek kurumlar gerek yöneticiler tarafından taşınmamaktadır. Toplum ise bu konuda hiç de istekli davranmamaktadır. Bu durumda müzelerin toplumu kendisine cezbetmesi bağlamında konu müze - toplum ilişkisi açısından da ele alınarak, bu konudaki noksanlıkların teşhis ve tesbiti ile çareler aranması gerektiği fikri de tez konusu içinde yer almaktadır.

Müzeler bugün, toplama, belgeleme, koruma ve sergileme işlevlerinin yanısıra, toplumun eğitimi işlevini de yüklenmek zorundadır. Bu durum batı ülkeleri ile karşılaştırıldığında noksanlıklar daha çarpıcı bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Eğitim düzeyi ve ekonomik imkanları sınırlı toplumlarda Müze - Toplum ilişkisi bir anlamda zorlamayı gerektirmektedir. Bu noktada bilinçli bir yaklaşım, iyi bilgilendirme ve bu bilgilerin topluma yansıtılması ilkesiyle;

Müze + Uzman ⇒ Toplum Kültürleme

Toplum Kültürleme + Meraklandırma ⇒ Müzeyi Ziyaret

Müze Ziyaret + Müzede Bilgilendirme ⇒ Bilgilenmiş Toplum . Bu süreç devam etmelidir.

Müze, objeleriyle bir konuyu anlatırken görsel etkinliğini de birlikte kullanmaktadır. Tanıtım söz konusu olduğunda, müzenin görsel etkinliği kullanılırken, bu görsellik bilgi ile birleştirilerek ilgi ve merakın en yüksek noktaya çekilmesi amaçlanmalıdır. Bugüne kadar yapılan tanıtımlarda salt bilgi ağırlıklı ve biraz da görselliği içeren bir yöntem kullanılmıştır. Doğru olan da bir anlamda bu olmalıydı. Ancak, amaç müzelerin geniş kitlelere tanıtımı olunca bazı gerçekler gözönünde bulundurulmalıdır. Günümüzde insanların uzun belgesel izleyecek vakitleri olmamasından kaynaklanan bir zamansızlık da söz konusudur. Gün boyu süren yoğun ve yorucu bir çalışmanın sonucunda yaşanan yorgunluk ve bitkinlik insanların uzun süreli ve ciddi konulara olan ilgisini ne yazık ki azaltmıştır.

Bu nedenle teknolojinin sağladığı imkanlarla müzelerimizi halka nasıl sunabiliriz ve onların bu yolla müzelere akışını nasıl sağlayabiliriz? Sorusuna bu tez çalışması ile yanıt aranmaktadır.

Bu nedenle hedef, bu yorgun ve isteksiz kitleyi harekete geçirecek bir yöntemin aranması olarak saptanmıştır. Varılan nokta toplumun ilgisini çekecek, reklam filmi yapısında, ritmik, hızlı, çarpıcı, merak uyandırıcı ve akılda kalıcı spot bilgilerle toplumun uyarılması olmuştur.

İşte bu noktada "Çağdaş Müzecilik Yöntemleri" devreye girmelidir. Zira merakla sağlanacak ilk uyarandan sonra gelinen müze mekanlarında bu merak ve ilginin devam etmesi, insanların hayal kırıklığı yaşamamaları için müzede onları yeni sürprizlerin bekliyor olması gerekmektedir. .

Bu özelliği ile de konu, bugüne kadar hemen hiç irdelenmemiş olması açısından bir ilk çalışma niteliği taşımaktadır. Bunun sonucunda da çıkış noktası çok zor saptanmıştır. Daha çok deneyim ve bilgilerin yönlendirilmesi ile konular adeta analize tabi tutulmuş çeşitli noktalarda konular sorularla açılmaya çalışılmıştır.

Konunun hareket noktası bir anlamda müze - toplum ilişkisinin canlandırılması ve sonucunda toplumun kültürlenmesine katkı olarak saptanmıştır. Bu noktada çalışma, çeşitli alternatiflerden sadece görsel-işitsel yöntemlerle müze tanıtımı konusu ile sınırlandırılmıştır.

Ülkemizde müzeler görsel-işitsel yöntemlerle bugüne kadar ne ölçüde tanıtılmıştır?

Bugüne kadar ülkemiz müzelerinin tanıtımlarının yapıldığı bazı film çalışmalarının olduğu bilinmektedir. Ancak bu çalışmalar, konunun uzmanları tarafından hazırlanmamıştır. Bu konudaki çalışmalar daha çok film şirketleri veya televizyon kanalları tarafından yapılmıştır. Onların da müzeleri ve müzeciliği tanıma şanslarının olmadığı bilinmektedir. Bu nedenle bir müzeyi tanıtırken nelere dikkat edilmesi gerektiği veya hangi kitleye sunulacağı konusunda da bir kaygı taşınmamıştır.

Bu çalışmada bu sorunun da cevabı aranarak sonuçta gelinen noktada somut bir uygulama projesi ile hayata geçirilmesi sağlanmıştır. Uygulama projesi "İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin Tanıtımı" ile sınırlı tutulmuştur.

Klasik anlamda müze tanıtımı ve tez sonucunun bize sağladığı tanıtım modeli olarak gerçekleştirilen spot filmlerle müze tanıtımı, ileriye dönük çalışmaların değişik anlamdaki bir başlangıcı olacaktır. Hayata geçirildikten sonra sonuçları alınabilecek olan bu çalışmanın aynı konuda yapılacak çalışmalara başlangıç olması ve geliştirilmesi umulmaktadır.

## 2. MÜZELER VE TOPLUMLA İLİŞKİLERİ

Müze ve toplumla ilişkilerine geçmeden önce, müzenin tanımı ve amaçları konusundaki bilgileri kısaca bir gözden geçirmekte yarar vardır.

### 2.1.Müze Tanımı ve Amaçları

“Müze, eski Yunan dilinde “museion” dan türetilmiş bir sözcüktür. Hellenistik Çağ'ın bir ürünü olan museion, İlkçağ Yunan kültüründe düşüncelere dalınacak bir yer, bir felsefe kurumu, başka bir deyişle esin perileri olarak kabul edilen Mousa'ların tapınağı idi <sup>1</sup>. Mısır'ın Yunan asıllı kralı Ptolemaios Soter (İÖ 306 - 285) Pharos Kanalı ile Mareotis Gölü arasında birkaç yıl içinde kurduğu kente, *Büyük İskender'in Kenti* anlamında İskenderiye adını vermiş ve kentin en önemli yolunun üzerine, sarayın bahçelerinin ortasına bir mouseion yaptırmıştır. museion'un çevresinde kitaplık, amphitiyatro, gözlemevi, yemek ve çalışma odaları, botanik ve hayvanat bahçeleri yer almıştır. Hem üniversite, hem akademi, hem de manastır niteliği taşıyan bu mouseionda Yunanistan'ın ve doğu ülkelerinin eski ve yeni sanat yapıtları yavaş yavaş toplanmış, belgelenmiş ve korunmuş, aynı zamanda şairler, coğrafyacılar, bilim adamları ve sanatçılar İskenderiye sarayında toplanmışlardır. Bir anlamda İskenderiye Müzesi, günümüzün müze kavramının çekirdeği sayılmaktadır. Romalılar ise müze sözcüğünü, felsefe tartışmalarının yapıldığı yer anlamında kullanmışlardır.

Daha sonraki yıllarda hiç kullanılmadığından artık belleklerden silinmiş olan müze sözcüğü, Klasik Yunan ve Roma kültürlerinin, uygarlıklarının gündeme geldiği Rönesans'ta değişik bir anlama bürünmüştür. Geoffrey D. LEVİS'in

---

<sup>1</sup> Nur Nirven, Halkla İlişkiler Kuramlarının Türkiye'deki Sanat Müzelerinde Uygulanabilirliği, Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul. 1992. s.33.

saptamasına göre müze sözcüğü, Muhteşem Lorenzo döneminde (1449 - 1492) Medici ailesine ait bir koleksiyonun tanıtılmasında kullanılmıştır.”<sup>1</sup>

16. yüzyıla gelindiğinde ise daha çok “Galeri” (resimlerin ve heykellerin sergilendiği mekan) ve “Kabine” (ilginç yada dekoratif nesnelere ve bu nesnelere saklandığı mekan) sözcüklerinin müze yerine kullanımına rastlanmaktadır. Giderek müze sözcüğünün yukarıdaki anlamlarını yitirerek, tüm koleksiyonların saklandığı yapıların yanısıra bazı işlevler de üstlenen bir kurum kapsadığı görülmektedir. Örneğin ICOM’un (International Council of Museums) 17 - 25 Haziran 1962’de Neuchatel’de düzenlenen sempozyumunda müze, araştırma, koruma, eğitim ve kültür etkinlikleri olarak üç işleve sahip bir kurum olarak tanımlanmaktadır. “Müze kültürel ve bilimsel öneme sahip nesnelere oluşan koleksiyonları inceleme, eğitim ve eğlendirme amaçlarıyla koruyan ve sergileyen sürekli bir kurumdur.”<sup>2</sup> denilmektedir.

Daha sonraki yıllarda müze tanımının kapsamı genişletildiği gibi “kamu yararına” sözcükleri de eklenmiştir: “Müze, kültürel değer taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü çeşitli biçimlerde korumak, incelemek, değerlendirmek ve halkın beğenisini yükseltmek ve halkı eğitmek amacıyla sergilemek için kamu yararına yönetilen sürekli bir kurumdur.”<sup>3</sup> şeklinde tanımlanmaktadır.

Müze, koleksiyonu konusunda uzman kurumdur. **Amacı**, uzmanlık alanında, bilimsel yöntemlerle, kültürel birikimin korunarak halka ve gelecek kuşaklara doğru bilgilerle aktarılmasıdır<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> Geoffrey D. Levis, ” Collections, Collectors, Collectors and Museums: A Brief World Survey”, Manuel of Curatorship, A Guide to Museum Practice, Museums Association, 1984, s.10.

<sup>2</sup> Swiss National committee of ICOM & Swiss National Commission for UNESCO, The problems of Museums in Countries Undergoing Rapid Change, Reports and Papers on Museums I, Berne - Paris, 1964, s.30.

<sup>3</sup> ICOM, Müze eğitimindeki Rolü Hakkında UNESCO Bölge Semineri, Ankara TTK Basımevi, 1962, s.23’den Tomur Atagök, Çağdaş Müzecilik Kavramı Doğrultusunda Türk Sanat Müzelerinin Kültürel Etkinliklerinin Saptanması, Yayınlanmamış Yeterlik Tezi, M.S.Ü. s.2., Nur Nirven, aynı tez s.33 vd.

<sup>4</sup> Zehra Erkün, Müze Sergilemesinde Görsel Kimlik ve Mekan-Yapıt-Grafik İlişkisi Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzecilik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1994. s.4

İlk Müzecilik nesneye yöneliktir. Koruma ve belgeleme birinci derecede önemlidir. Bu nedenle müzelerde, korumacılığın ön plana çıkarıldığı içe dönük bir müze anlayışı gelişmiştir. Müzeciliğin çağdaş boyutu ise nesneye olduğu kadar insana da yönelmiştir. Bunu insanın bilincine yerleştirmeye yönelmiştir. Günümüzde, yaşayan müzecilik gelişmiştir. Bunun sonucunda müzecilikte koruma ve belgelemenin yanısıra, eğitim, tanıtım ve topluma dönük iletişimin önemi artmıştır.

Ülkemiz müzelerinin de bu gerçekten yola çıkarak, halen içinde buldukları klasik müzecilik anlayışından, çağdaş müzecilik anlayışına gönmeleri gerekmektedir. Ancak bu noktada müzelerin konularının gerektirdiği ölçülerde amaçlarının belirlenerek, hedef kitlelere ulaşmasının sağlanması, bu yönde yapılanmalara gidilmesi ile birlikte düşünölmeli ve planlanmalıdır. Bu noktada da müze -toplum ilişkisi, İletişim ve müze-toplum ilişkisindeki yeri, müze-toplum ilişkisi bağlamında eğitim, tanıtım ve müze toplum ilişkisindeki yeri gibi konuların bilinmesi ve irdelenmesinde yarar vardır.

## **2.2. Müze- Toplum İlişkisi**

İnsanlığın ilk günlerinden bu yana kültür ve sanat yapıtları ilgi, merak hatta hırs gibi duygusallık, estetik, dinsel, didaktik olduğu kadar güç ve zenginlik simgesi olarak yaratılmış, ya da toplanmıştır. Bu değerli nesnelere güçle birlikte el değiştirmiştir<sup>1</sup>.

Değerli ve önemli görülen bu nesnelere korunma ihtiyacını da birlikte taşımaktadır. Bu koruma hem fiziki güçlere hem de hırsızlık vb. risklere karşı doğmuştur. Bu nedenle bu nesnelere, sarayların hazinelerinde, dini mekanların en kutsal köşelerinde saklanmıştır. Toplumun bilinçlenmesiyle birlikte bu değerli nesnelere kime ait olduğu fikri giderek tartışılır hale gelmiş, sonunda bunların, kişilerin özel merakını giderici ve keyfine üretilmiş nesnelere olmadığı, insanlığın ve toplumun malı olduğu, dolayısıyla topluma maledilmesi ve toplumun bilgisine sunulması fikri, bunların halkın görebileceği şekilde sergilenmesi düşüncesini doğurmuş ve toplanan bu objeler müzeciliğin doğmasına neden olan bir fikri ve olguyu gündeme getirmiştir<sup>2</sup>.

Bu kez müzeler kamu yararına bir kurum olarak benimsenmiş, koruma ve korumacılık daha ciddi boyutlarda ele alınmıştır. Bu zamanda sadece hırsızlık, kırılma vb. gibi olumsuzluklara karşı değil, zamana bağlı aşınma ve yok olmaya karşı da çareler aranmaya başlanmıştır. Sonuçta eserlerin geleceğe taşınması kaygısı bilinçli bir korumayı gerekli kılmış, bu kez de konservasyon ve restorasyon çalışmaları ciddi boyutlarda ele alınmış ve geliştirilmiştir. Bu bağlamda müzecilik, toplama, sergileme ve koruma kavramlarının bir arada yürütüldüğü bilimsel bir kurumlaşmaya doğru hareket etmiştir. Günümüzde müzeler, boyutlarını daha da aşmış, toplumu eğitme, kültürlenme gibi görevleri de üstlenerek yaygın eğitim kurumu niteliği kazanmıştır.

<sup>1</sup> Doç. Dr. Tomur Atagök, "Kültür ve Toplum" I. Müzecilik Sempozyumu (14-15 Ekim 1993) Bildiriler, İstanbul Dz.K.K. Basımevi. 1994. s.73.

<sup>2</sup> Doç. Dr. T. Atagök, Aynı yayın, s.73 vd.

Geçmişle gelecek arasında bir köprü oluşturan ve kamu yararına kurumlar olarak benimsenen müzeler, toplumla ilişki ve iletişim kurma görevi ile de yükümlü kılınmıştır. Günümüzde müzeler bir kültür kurumu olmalarının yanısıra, kendi içine dönük değil, toplumu kültürlenme misyonuyla yüklü, topluma yöneliktir. “1860’larda Rusya’da bir okul açan Hıristiyan anarşist ve Rus yazar Leo Tolstoy eğitim kavramının yerine “ kültür” kavramını koyarak; (...) kültür, eğitim, öğrenim ve öğretim kavramları arasında açık bir ayırım yapılması gerektiğini ileri sürdü. Kültür bireyin karakterini biçimlendiren tüm toplumsal güçlerin toplamı olarak tanımlanıyordu. Eğitim, insanlara genel bir karakter tipi ve alışkanlık vermeye yönelik bilinçli bir girişimdi. (...) eğitim kısıtlama altındaki kültürdür. Kültür özgürlüktür. “Tolstoy öğrenim ve öğretimin hem eğitime hem kültüre bağlı olduğunu ileri sürüyordu. (...) öğrenme, eğitim değil bir kültür süreci olmalıydı. Tolstoy, okulu, alan kişilere kültür veren kişilerin bilinçli etkinliği” olarak tanımlıyordu. Okulda müdahalenin olmaması kişiye ihtiyaç duymadığı ve istemediği öğretimden kaçınmak için, tam özgürlük verilmesiydi; müzeler ve halk seminerleri müdahalenin olmadığı okul örnekleriydi.”<sup>1</sup> 19. yüzyılda müzeleri okul niteliğinde gören Tolstoy; müzelerde kendi amaçladığı öğrenim biçiminin uygulanabilirliğini düşünerek verdiği bu örneklerle müzelerin gelecekteki işlevinden haber veriyordu. Toplumsal eğitim veren kültür merkezleri konumu alan müzeler için işlevleri kapsamına giren toplama, belgeleme, korumanın yanında sergileme işlevi müzenin uzmanlaştığı alanlardan biridir. Gücün göstergesi olan, dekoratif teşhir düzenlerinden, yaygın eğitim amaçlı sergi düzenlerine geçen müzeler seçkinci tavrından, halkçı, giderek çoğulcu tavıra yönelmişlerdir<sup>2</sup>.

Günümüzde, “Sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı olduğu çağımızda insanların daha önce kazandıkları yeterlilikle başarılı olmaları çok

<sup>1</sup> Zehra Erkün, Müze Sergilemesinde Görsel Kimlik ve Mekan-Yapıt-Grafik İlişkisi, Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Anabilim Dalı, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. 1995 s.49, Joel Spring, Özgür Eğitim (A primer of Libertarian Education). Çev. Ayşen Ekmekçi, Ayrıntı Yayınevi, 32. İstanbul, Ocak 1991. s.37.

<sup>2</sup> Zehra Erkün, aynı tez, s.49-50.

güçtür. Ayrıca eğitim sistemindeki gelişmeler teknik yeterlilikler kadar hızlı olmadığından eğitim ile kazandırılan bilgi, beceri ve alışkanlıklar ile gereksinme duyulan arasındaki fark, gün geçtikçe artmaktadır.”<sup>1</sup> Bu anlamda gereksinim duyulan eğitimdeki bu eksikliğı tamamlayıcı kurumların başında müzeler gelmektedir.

Toplumun kültürel mirasını toplum adına koruyan, tanıtan bir kurum olarak bir anlamda kamu malı niteliğinde olan müze, halkın kültür varlığının somut belgesidir ve bu nedenle de halkla toplumsal ve kültürel etkileşim içindedir. Bu bağlamda ziyaretçisi olmayan, toplumu cezbetmeyen bir müze işlevini yerine getirmiş olamaz. Bu nedenle müzeye ziyaretçi sağlamak müzenin görevleri arasında yer almalıdır. Toplum kültürlenirken, müzeler de yaşamaları için gereken maddi ve manevi kaynağı sağlamış olurlar.

Ancak müzelerin bu anlayışa erişmeleri toplumdan topluma değişmektedir. Dolayısı ile Müze - Toplum ilişkisi hemen her ülkede farklı bir gelişim göstermektedir.

### **2.2.1. Yurt Dışındaki Müzelerde Müze-Toplum İlişkisi**

Müze - toplum ilişkisi pek çok ülkede adeta kurumlaşmıştır. Müzeler, müze üyeleri veya müze dostları gibi sıfatlarla toplumun büyük bir kısmını müzeye bağımlı kılmışlardır. Bu bağımlılık sözde bir bağımlılık olmayıp, çeşitli etkinliklerle canlı tutulmaktadır.

Müzeler kendi ana işlevlerinin yanısıra, geçici sergiler, çeşitli film veya dia gösterileri, tiyatro gösterileri, eğitim çalışmaları, çeşitli konserler, hafta sonu gezileri gibi etkinlikleri de belli bir program içinde sunmaktadırlar. 1970’li yıllardan bu yana giderek gelişen programlar, önceleri haftalık, giderek aylık,

<sup>1</sup> Fethiye Erbay, Çağdaş Müze İşletmeciliğinde Planlama Fonksiyonu ve Planlama Açısından Müzelerin Değerlendirilmesine Yönelik Uluslararası Bir Çalışma, İ.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü Personel ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1992, s.165.

son yıllarda ise üç ay öncesinden hazırlanan programlarla topluma sunulmaktadır. Bu programlar veya müzelerin yaptıkları etkinlikler, müze tanıtım broşürlerinde de yer almaktadır. Her müze yaptığı etkinlikleri reklam gibi kullanarak müzeye daha çok üye kaydetmek ve müzeye daha çok ziyaretçi çekmeyi amaçlamaktadır. Müzenin etkinliklerinin programları üyelerine düzenli olarak gönderildiği gibi çeşitli yayın kurumları aracılığı ile de topluma duyurulmaktadır. Amaç toplumu müzelere taşımaktır. İnsan kaynağı müzeler için çok önemlidir. Yukarıda da belirtildiği gibi toplum ve müze bütünleşmesi her iki taraf için de artı değerleri taşımaktadır. Toplum kültürlenirken müzenin parasal sorunlarının büyük bir kısmı da bu kaynaktan karşılanmaktadır. Öyleki yurt dışı müzelerinin pek çoğu artık rehberlik ve satış hizmetleri, yayınlar, konferanslar, çeşitli sanat etkinliklerinin ötesinde otopark hizmetlerinden dahi gelir sağlamaktadır.

Bu etkinliklerin yer aldığı yüzlerce müzeden sadece birkaç örnek program aşağıda verilmiştir.

1. National Museum of American Art Renwick Gallery'nin 1996 kış dönemi etkinliklerinin yer aldığı bir broşür. Bu broşürde Ocak, Şubat ve Mart aylarını kapsayan 3 aylık bir etkinlik programı sunulmaktadır. Bunlar günü, saati, konusu belirlenmiş programlardır.<sup>1</sup>

2. California'da, Santa Monica Museum of Art, Haziran 1991'de, sanat etkinlikleri içinde, güncel ve toplumsal bir konuyu gündeme getirmiştir. "Latino Artists Against AIDS" konulu bir sanat sergisi içinde, Aids'le mücadele konusunda eğitim programlarını da içeren bir dizi etkinliği birlikte topluma

---

<sup>1</sup> National Museum of American Art and Renwick Gallery Winter Calendar of Events 1996 (Şubat-Mart ayları etkinlik programı) National Museum of American Art Smithsonian Institution, Washington D.C. 1996, ( Y.T.Ü. Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden ).

sunmuştur. Müze, sergi etkinliğinin yanısıra, video gösterileri ve Aids'in tartışıldığı bir dizi panellerle topluma ulaşmaya çalışmaktadır<sup>1</sup>.

3. Los Angeles County Museum of Art 'da, 1991 yılı yaz dönemi için hazırlanan bir dizi eğitim programının yer aldığı tanıtım broşürünün fotokopisi<sup>2</sup> Lev.1.de görülmektedir. Bu program 5 - 12 yaş arası çocuklar ve aileleri için hazırlanmıştır. Programda, çeşitli kültürlerden örneklerin yanısıra, danslar, müzik ve tiyatro, hikayeler gibi çocukların ilgisini çekecek bir dizi etkinlik yer almaktadır. Bu örnekte de görüldüğü gibi yapılan bir eğitim programı sözde yapılmıyor, çok ciddiye alınıyor. Tabii bu etkinlik üyeleri için ücretsiz, ama ücretli olan başka etkinlikler de olabiliyor. Kaldı ki üyeler için yıllık ya da aylık bir aidat da söz konusudur. Yani müze bir anlamda para da kazanıyor. Aktivitelerini daha da geliştirme ve eğitimi yaygınlaştırma imkanları da birlikte sağlanmış olmaktadır.

4. Yine aynı müze, aynı yıl (1991), bu kez bahar dönemi Şubat - Nisan tarihlerini kapsayan bir program yayınlamaktadır. Bu programda ise; sergiler, filmler, tiyatro ve müzik gösterileri, konserler, konferanslar ve çeşitli konularda sohbet toplantılarını içeren yetişkinler için hazırlanmış etkinlikler yer almaktadır<sup>3</sup>. Etkinlik programı broşürünün fotokopisi, Lev.2' de görülmektedir

5. New York Guggenheim Museum 'da yapılan tanıtım ve etkinlikleri içeren broşür örneğinde de görüldüğü gibi, çeşitli sayı ve dilde müze direktörünün sesinden audio (işitsel) müze turları vb. etkinlikler özellikle belirtilmektedir.

---

<sup>1</sup> Latino Artist Against AIDS, (Aids konulu bir sergi ve etkinlik tanıtım broşürü), Santa Monica Museum of Art, California, 1991. ( Y.T.Ü. Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden ).

<sup>2</sup> Sundays in the Museum Summer 1991(Çocuklar için 3 aylık pazar günü etkinlikleri tanıtım broşürü), Los Angeles County Museum of Art. Los Angeles California.1991. Y.T.Ü. Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden.

<sup>3</sup> Day-by-day Listing of Events, "Degenerate Art", The Fate of the Avant-Garde in Nazi Germany,February-May 1991, (Şubat-Mayıs ayı etkinlik programı),Los Angeles County Museum of Art. Los Angeles .1991.Y.T.Ü.Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden.

6. Museum of Fine Arts Boston'da, slide ve film kütüphanesi vardır. Burada müzenin üyelerine (Friends of Film), Çağdaş ve Klasik filmlerden örnekler belli program içinde sunulmaktadır.<sup>1</sup>

7. Cleveland Health Education Museum'da, vücut sağlığı ile ilgili çeşitli eğitim programlarının yanısıra, çocuklar için özel parti ve etkinliklerin de yer aldığı bir dizi müze programı sunulmaktadır.<sup>2</sup> Broşürün fotokopisi Lev.3.de görülmektedir.

8. Cleveland Health Education Museum'un kat tanıtım planları<sup>3</sup>, halk<sup>4</sup> ve çocuklar<sup>5</sup> için çeşitli etkinlikleri ve üye formlarını<sup>6</sup> da kapsayan bir dizi broşür fotokopisi ekte Lev. 4 -7'de görülmektedir.

9. Washington D. C. Smitsonian Institution National Air and Space Museum, 1976 yılında açılmış olup, yılda 9 milyon kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Bu kez havacılık ve uzayla ilgili geçmişi ve geleceği ziyaretçilerine birlikte yaşatan bir müze programı sunulmaktadır. Canlı, hareketli, aynı zamanda heyecan verici programlar ziyaretçilerin tekrar tekrar müzeye gelmelerini sağlamaktadır.<sup>7</sup> Broşürün fotokopisi Lev.8.de görülmektedir.

Aynı müzenin Samuel P. Langley Tiyatro salonunda IMAX sistemle gösteriler yapılmaktadır. Etkileyici ve çarpıcı bu gösteriler de yine belli bir program

<sup>1</sup> Friends of Film, (Film gösteri programı) Museum of Fine Arts Boston. Y.T.Ü. Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden .

<sup>2</sup> Happy Birthday, (Çocukların yaşgünü partisi) ,Cleveland Health Education Museum, Cleveland, Ohio. Y.T.Ü. Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden .

<sup>3</sup> Cleveland Health Education Museum, (Kat tanıtım planı), The Cleveland Museum of Art Gallery Level Floor Plan, Cleveland.Ohio. Y.T.Ü.Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden.

<sup>4</sup> Facts, Cleveland Health Education Museum (etkinlikler programı),Cleveland Health Education Museum, Western Hemisphere. Y.T.Ü. Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden

<sup>5</sup> Girls Are Great Overnights at The Cleveland Health Education Museum, (4,5,ve 6 yaşındaki kız çocukları için bir dizi etkinlik), Cleveland.Ohio. Y.T.Ü.Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden.

<sup>6</sup> Welcome ! Cleveland Health Education Museum 8911 Euclid Ave Cleveland,Ohio. (Tanıtım ve üyelik formu), Cleveland.Ohio.

<sup>7</sup> Smithsonian Institution National Air and Space Museum, (Tanıtım ve etkinlik programı) Washington D.C., Y.T.Ü. Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden .

dahilinde ve ücretli olarak yapılmaktadır<sup>1</sup>. Broşürün fotokopisi Lev.9.de görülmektedir.

### **2.2.2. Türkiye Müzeleri'nde Müze-Toplum İlişkisi**

Türkiye müzeleri müze-toplum ilişkisi bağlamında henüz bir çözüm üretme çabasına girmiş görünmemektedir. Böyle bir ilişkinin kurulmasına gereksinim dahi duyulmamaktadır. Topkapı Sarayı ve Ayasofya Müzesi gibi bazı müzeler, içerik ve konumları nedeniyle hiçbir zorlamaya gerek kalmadan ziyaretçi çekebilen şanslı müzeler arasında yer almaktadır. Söz konusu müzeler farklı gerekçeler ve farklı taleplerle toplumun dikkatinin çekildiği bir noktadadırlar. Ancak yine de olması gereken ya da amaçlanan yerde değildirler. Bodrum ve Efes müzeleri ise buldukları turistik konum ve zengin koleksiyonları ile ziyaretçi çekebilen ender müzeler arasında yer almaktadır. Bunlardan Bodrum Müzesi özellikle son yıllarda yaptığı halka dönük teşhir çalışmalarıyla toplumun ilgi odağı haline gelmeyi ve toplumla iletişim kurmayı başarabilen örnek müzelerdendir. Ancak yine de, hedefi ve amaçları saptanmış, belli bir program içinde sağlıklı bir müze-toplum ilişkisi söz konusu değildir.

Tezimizi gerçekleştirmeyi planladığımız İstanbul Arkeoloji Müzeleri ise, bugün gerek eser kapasitesi ve niteliği, gerek ise son yıllardaki çağdaş müzecilik yolunda attığı adımlarla örnek müze olarak seçilmiştir.<sup>2</sup> İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin tanıtım broşürü Lev. 10.da görülmektedir.

1993 Yılı Avrupa Konseyi'nin Müzeler arası birincilik ödülünü kazanan İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin ziyaretçi sayısı ne yazık ki istenilen noktaya ulaşmamaktadır. Böylesine görkemli ve tarihsel öneme sahip bir müze, yeni sergileme çalışmalarıyla yapılması gerekenin en iyisini gerçekleştirdiği ve son

<sup>1</sup> The Book, National Museum of Photography Film and Television (Müze tanıtım Kitaplığı, Bradford, West Yorks, 1988. Özel arşivden, Meral Bayrı).

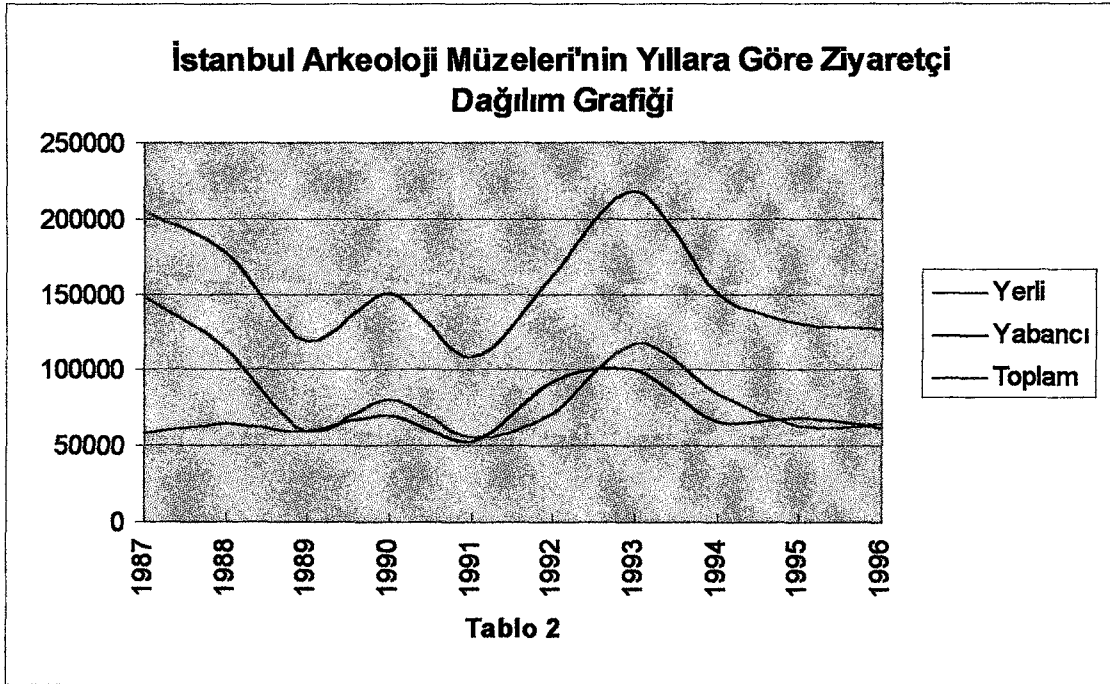
<sup>2</sup> İstanbul Archaeological Museums, (İstanbul Arkeoloji Müzelerini tanıtım broşürü), İstanbul, Türkiye.

derece olumlu eleştiriler aldığı bir dönemde, toplum tarafından hakettiği ilgiyi görmüyorsa, bu konunun araştırılmasına gereksinim var demektir.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri kuruluşunun 100. yılını kutladığı 1991 yılında, bazı salonlarını yeniden düzenleyerek ve yeni bina salonlarının sergileme çalışmalarını tamamlayarak, ziyarete açmıştır. Yakın bir gelecekte açılması planlanan yeni sergilemelerini de tamamlamak üzeredir. Müzeye gelerek gezenlerin gerçekten beğenisini kazanan, müzeye yeniden gelme kararı ile müzeden ayrılan ziyaretçilerin çoğunlukta olmasına rağmen, müzenin ziyaretçi sayısında eski yıllara oranla bir artış olmamıştır. Hatta, tam aksine, bazı yıllarda ziyaretçi sayısında bir düşüş olduğu saptanmıştır.<sup>1</sup> Ekte görülen Tablo1 ve aşağıda görülen tablo 2 de yeralan İstatistik bilgilerinde görüldüğü gibi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin 1987 yılında 205.318 olan ziyaretçi sayısı; 1988 yılında 177.753, 1989 yılında 118.620, 1990 yılında 151.223, 1991 yılında 109.048, 1992 yılında 163.124, 1993 yılında 217.664, 1994 yılında 151.417, 1995 yılında 131.271 ve 1996 yılının ilk dokuz ayında 127.624 kişidir.

---

<sup>1</sup> Bkz. 1987 - 1996 yılları arasında İstanbul'da Kültür Bakanlığı'na bağlı müzelerin ziyaretçi sayısını gösteren istatistik Tablosu. İl Kültür Müdürlüğü resmi kayıtlarına dayanılarak hazırlanmıştır. 1996 yılı istatistik bilgisi yılın ilk dokuz ayını kapsamaktadır.



Bu yıllardan sadece 1993 yılında ziyaretçi sayısında az da olsa bir artış söz gözlenmektedir. Bunun da nedeni;

1. 1993 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin aldığı Avrupa Konseyi Birincilik Ödülü'nün çeşitli televizyon kanallarında, haber programlarında kısa da olsa verilmesi, ve bu konuda televizyon kültür programlarının çok kısa da olsa konuya yer vermeleridir.
2. 1993 yılı içinde açılan "Çağlarboyu Anadolu'da Kadın, Anadolu Kadınının 9000 Yılı" konulu serginin, "Cumhuriyet'ten Günümüze Kadın Sanatçılar" bölümünün İstanbul Arkeoloji Müzeleri salonlarında açılmış olmasıdır.

Buradan şu sonuca ulaşılmaktadır. Müzenin kendi iç dinamiği içinde ne kadar başarılı çalışmalar yapılırsa yapılsın, bu çalışmaların topluma tanıtımı ve takdimi yeterince sağlanamaz ise, yapılan tüm çalışmalar ne müzelere ve ne de topluma birşey kazandırabilir.

Bu konuda, 1996 yılı içinde gözlemlediğim bir olay, çarpıcı bir örnek olması açısından ve tezin ana temasına katkı sağlayacağı görüşüyle aktarılmaktadır. 1996 yılı Mayıs ayı içinde, HABITAT II etkinlikleri çerçevesinde, Eski Darphane Binaları'nda, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı tarafından bir dizi sergiler açılmıştır. Bunlardan birisi "Dünya Kenti İstanbul" başlığını taşıyan, bol resimli renkli panoların ve maketlerin yer aldığı bir fotoğraf sergisidir. Öyle bir takdim ve tanıtım yapılmıştır ki, gerek ziyaretçiler gerek ise üst düzey yöneticiler, adeta bu konuda hiç başka bir çalışma yapılmamış gibi, İstanbul'un tarihini ilk kez burada tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Bu sergilemenin hemen yanıbaşında yer alan İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin, söz konusu sergiden bir yıl kadar önce açılan, "Çağlarboyu İstanbul" sergilemesi, İstanbul'un Prehistorik Çağları'ndan Osmanlı Dönemine kadar olan tarihini orijinal eserlerle tanıtılmaktadır. Serginin açılışına davet edilen üst düzey yöneticiler ne yazık ki gelmek lutfunda dahi bulunmamışlardır. Müze müdürlerinin ise, bir serginin tanıtımı dahi olsa, hiç bir konuda üst makamlardan izinsiz basına bilgi verememek gibi bir bağlılıkları vardır. Bu nedenle de böyle bir sergilemeden hiç kimsenin haberi olmamıştır. Kaldı ki, Darphane'deki İstanbul sergilemesi bir fotoğraf sergisi niteliğindedir ve sergide yer alan fotoğrafların çoğu, İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde, Çağlarboyu İstanbul sergisinde bulunan orijinal eserlerden çekilmiştir. Bu örnek de, müzelerin tanıtım ve takdiminin ve toplumla ilişki kurulmasının önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Bu konudaki eksikler nereden kaynaklanıyor ?

Gerçekte Türkiye müzeleri önemsenmesi gereken bir potansiyel ve kaynaktır. Ancak ne yazık ki günümüzde müzeler de diğer bilim kurumları ile aynı kaderi paylaşmaktadır. Ülkenin ve devletin öncelikli konuları arasında yeralmayan kültür, bütçeden ancak binde üç gibi bir ödenek alabilen Kültür Bakanlığı'nın sağlayacağı imkanlarla geçinmek zorundadır. Bu nedenle çoğu müzeler imkansızlıklar içinde, statik ve adeta kadercı bir görüntü sergilemektedir. Bu "kader !" i değiştirmek için birşeyler yapılabilir mi?

Elbette yapılabilir. Bir başka deyişle yapılmalıdır. Ancak bunların yapılabilmesi için devletin ve devlet kurumlarının konuyu ciddi olarak ele alması ve çözüm üretmek için istekli olması gerekmektedir. Çünkü sorun, gerekli kadroların müze bünyelerinde bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Bu konu, 1961 yılında, VII Milli Eğitim Şurası'na sunulan Eski Eserler ve Müzeler Komitesi Raporu'nda ele alınmış ve müzelerin en önemli vasıflarından biri olarak, eğitim ve öğretim kurumları oldukları vurgulanmıştır. Eğitim ve Öğretim Yönünden Müzeler başlığı altında toplanan V. bölüm; "Eğitici ve öğretici vasfı olmayan bir müze, fonksiyonunu kaybetmiş bir eski eser deposundan farksızdır. Bu bakımdan müzelerin eğitici ve öğretici birer müessese olarak teşkilatlanması gerekmektedir."<sup>1</sup> ifadesi ile başlamaktadır. Bu bölümün devamında;

Müze - okul işbirliğinin kurulmasının gerekliliği ve müze ziyaretlerinin öğretmenin takdirine bırakılmaması, hatta müze ziyaretlerinde öğrencilere pedagojik kültürü olan rehberlerin bilgi vermesi ya da öğretmenlerin kendi bölgelerindeki müzeleri ve eski eserleri tanımaları yönünde yetiştirilmeleri gereği üzerinde durulmuştur. Yine okullarda tarih ve sanat tarihi öğretiminde dia gösterileri, film, mulaj ve röprodüksiyon gibi araçlardan yararlanmaları, konu ile ilgili kompozisyon yarışmaları ve eski eserleri tanıttacak film, konferans, sergi gibi etkinlikler önerilmektedir.<sup>2</sup>

Söz konusu raporun devamında okulların yanısıra toplumun da eğitimini kapsayan bir dizi öneriler sunulmuştur. Bugünün müze- toplum ilişkisine ışık tutması amacıyla bu maddelerin tamamı aşağıda, raporda sunulduğu şekliyle, verilmektedir.

---

<sup>1</sup> T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, VII Milli Eğitim Şurası Dökümanları Eski Eserler ve Müzeler Komitesi Raporu 29 Ocak - 10 Mart 1961. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1961.

<sup>2</sup> Aynı Komisyon Raporu, s.19

*"2- Müzelerimizi bugün için halk eğitimi yönünden de değerlendirmeye muhtaç bulunmaktayız. Bu konuda aşağıdaki hususların yapılması gerekmektedir.*

- a) Radyoda haftada bir defa 15 dakikalık bir müze saati ihdas edilmeli ve bu saatte menkul ve gayrimenkul eski eserlerimiz, müzelik değerlerimiz halka tanıtılmalıdır.*
- b) Müzelerimizin, ören yerlerinin ve eski eserlerin halka tanıtılması için halka hitap edecek rehberler hazırlanmalıdır.*
- c) Müzelerde ve müzeler dışında diaporitlerden ve röprodüksiyonlardan istifade ederek halkın anlayabileceği şekilde konferanslar verilmelidir.*
- d) Muhtelif vilayetlerde kutlanan hususi günlerde müzelerimizdeki şaheserlerin ve sanat bakımından kıymetli mimari eserlerimizin röprodüksiyonlarından mürekkep sergiler açılmalı ve bu münasebetle serginin devamınca konferanslar verilmelidir.*
- e) Küçük müzelerimize tam teşkilatlı müzelerimizdeki mütehassıslarımızı göndermek suretiyle konferanslar verilmelidir.*
- f) Müzelerimizde halkın kolayca gezebilmesi ve istedikleri malumatı alabilmeleri için enformasyon bürolarının tesisi ve bu bürolarda lisan bilir, müze ile ilgili sualleri cevaplandırarak değerli elemanlar bulundurulmalıdır.*
- g) Müzelerimizde şaheserlerimizi tanıtacak broşür veya prospektüsler meydana getirilmelidir.*
- h) Müzelerimizde toplu ve rehberli geziler yapmak için gerekli tertibat alınmalıdır. Bu geziler esnasında aynı zamanda halka, eserlerin değerleri ve korunma usulleri mevzuunda telkinlerde bulunulmalıdır.*

- i) *Müzelerde ziyareti kolaylaştırmak ve ziyaretçinin zaruri ihtiyacını karşılamak için istirahat yerleri ve büfe gibi tesisler olmalıdır.*
- j) *Şehrin işlek yerlerinde müzelerimizin değerlerini halka daha kolaylıkla tanıtmak maksadı ile sergi yerleri yapılmalı veya mevcut binalardan faydalanılmalıdır.”<sup>1</sup>*

Bugün dahi düşünülmesi zor olan bir konu da komisyon raporunun 4. maddesinde yer almış, imkan bulunduğu müzelerin gece boyunca da açık tutulması önerilmiştir. Şöyle ki;

*“4- Bugün müzelerimiz ve bazı müzelerimizde bütün müze seksiyonları günün her saatinde ziyarete açık bulundurulmamaktadır. Dünyanın her tarafında olduğu gibi haftanın bir gününde genel bakım ve temizlik için tatil yapmak şartıyla, diğer günlerde müzelerimizin sabahtan akşama kadar, imkan bulunduğu takdirde geceleri de açık bulundurulması lazımdır. Bugün, bu hususun temin edilmemesi personel noksanlığından ileri gelmektedir. Bu noksanlığın giderilmesi, müzelerimizin haftanın bir günü müstesna diğer günlerde ziyaretçiye açık bulundurulması için gerekli tedbirlerin alınması ve bu işin 10 yıl içinde tahakkuk ettirilmesi muvafık olacaktır.”<sup>2</sup>*

Yukarıda görüldüğü gibi 1961 yılında ciddi olarak devlet kurumları tarafından ele alınan ve devlet politikası haline getirilmesi yönünde geliştirilen müze-toplum ilişkisi bağlamındaki bu ilk hareketten, günümüze gelindiğinde ne yazık ki hiç bir eser kalmamıştır. Dahası günümüzde devletin müzeler konusunda belli bir kültür politikası olmadığı gibi, hükümet programlarında da kültür konularına hemen hiç değinilmemektedir.

---

<sup>1</sup> Aynı Komisyon Raporu s.19 - 20

<sup>2</sup> Aynı Komisyon Raporu. s.20

Bunların yanısıra zaman zaman bazı müze salonlarının ( Eylül 1996 ayı içinde basına da yansıyan Bodrum Müzesi örneğinde olduğu gibi) kapatılmasının ( ya da Ayasofya Müzesi örneğinde olduğu gibi, cami olarak kullanılmasının önerildiği ve bu politikaların ciddi olarak gündeme geldiği durumlar da, yaşanan gerçeklerden sadece birkaç örneği teşkil etmektedir. Bu durumda müzelerin gelişmesi ancak yönetime gelen hükümetler konusunda rastlantıya ya da şansa kalmaktadır. Bunların sonucunda müzeler ve kültür kurumları, güncel ve politik amaçlar doğrultusunda, hükümetler değiştiğinde, devletin kültür politikaları da değiştiğinden ve müzeler Kültür Bakanlığı kurumları içinde Devlet Opera ve , Balesi, Devlet Tiyatrosu gibi kültür kurumlarına nazaran, politikacılara göre, daha az çekici olduğundan her hükümet değişikliğinde müzeler daha da zorlanmaktadır. Burada müzelerin tek şansı, iyi yetişmiş müze elemanlarının ve gayretli yöneticilerinin olmasıyla sınırlı kalmaktadır. İyi eleman ve iyi yönetici varsa, devlet müzeleri çok zor şartlar altında da olsa birşeyler yapabilme şansına sahiptirler, yoksa müzeler kendi güncel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta dahi zorlanmaktadır.

Müzelerin bu durumdan kurtulmaları ancak ve ancak **özerk müze** kavramının benimsendiği ve gerçekleştirilmesi yönünde ciddi mesafeler alındığı, ya da devletin üst kademelerinde görev yapan yöneticilerin **Çağdaş Müzecilik** yöntemleri doğrultusunda hiç değilse kadrolarını yeniden oluşturma girişiminde bulunmaları ve bunları hayata geçirmeleri ile sağlanabilir.

İşte o zaman ülkemiz müzeciliği gerçekten hakettiği yere gelme şansına sahip olacak, toplumla buluşacak, topluma katkıda bulunacak ve müzelere gerekli ilgi sağlanabilecektir.

### **2.3. İletişim ve Müze Toplum İlişkisindeki Yeri**

**İletişim**, en basit tanımıyla; bu iletiyi alan ve veren arasında oluşturulan bir alış-veriş ilişkisi içerisinde paylaşılan, ortaklaşa yararlanım ile oluşan bir süreç olarak tanımlanabilir<sup>1</sup>. Bu süreç, temelde iletiyi oluşturup alıcıya gönderen kaynak ile başlar ve alıcının bu iletiyi alıp değerlendirmesiyle son bulur.<sup>2</sup>

Konu müzelerin tanıtımı olduğunda, iletişimin kapsamını genişleterek kitle iletişiminin kuram ve tanımlarının bilinmesinde yarar vardır. Çünkü müzelerin tanıtımındaki amaç hedef kitleleri harekete geçirmek ve toplumu müze ile kaynaştırmaktır.

“Kitle İletişimi; kısmen beceri, kısmen sanat, kısmen de bilimdir. Bir televizyon kamerasını zımlamak, bir teyp alıcısını kullanmak ve bir görüşme esnasında tam not almak gibi temel öğrenilebilir teknikleri içerdiği için bir beceridir. Bir sanattır; çünkü bir televizyon belgeseli için metin yazmak, bir dergi reklamı için hoşça gidecek ve dikkat çekici bir tasarım geliştirmek, akılda kalıcı ve isabetli bir haber başlığı ortaya atmak gibi yaratıcı faaliyetleri içerir. Bir bilimdir; çünkü kitle iletişimine ilişkin çalışmalarda bulunan belirli kanıtlanabilir ilkeler, belirli amaçlara daha etkin ulaşabilmek için kullanılabilir.” diye tanımlanmaktadır.<sup>3</sup> Tüm bu bilgilerin ve becerilerin bir arada bulunması, ya da bir kişide toplanması kuşkusuz imkansız yaratmak olurdu. Kaldığı, iletişim teknolojisindeki değişimler çok hızlı gelişmektedir. Bugün sık sık “iletişim devrimi “ hakkında bilgiler alınmaktadır. Yeni gelişmeler neredeyse takip edilemez duruma gelmiştir. Kablolu televizyon, bilgisayarlar, ev bilgisayarları, video kaset kaydedicileri (VCR lar), uydu gönderme, elektronik bilgi ulaştırma (video tekst ve teletekst), hiper medya (basın, televizyon, işitsel araçlar ve bilgisayarları birleştiren yeni bir

<sup>1</sup> C. Roger Williams, “Genel İletişim ve Kuram Modelleri”, (Çev: Akın Ergüden), Kurgu, EITIA-TÖEF Yayınları, Yayın no:217-141/2, Ekim 1979, Eskişehir, s.284

<sup>2</sup> Uğur Demiray, İletişim Ötesi İletişim (Meta-Communication), Turkuvaz Yayınları, Bilimsel Araştırma Dizisi, no: 94-3, 1994, Eskişehir, s.13

<sup>3</sup> Dr. Ali Atıf Bir - N. Serdar Sever, İletişim Kuramları: Kökenleri Yöntemleri ve Kitle İletişim Araçlarında Kullanımları. Eskişehir. 1994. s.4

medya), CD-ROM'lar ve yüksek tanımlı televizyonlar (HDTV) bu yeni teknoloji içinde yer alanlardan şimdilik bilinenleridir.

Bilgi patlaması ve iletişim devrimi, gerek iletişim kuramlarına gerek ise iletişim kadrolarına önem verilmesini gerektirmektedir. Bilgi sahibi olmak, o bilgiyi farklı kültür ve yaştaki insanlara doğru aktarmayı sağlamakta mıdır ? Cevap: Hayır! olmalıdır. Çünkü, bilgi aktarımının belli kuralları vardır.

“Herhangibir kişinin yaşamadığı, denemediği bir konu ve eylem üzerinde kurulacak bir iletişim süreci, hangi boyut ve düzlemde gerçekleşirse gerçekleşsin, doğru ve sağlıklı olmayacaktır. Bu nedenle kaynağın kodlayacağı iletişimin sağlıklı olabilmesi, başka bir deyişle, asıl amaç olan alıcı tarafından anlaşılabilmesi ve inandırıcı olması için, kaynağın, alıcıda var olduğunu bildiği ve var olduğuna inandığı bilgi birikim ve deneyiminin yoğun olduğu konularda, amaca yönelik iletişimde bulunması daha yararlı olacaktır. Çünkü kaynak, bilgi ve deneyim sahibi olduğu konuları daha iyi anlatacak ve alıcının da aynı konularda bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır.”<sup>1</sup> Bu düşüncede de görüldüğü gibi, bugüne kadar ülkemizde müze tanıtımlarında neden yeterli başarının sağlanamadığı açıkça anlaşılmaktadır. Henüz müze yönetimleri, müze tanıtımını önemli görmemektedirler. Bir müzenin sadece ufak bir broşürünün olması dahi müze için çok önemli bir başarı sayılmaktadır. Görsel - İşitsel yöntemlerle bir müzenin tanıtımı ise bugüne kadar hemen hiç düşünülmemiştir. Çok önemli birkaç müzenin belgesel nitelikli filmleri ise müze uzmanları tarafından hazırlanmamıştır.<sup>2</sup> Bu nedenle de olumlu sonuç alınamamıştır da denilebilir. Bilgi doğru yerde, doğru zaman ve gerektiği kadar verilmelidir. Bu da ancak bilgi kaynağının, nitel ve nicel durumu ile yakından ilgilidir.

<sup>1</sup> Dr Uğur Demiray, İletişim Ötesi İletişim (Meta - Communication), Turkuvaz Yayınları, Bilimsel Araştırma Dizisi No: 94-3. Eskişehir. 1994. s.22, A. Haluk Yüksel, İletişim Biliminin Temelleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No 273/132, 1989. Eskişehir, s.42

<sup>2</sup> Bu konuda yapılan araştırmalarla ilgili bilgiler, bu tezde, görsel-işitsel yöntemlerle müzelerin tanıtımı bölümünde verilmektedir.

#### **2.4. Müze Toplum İlişkisi Bağlamında Eğitim**

Müze - Toplum ilişkisi, toplumun kültürlenmesi bağlamında, eğitim işlevi içinde yer almaktadır. Bir anlamda evrensel kültürün müzelerden halka taşınmasının yöntemlerini kapsamaktadır.

Eğitim genel anlamıyla, "eğitmek işi, eğitime yollarını gösteren bilim" dir. Eğitmek ise; "bir kimse, canlı varlıkları ya da bir şeyi, üzerinde işleyerek güdülen amaca göre geliştirmek, terbiye etmek" olarak açıklanmaktadır.<sup>1</sup>

Verilen genel tanımlamanın dışında, eğitim olgusunun amaçlara göre yenilikler gösterebilen birçok tanımlaması yapılmaktadır. Bu tanımlamalardan birkaçı şöyledir;

- Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında da belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi.<sup>2</sup>
- Toplumun genç üyelerinin var olan ekine yetişkin üyelerce bilinçli, amaçlı ve düzenli bir biçimde hazırlanması sürecidir.<sup>3</sup>
- Bireyin doğumundan başlayan, ona belli bilgi ve beceriler aktarıp, değer yargıları aşılıyarak onu daha yetkin bir yetişkin haline getiren, bireyin yaşantısını değiştiren ve tüm yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir.<sup>4</sup>

Bu tanımlar çoğaltılabilir, sözlüklerin eğitim için yaptıkları tanımlar dışında, hemen hemen her eğitimcinin kendine özgü değişik sözlerle yaptıkları eğitim

<sup>1</sup> Selahattin Ertürk, Eğitimde "Program" Geliştirme, Yelkentepe Yayınları, Ankara, 1972, s. 9 - 10.

<sup>2</sup> Dr. A. Deniz Güler, Eğitim İletişimi Kurumu Olarak Çocuk Televizyonu ve Uygulamaları İle Bir Model Önerisi, Eskişehir, 1991 s.30.

<sup>3</sup> Özer Ozankaya, Toplumbilime Giriş, Genişletilmiş 3. Basım, Ank. Üni. S.B.F. Yayınları No: 431, Ankara, 1979. s.45.

<sup>4</sup> Fatma Varış, Eğitim Bilimine Giriş, Ank. Üni. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 70, Ankara 1980 s.11; Atalay Yörüköğlu, Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, 2. Baskı Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1984, s.101.

tanımları da bulunmaktadır. Bütün bu tanımlar eğitim sürecinin değişik açılardan ele alınışını yansıtmaktadır. "Eğitim süreci evrenseldir ama onun içeriği (öğrettikleri) toplumsaldır. Nelerin, nerede, nasıl, kime ve kimler tarafından öğretilebileceğini, toplumsal kurum ve örgütler belirler."<sup>1</sup>

Özde çok karmaşık ve kapsamlı olmasına karşın eğitim olgusu incelendiğinde, plan, amaç, davranış değiştirme gibi kavramları içerdiği görülmektedir. Kısaca belirli hedeflere ulaşmak amacıyla ve önceden tasarlanarak başlayan bir süreçtir. İşte bu noktada müzelerin de artık kendi eğitim amaç ve programlarını yapması ve toplumu bilgilendirme, kültürlenme ve müzelere cezbetme yönünde, hedef kitlelerini tayin ederek, gerekli girişimlerde bulunması gerekmektedir. Şayet olanaklar kısıtlı ise, en önemli hedef kitleyi tayin ederek, öncelikle kurumlar hedef alınarak, çocuk ve gençliğe ulaşılmalıdır.

Eğitim;

a) doğal eğitim,

b) kurumsal eğitim

olmak üzere iki alt sistemde gerçekleşmektedir.

a) Doğal eğitim; yaşam içinde kendiliğinden oluşan, özellikle aile ve bireyin çevresi tarafından gerçekleştirilen, belli bir programa ve plana dayanmayan, daha çok toplumsal norm ve değerleri öğreten bir yapı taşımaktadır.

b) Kurumsal eğitim; amaçlı ve önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak gerçekleştirilmektedir.

Her iki durumda da eğiten, eğitilende istenilen davranış değişikliğini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu davranış değişikliği belli bir süreç içinde oluşmaktadır. Bu sürecin amaç, öğretme - öğrenme etkinlikleri ve

---

<sup>1</sup> Güvenç, Bozkurt, İnsan ve Kültür, 4. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul. 1984. s.322, Dr. A. Deniz Güler, Eğitim İletişimi Kurumu Olarak Çocuk Televizyonu ve Uygulamaları ile Bir Model Önerisi.Eskişehir. 1991. s .30

değerlendirme olmak üzere üç temel ögesi vardır. Kısaca eğitim, amaçla başlar, öğretme - öğrenme etkinlikleriyle sürer ve değerlendirme ile son bulur.

Yönlendirilmiş öğrenmede, öğrenmeyi sağlayacak ortamı yaratan bir başka kişi ve aracın varlığı söz konusudur. Öğrenme, öğreten kişi ya da aracın yardımıyla gerçekleşir. Bir başka deyişle öğretme etkinliklerinin sonucunda oluşur.

Bu gerçekten hareketle günümüz müzeleri de kendi eğitim programlarını kendileri yapmak durumundadırlar. Günümüz müzeleri artık, eşyayı toplamak, bunların ne olduklarını tanımlamak, muhafaza etmek ve hoş bir şekilde sergilemekle yetinmiyor, topluma karşı görevleri olduğunu da kabul ediyorlar.

#### Yurt Dışındaki Müzelerde Eğitim Çalışmaları:

Özellikle yurt dışındaki müzelerin pek çoğunda "eğitim bölümleri" kurularak, bu bölümlerde konunun uzmanları ile birlikte müzeyi ziyarete gelen farklı guruplara göre programlar hazırlanmaktadır. A.B.D.'de en büyük müzelerden biri olan Metropolitan Museum of Art, toplumu oluşturan tüm guruplara ulaşmayı amaçlayan, çok yoğun bir eğitim programını gerçekleştirirken, eğitsel hizmetlerini; yaygın halk eğitimi, çocuk müzesi, orta eğitim, toplumsal eğitim ya da müze dışı eğitim, meslek eğitimi altında beş grupta toplamaktadır.<sup>1</sup> Bu genel ayrımın ötesinde her bir grup, ya da her bir gruptaki bir etkinlik için onlarca etkinlik ve projeler üretilmektedir. Amerika müzelerinin müze eğitimine verdikleri önemi, çarpıcı bir örnekle şöyle açıklayabiliriz. " Museums U,S.A. araştırması A.B.D.'de müze müdürlerinin eğitimi en önemli bir amaç bellediğini ortaya çıkarmıştır. Sanat müzelerinin müdürlerinin National Endowment for the Art Programının anketine verdikleri yanıtlara göre, halkın öğrenim ve eğitiminin artırılması %94; güzelduyu görgüsünün yerleştirilmesi %92; kültürel geçmişin korunması %70; bulunduğumuz anın ve geçmişin açıklanması %59; olumlu bir sosyal değişmeyi teşvik etme %20 ve halkı eğlendirme %9 oranında

<sup>1</sup> Tomur Atagök, "Çağdaş Müzeciliğin Anlamı" LAMİ Sanat, Yıl 3, Sayı 14, İstanbul. Şubat 1990.s.2-3

önemsemektedir.”<sup>1</sup> Bu sonuçlar yurt dışındaki müzelerde eğitime ne derece önem verildiğinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

Bu oranda bir detay içermemekle beraber müze ziyaretçileri amaçları ve eylemlerine göre genelde üç grupta toplanmaktadır;

1. Profesyoneller; müzeyi meslek ilişkileri açısından ziyaret etmektedirler.
2. Araştırmacılar ve öğrenciler. Müzeye bilimsel araştırma amacıyla gelenler ve belli bir eğitim programı içinde müze ziyareti yapan çeşitli yaş gurubundan öğrenciler.
3. Boş vakitlerini değerlendirmek ve görgü ve bilgisini artırmak için gelenler.

Görüldüğü gibi çok geniş bir yelpazeye cevap vermesi gereken müze, takdimini ve tanıtımını bu ana ayraçlar içinde ele almalıdır. Bunlardan özellikle üçüncü grup müzenin hedef kitesini oluşturmaktadır.

Türkiye Müzelerinde Eğitim Çalışmaları:

Resmi müzeleri bünyesinde barındıran Kültür Bakanlığı'nın Eğitim Çalışmaları:

a) Hizmetiçi eğitim; Müzelerde yeni göreve başlayan uzman personeli, müzelerde yapılan çalışmalar hakkında bilgilendirmek ve bu konuda gerekli olan eğitimi vermek amacıyla üç veya dört haftalık bir eğitim programıdır. Bu program içinde; müzeye eser alınmasının bürokratik işlemleri, eser envanterlenmesi, eserlerin korunması ve onarılması gibi müzecilik açısından gerekli olan bilgiler verilmektedir.

---

<sup>1</sup> Tomur Atagök, “Çağdaş Müzeciliğin Anlamı, LAMİ Sanat, Yıl 3, Sayı 14, İstanbul.Şubat 1990.s.3.

b) Müzeler Genel Müdürlüğü eski eser kaçakçılık Őubesi tarafından hemen her yıl yaklaşık 3 gün süreyle, çeşitli Őehirlerdeki müzelerde, müze uzmanlarından yararlanılarak, konu ile ilgili diğer resmi kurum görevlilerine eski eser konusunda eğitim seminerleri verilmektedir. Bu seminerlere İl Jandarma Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrükler Baş Müdürlüğü, Gümrükleri Muhafaza Baş Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü ve İl Müftülüğü gibi resmi kurumlardan elemanlar katılmaktadır. Bu elemanlar ülkenin kültür tarihi ve kültür belgeleri, hyk, tmls, ren yerleri ve buralarda yapılan kaçak kazılar hakkında bilgilendirilmekte, eski eser kaçakçılığı konusunda bilinlendirilmektedirler.

c) ok yeni olmakla birlikte bazı müzelerde çocuklara yönelik yeni bölümler açılmaktadır. Örneğin İstanbul Arkeoloji Müzeleri bünyesinde 1995 yılında açılan "ocuk Müzesi".

Burada amaçlanan çocukların hoŐca vakit geçirebilecekleri bir mekanın oluşturulması ve müzeyi sevmelerinin sağlanmasıdır. Bu mekanda etkilendikleri herhangi bir obje ya da olayı isterlerse çizebilme Őansını tanımak için, ocuk müzesi içinde bu amaca uygun bir zemin de oluşturulmuştur. Ancak bunlar sadece mzecilerin görüŐ ve önerileriyle yapılmıştır. Bu proje başarılı olursa, bu bir Őansdır. Bugün artık eğitimin bir bilim olduğunu ve özellikle ocuk eğitiminin Şansa bırakılmaması gerektiği bilinciyle, iyi niyetle yapılmış olan bu uygulamanın ne derece doğru olduğu ya da eksiklerinin olup olmadığı tartıŐılmalıdır.

d) Müzelerde verilen bilimsel konferanslar; Gerek müze uzmanları, gerek ise akademik kuruluŐlarda görev yapan ğretim görevlileri tarafından müze yönetiminin hazırlayacağı program çerçevesinde bilimsel konferanslar verilmektedir. Bu konferanslara gelen davetliler, yine konu ile yakından ilgili akademisyenler, uzmanlar vb. kiŐilerdir. Kısaca, konferansa katılanlar sadece meslek grubu mensuplarıdır ve konferanslar bilimsel içeriklidir. Daha çok,

uzman veya akademisyen düzeyinde yapılan konferanslar eğitim değildir. Bunlar mesleki bilgi aktarımı niteliğindedir. Kısaca ilgilenilen kitle, yalnızca kendi bünyesi içinde sınırlı kalmaktadır.

Burada eksik olan, toplumun kültürlenmesinin amaçlandığı yaygın eğitimidir. Bu konuda resmi müzeler tarafından yapılmış ya da yapılmakta olan bir program var mı? Sorusuna cevap arandığında; bu sorunun yanıtı çok net değildir. Şöyle ki; gerçekte Kültür Bakanlığı zaman zaman müzelere yolladığı genelgelerle, çevredeki okullarda eski eserleri sevdirmek ve eski eser bilincini geliştirmek amacıyla, okullar talep ettikleri takdirde, müze uzmanları tarafından konferanslar verilmesini müze yöneticilerine tavsiye etmektedirler. Bunun anlamı "olsa da olur, olmasa da olur" mantığı ile sadece olayı geçiştirmektir. Kaldı ki böylesine ısmarlama bir eğitim programının ne derece fayda sağlayacağı da tartışılabilir.

Bu konuda olması gereken ise; müzelerin kendi programları içinde yer alan, konusal bütünlüğü ve amacı olan bir eğitim programının uygulamaya konulmasıdır. Müzeler eğitim konusunu ciddiye aldıkları, eğitim kadroları oluşturdukları ve bu konuda ciddi projeler ürettikleri takdirde ve bu programları, iletişim araçlarıyla geniş kitlelere ulaştırabildikleri takdirde, müzelerde yaygın eğitimden söz edilebilir. Ne yazık ki ülkemizde gerek resmi, gerekse özel müzelerde bugüne kadar, eğitim olgusu, toplumu eğitmek anlamında, henüz tam olarak gelişmemiştir. Buna ihtiyaç da duyulmamaktadır.

Sonuç olarak Türkiye müzelerinde henüz üçüncü grup hedef kitleye cevap verecek bir eğitim programı düşüncesi yer almamaktadır. Bu programları üretecek müze eğitimcileri, bunların topluma sunulmasını sağlayacak iletişim kadroları da müzeler bünyesinde henüz mevcut değildir. Müzeler bünyesinde bu konuda bir kadrolaşmaya gidildiği takdirde, toplumun kültürlenmesi bağlamında, müzelerin aktif eğitim kurumları olarak değerlendirilmeleri mümkün olabilecektir. Şimdilik sadece umut etmekle yetinilmektedir.

## **2.5. Tanıtım ve Müze Toplum İlişkisindeki Yeri**

“Tanıtım; bir kişi, topluluk veya kurum tarafından, uygun yöntem, teknik ve iletişim araçlarından yararlanılarak, hedef grupları, bir durum veya bir olay karşısında aydınlatma veya bir tutum ve davranışa yöneltmek amacıyla yapılan bilinçli bir etkinliktir.”<sup>1</sup> Bu etkinlik bilgi iletişimi, bilgi aktarımı açısından kişilerarası iletişim süreci ve teknik olarak kitle iletişim araçları ortamı içinde gerçekleştirilmektedir.

Müze-Toplum ilişkisi bağlamında müzelerin tanıtımının önemi gün geçtikçe daha iyi anlaşılmakta ve bu yönde, özellikle yurt dışındaki müzelerde yeni ve özendirici yöntemler geliştirilmektedir. Bununla ilgili bilgiler müze-toplum ilişkisi bölümünde yer alan ve tezin ortaya koymaya çalıştığı ana savlardan birisidir.

Müze tanıtımının etkin ve verimli bir faaliyet olabilmesi için, hedef guruplarının belirlenerek bunlara yönelik bilgilendirme ve aydınlatma yönünde yöntemler seçilmekte, dahası bu yöntemlerin geliştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Bu yönde geliştirilecek yöntemlerle tanıtma ve aydınlatma günümüzde çok etkin iletişim araçlarıyla gerçekleştirilmektedir. Kitle iletişim araçlarının yapılarından kaynaklanan teknik imkanlar da kullanılarak toplumu bilgilendirmek ve kültürlenmek kolaylıkla sağlanabilmektedir. Bunun da ötesinde, yine günümüzde uydu yoluyla gerçekleştirilme aşamasına ulaşmış olan iletişim teknolojisi, ulusal sınırlar içinde ve ötesinde bilgi aktarımının yaygınlaşmasını zorunlu kılmaktadır. Özellikle Türkiye'nin dışa açılma politikasının başarıya ulaşabilmesi için kültür zenginliklerinin ve etkinliklerinin devletle eşgüdüm anlayışı çerçevesinde hazırlanacak programlarla etkin bir biçimde uygulamaya konmasının büyük önemi vardır.

---

<sup>1</sup> Metin İnceoğlu, Güdüleme Yöntemleri, A.Ü.B.Y.Y.O. Yayınları, No. 4, Ankara, 1985, s. 84

### 2.5.1. Müzelerin Tanıtımı

Müzelerin tanıtımı, müzelere ziyaretçi çekebilmek için yapılan etkinliklerdir. Ziyaretçi, müzenin varlığı ve kısaca etkinlikleri hakkında bilgilendirilerek müzeyi gezmesi için meraklandırılırken, ön bilgilerle ilgisinin çekilmesi de sağlanmış olur. Ziyaretçi müzeye geldiği zaman, bu kez verilecek bilgi, etkinliğin kolay anlaşılabilmesini sağlamak için, küçük broşür veya kitapçık halinde ziyaretçinin ilgisi ölçüsünde seçeneklerle, ziyaretçiye sunulmalıdır. Tanıtım amaçlı yapılan bu çalışmalar, müze yöneticileri, küratörleri, grafiker ve mimarlarla yapılacak bir ortak çalışma ile hazırlanmalıdır.

"Doğrular geçici olduğundan bunlara bağlanan uzmanlık statüleri de bu nedenle anlık, bir kerelik ve geçicidir. Kalıcı olan yol yordamdır, ya da kısaca yöntemdir." <sup>1</sup> Bu bağlamda bir müzenin tanıtımında verilmesi gereken bilgiler de ana hatlarıyla bir düzen içinde olmalıdır. Bu, genel kural olarak tüm müze tanıtımlarında kabul edilebilecek bir düzendir. Buna göre bir tanıtım broşüründe nelerin yer alması ve ne ölçülerde olması gerektiği konusunda bir bilgilendirme aşağıda sunulmaktadır.

Bir Müze tanıtım broşüründe yer alması gereken bilgiler:

- a) Müzenin adı
- b) Müzenin Yeri; bir kroki üzerinde müzenin yeri belirgin şekilde işaretlenmelidir. Ülke- şehir ve semt olarak belirlenerek.
- c) Müzenin Kuruluşu; müzenin kuruluş amacı ve tarihçesini içeren kısa bir bilgi müzenin hangi amaçla ve ne zaman kurulduğu ve varsa geçirdiği önemli aşamalar bu bölümde verilmelidir.

---

<sup>1</sup> Murat Barkan, Eğitim İletişimi Kavramsal Temelleri ve İşlevleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 764, Eskişehir, 1994. s.13

d) Genel hatlarıyla müzenin içeriği; müzede ne tür malzemelerin bulunduğu, hangi dönemleri kapsadığı yeralmalıdır. Örneğin arkeolojik eserlerin bulunduğu bir müze mi, sadece etnografik eserlerin yer aldığı bir müze mi yoksa özel bir konuyu kapsayan bir müze mi olduğu açıkça belirtilmelidir. Örneğin Basın Müzesi vb.

e) Müzenin Genel Düzeni; müzede genel düzen nasıl kurulmuştur? Başlangıç ve bitiş noktaları arasındaki genel dağılım nasıldır? Müze planlarının da yer aldığı bu bölümde konu başlıkları halinde sergi salonlarının tanımı ve müze sirkülasyonu içindeki yönlendirmeler verilmelidir.

Gerektiğinde bölümlerin özelliği anlatılırken bölümlerde yer alan ve halkın ilgisini en çok çeken, ya da yapılan araştırmalar sonucunda çok önemli olduğu saptanan bazı eserler tanıtımla öne çıkarılarak detay bilgiler verilmelidir. Kısaca ayrıcalıklı bazı eserler meraklandırma, bilgilendirme gibi güdülerle kalıcı etki yaratmak üzere kullanılmalıdır. Görselliği, çarpıcılığı ve tarihteki önemi gibi avantajları kullanılarak akılda kalıcılığı sağlanmalıdır.

f) Kat planları içinde ziyaretçinin gereksinim duyacağı diğer bilgiler de verilmelidir. Bunlar satış reyonları, dinlenme mekanları, kafeterya, lokanta, telefon, WC, vestiyer, danışma, asansör gibi .

g) Müzenin posta adresi , telefon ve faks numaraları, ile müzenin açık olduğu gün ve saatler ve giriş ücreti de belirtilmelidir.

Bunlara ek olarak, var ise, müzedeki sürekli etkinlikler hakkında bilgiler de verilebilir. British Museum, tanıtım ve kat planlarının yer aldığı bir broşürde, müzede yapılan etkinliklere de yer verilmiştir.<sup>1</sup> Broşürün fotokopisi Lev.11.de görülmektedir.

---

<sup>1</sup> Informations and Plans ( Tanıtım Broşürü), British Museum, United Kingdom .Özel arşivden, Ş.Atik.

### 2.5.1.1- Tanıtımda İletişimin Rolü ve Halkla İlişkiler

Günümüz dünyasının en önemli olaylarından biri haline gelen iletişim teknolojisi her alanda olduğu gibi müzelerin tanıtılmasında da yaygın olarak kullanılmak durumundadır. Bugün dünya müzelerinin pek çoğunda kullanılmasına karşın ülkemizde yeni yeni kullanılmaya başlamıştır. Yakın bir gelecekte tüm müzelerimizde yaygın olarak kullanılacağı umulmaktadır.

Gerek yazılı iletişim alanında kaydedilen elektronikleşme ve sonrasındaki sayılaşırma (digital); radyo, televizyon ve bilgisayar ve sonrasındaki sayısallaşırma sonucu ortaya çıkan tümleşik (compact) teknolojiler; ve dahası lazer denetimli uzaktan kumanda sistemleri iletişim olanaklarının artışı adına kaydedilmiş olumlu birer değişme, yada kısaca gelişmelerdir. Bununla beraber söz konusu olanakların artışı sadece bir zemin hazırlamaktadır. Bu zemin ile oluşan olanaklardan önce insanlık sonra da iletişim adına yararlanılabileceği tartışılır. Kamuoyunda yaratılan izlenim olanakların artışı ile bu olanaklardan iletişim ve insanlık adına yararlanmaya başlandığı ve bu iki işlemin birbirini otomatik yada kendiliğinden harekete geçirdiği yönündedir. Oysa olanakların artışı ile artan bu olanaklardan yararlanma eylemi birbirinden kesin çizgilerle ayrılmaktadır. Olanakların ortaya çıkıyor olması o olanaklardan yararlanılıyor olduğunu göstermez. <sup>1</sup>Teknolojik gelişmeler birer biçimsel ve nicel artışlar ve sadece olanakların artışıdır. Bu olanakların kesin yararılara dönüştürülmesi nicel gelişmelere nitel ve içerik boyutunda gelişme sağlanmasıyla mümkün olacaktır.

Bu durumda, bilgi üretkenlerin konuyu ciddi boyutlarda ele almaları ve bu konuda kurumsal ve proje bazında bilgi üretmeleri gerekmektedir.

---

<sup>1</sup> Murat Barkan, Eğitim İletişimi Kavramsal Temelleri ve İşlevleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 764, Eskişehir, 1994. s.21.

Bu durumda şöyle bir soru akla gelebilir. "Teknolojinin bu hızlı ilerleyişine, müzecilik konusunda bilgi üretenler ayak uydurabilecek durumdalar mı ?"

Bu önemli sorunun cevabı ne yazık ki şimdilik "hayır!", daha iyimser bir ifade ile "yeterli değil." diye yanıtlanabilir. Açık söylemek gerekirse müzeciler bu konuda gafil avlanmışlardır. Ülkemizde müzeler, yapılanması ve kuruluş biçimi nedeniyle, kapalı ve kendi içine dönük işleviyle, başlangıçta bu konuya hiç de yakınlık ve gereksinim duymamıştır. Son zamanlarda yapılan birkaç uygulama ise hazırlıksız yakalanmanın getirdiği zorlamalarla olması gerekenlerin çok altında bir seviyededir. Kısacası bilinçli ve amaca yönelik çalışmalar henüz gerçekleşmemiştir denilebilir.

Bu durumda yanılgı; Bilgi (enformasyon)'nin ileti (mesaj) ile karıştırılması, eş anlamlı kabul edilmesidir. Oysa ileti, bilgiyi de kapsayacak genişlikte bir kavramdır. Diğer bir deyişle: İleti > Bilgi öyleyse İleti  $\neq$  Bilgi'dir.<sup>1</sup> 20. yüzyılın sonunda gelinen aşama, sorunun özünde yine de bir iletişim sorunu olduğu; ancak bunun iletişim teknolojisi ve iletinin sayısal yetersizliğinden çok iletinin içeriğinin yetersizliğinden kaynaklanıyor olması gerçeğidir. Bu sav bugüne kadar bu konuda yapılan pek azımsanılmıyacak sayıda yapıt olmasına karşın, müzelere olan ilgisizlik ve duyarsızlığın bertaraf edilememesi ile doğrulanmaktadır. Bu da gösteriyor ki soruna gerekli ilgi ve ciddiyet bilgi sahibi kişi ve kurumlar tarafından gösterilmemekte, konu sadece göstermelik ve daha çok ticari düşünen birtakım kurumların boşluğu doldurmak amacıyla yaptıkları yapıtlardan öteye geçememektedir. Bu da müzeleri daha sıkıcı ve çekilmez kurumlar olarak topluma tanıtmakta, insanlar adeta bu ciddi ve kasvetli kurumlara girmeye çekinir hale gelmektedirler. İletişimin toplumsal yaşam süreçlerini yoğunlaştıran ve hızlandıran bir işlevi olduğu bilindiğinden, sorun hatalı olarak saptanan ve yanlış seçenekler yapan, adeta "Kaş yapayım derken göz çıkaran" yapımcıların üzerine kalmaktadır.

---

<sup>1</sup> Murat Barkan, aynı yayın s.21

Bu noktada bilgi üretenlerin de sorumlu olmaları gerekir. Herhangi bir konuda bilgi sahibi olan kişilerin, bilgilerini toplum ve çevre yararına kullanmaları ve mesleklerinin gerektirdiği konularda toplumu eğitmeleri, iş ahlakı ve iş disiplini açısından görev kabul edilmelidir.

Halkla ilişkiler günümüzde, kurallarını koymuş, meslek disiplinini oluşturmuş ve kurumlaşmış mesleklerden birisidir.

Bir müzenin ziyaretçi sayısını artırmak için tanıtımının yapılması ve bu konuda gelişmiş tanıtım metotlarına başvurulması gerekmektedir.

Bu konu UNESCO tarafından yayınlanan 1963 yılında Türkçeye de çevrilerek müzecilere el kitabı niteliği taşıyan kitapta<sup>1</sup> da yer almaktadır. Avrupa ve Amerika müzelerinin pek çoğunda müzelerin tanıtımı ve halkla ilişkiler konusunda kadrolar oluşturulmuş olmasına rağmen, ülkemizde bu konu halen gözardı edilmektedir.

Ülkemizde kurumlaşmış müzelerin yaklaşık %90'ı Kültür Bakanlığı'na bağlıdır. Kurumlaşmış müzelerin Kültür Bakanlığına bağlı olmaları bu tür çalışmalara imkan vermemektedir. Resmi devlet memuru kimliği taşıyan müze müdürleri, müzelerini tanıtmak amacı ile de olsa, herhangi bir konuda basında yer alacak tek bir cümleyi dahi, üst makamların izni olmadan açıklayamamaktadır. Devletin müzelerle yakından ilgilenmesi ve çözüme yönelik çareler araması ise adeta, ülkenin önemli birçok sorunu yanında lüks sayılmaktadır.

Bu konularda bugüne kadar geliştirilmiş bazı çabalar da, kişisellik boyutunu aşamamaktadır. Çünkü sonuçta söz sahibi yine devlettir ve ne yazık ki devletin de bu konularda üretilmiş, belli kurallara dayanan sağlıklı bir kültür politikası

---

<sup>1</sup> Müzelerin Teşkilatlanması Pratik Ögütler, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları, Sayı: 2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1963, s.40 vd.

yoktur. Her gelen hükümet, kökten çözümü olmayan, geçici, dahası kendini aşamamış, sınırlı parti politikalarıyla müzeleri yönetmektedirler.

Bu nedenle ülkemizde gerçek bir kaynak olan müzelerin devlete bağlı, ancak **“özerk”** kuruluşlar olarak, çağdaş müzecilik ilkeleri doğrultusunda kadroların yeniden değerlendirilip, nitelik ve nicelik yönünden artırılmış<sup>1</sup> kurumlar haline getirilmesi durumunda müzecilikte olumlu sonuçlar alınabilecektir. Yurt dışındaki müzelerin gelişmesinde bu doğrultudaki yapılanmaların önemi büyüktür. Herşeyden önce müzelerin statik ve tüketici durumdan dinamik ve üretici duruma getirilmeleri için Kültür Bakanlığı bünyesinde geç de olsa **“Yeniden Yapılanma”** sürecinin başlatılmasında yarar vardır. Bu süreç başlatılmadığı sürece müzeler yakın bir gelecekte toplum sırtında taşınması güç bir yük oluşturacaklardır. Bu durumu; “...Çünkü değinilen alan ve kurumlar işlevlerini yitirdikleri ve kendilerine yaşamlarını sağlayacak yeni kaynaklar üretmedikleri durumda, toplumun sırtında taşınması güç bir yük oluşturmaya başlayacaklardır. Bu durumun somut görünümü ise gerçek yaşama farklı boyutlarda yansır. Bu yansımalarından biri hiç şüphesiz maddi ya da parasaldır. Toplumda hiç bir işleve sahip olmayan bilgi ve görüşler yanında emek ve beyin gücü üreten kurumlar için toplumu oluşturan bireyler belirli bir maddi yükümlülüğü karşılarlar. Ancak bunun karşısında da bilim ve eğitim kurumlarından da sorunlarının çözümü için rehberlik beklerler. Bu nedenle de değinilen madde dolaşımını toplum açısından yatırım yapmak biçiminde değerlendirmek hatalı olmaz. Ancak bilim ve düşün disiplinleriyle ilgili kurumlar kendilerini güncel taleplere göre yenileyemediklerinde bu yatırım ekonomik anlamda batırılmış olur. Bu duruma, ne çağdaş yaşam koşullarının, ne de çağdaş bireyin hoşgörü ile yaklaşması beklenemez. İşlevini yitirerek yaşamın dışına çıkmış bilim kurumları ile çalışanlarının yaşamlarını kağıt üzerinde sürdürmelerinin bu açıdan maddi sakıncalarının yanındaki işlevsel sakıncalarını

---

<sup>1</sup> Hale Özkasım, T.C.Kültür Bakanlığı'na Bağlı Müzelerde Finansal Sorunlar ve Yeni Kaynak Önerileri, Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Anabilim Dalı, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1995.s. 107.

ise toplumun hatalı yönlendirimi biçiminde tek tümce ile ifade etmek gerekir. Çünkü özünde toplumu oluşturan çoğunluk, doğrudan ya da dolaylı olarak, atacağı her adımda gözlerini bilim ve düşün kurumlarına diker. Ondan gelecek işarete göre eylemlerini onunda ötesinde yaşamını belirler.”<sup>1</sup>. bilim kurumlarına yönelik tanımlamasıyla, Murat Barkan adeta günümüz müzelerini anlatıyor, tanımlıyor ve bir mesaj veriyor.

### **2.5.1.2- Müzelerin Tanıtımında Kullanılan Yöntemler**

1. Görsel
2. İşitsel
3. Görsel-İşitsel

olarak üç başlık altında toplanmaktadır.

#### **2.5.1.2.1- Müzelerin Tanıtımında Kullanılan Görsel Yöntemler**

Müzenin sergileme düzeni içinde yer alan ve gerek sergilemenin, gerekse tek tek objelerin kolay anlaşılabilirliğini sağlayan, döküman içerikli malzemelerdir. Bunlar sergileme düzeni içinde sergi alanının ziyaretçi ile iletişimini sağlayarak serginin kolay anlaşılmasını veya müzede yapılan yeni bir etkinliğin topluma iletilmesini sağlamak için kullanılmaktadırlar. Görsel yöntemler;

a) Müzenin Eserleri ve Sergileme; Müzelerin görsel malzemesini eserleri teşkil eder. Sergileme, müzenin işlevlerini yerine getirmesinde bir araç olabildiği gibi, müzenin işlevleri arasında da yer almaktadır. Bu nedenle sergileme bir müzenin tanıtımında en belli başlı öğelerinden birisidir. Sergilenen eserler çağdaş müzecilik yöntemlerinin de kullanıldığı bir düzenlemeyle, etkileyici ve anlatımlı olarak sunulmaktadır. Belli bir alanda, belli konu ve akış içinde, görsel

---

<sup>1</sup> Murat Barkan, Eğitim İletişimi Kavramsal Temelleri ve İşlevleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 764, Eskişehir, 1994. s. 113- 116.

verilerle sunulan eserler, ziyaretçinin ilgisini daha çok çekecek, anlatılmak istenen konunun daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır.

b) Bilgi Panoları ve Etiketler; Sergilemenin daha kolay anlaşılabilmesi için bilgi panoları ve etiketler de müzenin tanıtımında görsel malzemeyi oluşturan yardımcı öğeler olarak düşünölmelidir.

Sergileme vitrinlerinde yer alan ve ne olduğu, ne işe yaradığı konusunda güçlük çekilen objelerin pano bilgileri ile, söz konusu eserin tümü hakkında bilgilendirilen ziyaretçi, müzeden birşeyler öğrenmiş olarak ayrılmanın tadına varacaktır. Müze ziyareti, ziyaretçi için bir zaman kaybı, yada sıkıcı bir ortam olmaktan çok, bilgi edindiği, yeni birşeyler öğrendiği bir eğitim kurumu olacaktır.

c) Yönlendirme Panoları ve Yönlendirme Levhaları; Müzenin genel girişinde, bölümlerin yada konuların ayrıldığı yerlerde bulunan yönlendirme panoları, ziyaretçilerin müzeyi kolay tanımasını ve müzeyi kolay gezmesini sağlayacaktır.

Müzeye dışarıdan gelen, müzenin işlevleri ve koşulları hakkında çok sınırlı bilgiye sahip olan ziyaretçiler, müze içindeki eylemlerini mimari ve grafik yönlendirmelerin yardımıyla gerçekleştirirler. Müzenin sirkülasyon planı, müze teşhirini hazırlayan uzmanlar tarafından yapılırken, grafik düzenlemeler mimar ve grafik tasarımcıları tarafından uygulamaya konulur.

Yönlendirme panoları yada yönlendirme levhaları, müze ziyaretçisinin zamanı ve ilgi alanı sınırlı olduğu hallerde gerekli ve zorunludur. Müzeyle gelen ziyaretçi; ya müzede sergilemenin kurgulanmış akışı içinde hiç bir ayırım yapmaksızın müze ziyaretini tamamlar, yada seçici davranarak ilgi alanı, özel merakı olan konuların yer aldığı bölümlere yönelecektir. Her iki durumda da yönlendirme ve bilgilendirme panolarına (kat panoları) ihtiyaç duyulacaktır.

Yönlendirme panolarından başka, fotoğraf çekilmez, el sürülmez, sigara içilmez gibi bazı uyarı levhalarına da müzelerde gereksinim vardır. Zira müzenin ziyaretçilerini her kültür gurubundan insan oluşturmaktadır. Bu nedenle, yaş gurubu yada kültür düzeyi ne olursa olsun her ziyaretçinin kolayca anlayabileceği ve müzenin kurallarını bozmadan, kendisine ayrılan alan içinde eylemini gerçekleştirebileceği düzenin sağlanmasında grafik düzenlemeler devreye girmektedir. Simgesel bir dille anlatılan bu uyarılar, ziyaretçilerin gerek birbirlerini rahatsız etmeden, gerekse müzenin düzenini bozmadan eylemlerini gerçekleştirmelerini sağlamaktadır. Yine ziyaretçilerin müze içinde bazı gereksinimlerinin karşılanmasında da grafik düzenlemelere gereksinim vardır. Bunlar; telefon, tuvalet, kafeterya, lokanta, özürülüler için asansör ya da rampa v.b. Bunların uluslararası simgesel nitelikte olması tercih edilmelidir.

Müzelerin tanıtımı için gerekli olan yönlendirme levhalarının kent içinde de yaygın olarak ve ana caddeler boyunca bulundurulması, kente gelen ve müzeyi ziyaret etmek isteyen yabancıları yönlendirmesi ve müzeye ziyaretçi akışını sağlaması açısından önemlidir.

d) Broşürler; Günümüzde pek çok müzede, içinde sergileme planlarının da yer aldığı bir broşür, müze girişlerinde ziyaretçiye sunulmaktadır. Kalıcı olması açısından ziyaretçi için en çok yararı olan ve müzenin tanıtımına en çok katkıda bulunan etkinliklerdendir.

e) Afişler ve Bilbordlar; Müzede yapılacak yeni bir sergileme veya çeşitli etkinliklerin duyurulmasını sağlamak amacıyla, amacı ve içeriği belirli afişler kullanılır. Bunlar etkinliğin boyutuyla da ilgili olarak, ya müze içinde ve yakın çevresinde, veya kentin çeşitli yerlerinde afiş kullanımına uygun alanlara asılmak suretiyle toplum bilgilendirilir. Uzun süreli ve önemli sergilerin topluma duyurulmasını sağlamak ve bilgilendirmek amacıyla, kentin merkezi alanlarına bilbordlar yerleştirilebilir.

f) The United States Holocaust Memorial Museum'daki daimi bir sergide 1933'den 1945 e kadar Nazi Almanyası'nda kamplarda ve gaz odalarında öldürülen 6 milyon Yahudi'nin dramı anlatılmaktadır. Bu sergilemenin daha etkili olmasını sağlamak için de, müzeyi ziyaret edenlere bu dramı yaşayan ve hayatını kaybedenlerden birisinin kimlik kartı verilmektedir.<sup>1</sup> Lev.11 ve 12. de kimlik kartlarının ve müzenin kat tanıtım panosunun fotokopisi görülmektedir. Burada amaç, müzedeki serginin, amaca yönelik etkisinin ziyaretçi ile birlikte müze dışına taşınması ve etkisinin daha da kalıcı olmasının sağlanmasıdır.

#### **2.5.1.2.2- MÜZELERİN TANITIMINDA KULLANILAN İŞİTSEL YÖNTEMLER**

a) Bugün pek çok müzede sergileme ile birlikte bazan müzik bazan da anlatılan bir konuda, ifadeyi güçlendirmek için, işitsel yöntemler kullanılmaktadır. Bunlar sergilemenin ihtiyacına cevap verecek bir müzik, ya da sergilemeyi tamamlayacak nitelikte bilgi içeren kasetler vb .elemanlardır.

b) Wolkman; Müze veya sergilemenin sirkülasyon doğrultusunda anlatıldığı kulaklıklılı teyp kasetleri. Ziyaretçi, müze girişinde sağladığı müze sergi salonlarının akışı içinde kasete okunan açıklamaları, sergileme mekanını dolaşırken kulaklıkla dinleyerek, gördüğü eserler hakkında bilgi sağlamaktadır. Ziyaret bitiminde iade edilen bu sistemde, okuma güçlüğü olan ziyaretçi, daha zevkli ve keyifli bir müze ziyareti yapmış olacaktır. Kaldı ki, istendiğinde bilgi kasetini satın alma şansına da sahiptir.

c) Çok önemli veya ziyaretçinin en fazla ilgisini çeken eserlerin yakınına yerleştirilen bir mekanizma ile (çalıştırma düğmesine basılmak suretiyle) istendiğinde bilgi alınmasını sağlayan sistem. Bunun bir diğer kullanımı da kulaklık sistemidir. Sergileme salonunu gezerken bilgi almanız gerektiğinde,

---

<sup>1</sup> Identification Card, (kimlik Kartı), United States Holocaust Memorial Museum, U.S., The United States Holocaust Memorial Museum, (Kat tanıtım planları), United States Holocaust Memorial Museum, U.S. Y.T.Ü. Müzecilik Anabilim Dalı Arşivinden.

kulaklığı taktığınızda, istediğiniz eserin kodunu tuşlayarak, o konu hakkında bilgi sahibi olabileceğiniz bir sistem de kurulabilmektedir.

d) Sergilemeyi daha etkili kılmak için, konu ile ilgili müzik, veya çeşitli efektler kullanılabilir.

e) Bir diğer yöntem, eserleri California, Glendale'deki Forest Lawn mezarlığı - ki bu mezarlık, yeni mezarlık felsefesinin bulucusu Mr. Eaton Forest tarafından yaptırılan Rönesans döneminin büyük başyapıtlarının kopyalarıyla doludur. Umberto Eco'nun anlattığına göre " Bunlar arasında bulunan Leonardo da Vinci'nin Son Akşam Yemeği tablosunu görmek için kapalı bir sahne perdesi önündeki yerinizi almanız gerekiyor, solunuzda Vatikan'daki Pieta'nın, sağınızda Medici Şapeli'ndeki heykellerinkopyaları var. Perde açılmadan önce, Gutzon Borglum, Jan Styka, Carrie Jacobs-Bond ve Robert Andrews Millikan'ın mezarlarının yer aldığı kriptanın nasıl bir tür yeni bir Westminster Abbay olduğunu anlatan uzun bir konuşma dinliyorsunuz. .... Güzel, Son Akşam Yemeği'nin röprodüksiyonunu huşu içindeki izleyicilerin gözleri önüne sermeden önce, ses bize Mr. Eaton'un Milano'daki Santa Maria Delle Grazie kilisesine gidip, Leonardo'nun başyapıtı freski gördüğü an neler yaşadığını, nasıl zamanın tahrip edici etkisi ile birleşen insani kötülüğün (İkinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde oluyor bu olay) bir gün bu sanat yapıtını mahvedeceğini fark ettiğini anlatıyor. Kutsal sanat koruyuculuğu hammasına yakalanan Mr. Eaton eski bir Perugia'lı zanaatkarlar ailesinin bir üyesi olan Bayan Rosa Caselli - Moretti ile temasa geçiyor ve Leonardo da Vinci'ye ait bu başyapıtın camdan bir kopyasını sipariş ediyor. Söz konusu kopyanın freski, Santa Maria delle Grazie'deki şimdiki durumuyla değil, Leonardo çizdiği andaki haliyle nasıl olması gerekiyorsa öyle yansıttığı, hatta -daha iyi- eğer Leonardo daha az tembellik edip, üç sene üzerinde çalıştığı, ancak bitiremediği eseri bitirse nasıl çizecektiye öyle yansıttığı belirtiliyor. Tam bu sırada perde

açılıyor.”<sup>1</sup> ..... Bayan Caselli - Moretti Tanrı'nın tasviri karşısında Leonardo'nun duyduğu çekinceyi paylaşarak, İsa'nın yüzünü belli belirsiz bırakmayı da ihmal etmemiş; o nedenledir ki Forest Lawn turistik organizasyonunu gerçekleştirenler, İsa'nın atmosferlerdeki değişikliklere bağlı olarak değişen yüz ifadelerini göstermek amacıyla, camdan röprodüksiyonun arkasına güneş ışığının en ince nüanslarını açığa çıkaran (şafak, öğle ve günbatımı anındaki) değişik renkte ve tonda ışıklar yansıtıyorlar.<sup>2</sup> Geçmiş'i yeniden üretmeye yönelik bütün bu mekanizmalar Forest Lawn'da kar etme amacına dönüktür. demeyi de unutmuyor U. Eco.

Bir kopya yapıtın dahi nasıl takdim edildiğini, ön bir anlatımla seyirciyi bilgilendirirken, aslında merakın da yükseltildiğini, gerekli etkiyi sağlamak için değişik renk ve ışıklarla yapıtın daha da çarpıcı hale getirildiğini görüyoruz. İlave olarak da bütün bunların kar amacına dönük yapıldığını görüyoruz.

### **2.5.1.2.3- MÜZELERİN TANITIMINDA KULLANILAN GÖRSEL - İŞİTSEL YÖNTEMLER**

“Görsel İşitsel Yöntem” in sözlük anlamı; görme ve işitme metodudur (İng.; audio-visual methods, Alm.; audio-visuelle Methode, Fr.; methode audio-visuelle). Görsel-İşitsel Yöntem'in sinema ve televizyonda kullanımındaki anlamı ise; “Görsel-İşitsel eğitimin gerçekleştirilmesinde başvurulan yollar”dır.

Görsel-İşitsel Eğitim (görme ve işitme yoluyla eğitim); Görsel-İşitsel araçların geniş ölçüde kullanılmasıyla öğrencilerin duyularını en ileri kerteğe değin uyanık tutarak, özellikle görme ve işitme duyuları yoluyla uygulanan etkin bir eğitim yöntemidir.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Umberto Eco, *Günlük Yaşamdan Sanata*, Çev. Kemal Atakay, Anadolu Yayıncılık A.Ş. 1992 (2) İstanbul.s.75-76

<sup>2</sup> Eco,aynı yayın s.77

<sup>3</sup> Halloran, Masson,Brown ve Mc Quail, *Televizyonun Etkileri*,Çev.Aysel Usluata,İstanbul Reklam Yayınları No: 28 .İstanbul.1973.

Görsel-İşitsel eğitimde kullanılan araçlar; "audio-visual media" veya "görsel-ışitsel araçlar" hem görme hem de işitme duyularını aynı zamanda etkileyen, görsel-ışitsel eğitimde kullanılan araçlar; görsel araçlar ile işitsel araçların bileşimidir. Bunların başında sesli filmler (sinema) ile televizyon yayını (televizyon) gelir. Görsel işitsel araçların başlıcaları ise; Film gösterici, saydam resim gösterici, mıknatıslı görüntü aygıtı, televizyon almacı, radyo, kapalı yayın düzeni, ses aygıtı, plakçalar, dil işlemeliği, film kutucuğu, televizyon kutucuğudur<sup>1</sup>. CD-ROM (Compact Disk - Read Only Memory), HDTV (Yüksek Tanımlı Televizyon), Bunlara yenilerinin eklenmesi an meselesidir.

Günümüzde özellikle Avrupa ve Amerika ülkelerinde yaygın olarak kullanılmaya başlayan bilgisayar teknolojisi, hemen her gün kullanım alanlarını genişletmektedir. Multimedya sistemi ile (Bilgisayar teknolojisinin çok yönlü kullanımı), video, ses, grafik, animasyon, modem ve yazılı metinler bir üniteye bütünleştirilerek görsel ve işitsel unsurlar yoluyla bilgi kontrol altına alınmakta, aktif ve ideal sanatlar üretilmektedir.

"Yapılan istatistiklerde, insanlar, gördüklerinin %10'unu, duyduklarının %20'sini, gördükleri ve duyduklarının %50'sini, görüp, duyup ve yaptıklarının %80'ini akılda tutabilmektedirler"<sup>2</sup>

Günümüzde kullanılan görsel işitsel yöntemlerden müze tanıtımında kullanılabilecek olan sistemlerden bazıları aşağıda kısaca verilmektedir:

a) CD ROM; CD'ler multimedya programlarının en yaygın kayıt ve kullanım alanı olan interaktif bir sistemidir. Geniş hafıza kapasiteleri nedeniyle, doğal olarak, bol miktarda hafıza gerektiren görsel-ışitsel veriler için en uygun ortamı sağlamaktadırlar.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Nijat Özön, Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1981. s.133.

<sup>2</sup> İlhami Kul, 2000'li Yılların Multimedya İletişim Teknolojisi, İstanbul 1995, s.3

<sup>3</sup> İlhami Kul, aynı yayın.s.46 - 46

b) Video bantlar; içinde müzenin tanıtımını sağlayan, müze kadroları tarafından hazırlanmış, video kasetleri, isteyen ziyaretçi tarafından satın alınarak, hem müzenin daha geniş kitlelere tanıtımını sağlar, hem de sağlanan gelirle müzelerin gelişmesine katkıda bulunur.

c) Özel tanıtım filmleri; Müze kadroları tarafından hazırlanan senaryolarla, uzman ekipler tarafından çekilen, müzelerin özel tanıtım filmleri, gerek bir program dahilinde müzede, gerekse çeşitli yayın kurumlarının aracılığı ile TV kanallarında gösterilerek, toplumun müzelere olan ilgisinin artmasını sağlanmaya yarar. Bunlar uzun süreli olabilecekleri gibi, bir dakikayı geçmeyecek, reklam filmleri de olabilir.

d) Dia show'lar. Müzelerde yapılacak programlı ve konulu dia gösterileri, müzeye ziyaretçilerin birden çok gelmelerine yardımcı olacaktır.

e) Multivizyon (müzik ve anlatımlı dia show) ; Belli bir konusu ve amacı olan eğitim programları multivizyon olarak da gerek müze içinde, gerekse herhangi bir toplantı salonunda, sunulabilir.

f) Imax (etkileyici dev ekranda film veya dia gösterileri), Bradford'daki fotoğraf film ve televizyon müzesinde<sup>1</sup> , dev ekranda IMAX tekniği ile gösteriler yapılmaktadır. Lev.9.da fotokopisi görülmektedir. Amerika'da Washington D.C.'de Havacılık ve Uzay Müzesi'nde<sup>2</sup> (Smithsonian Institution,National Air and Space Museum), Imax film gösterileri programlı olarak yapılmaktadır. Lev.14 .de etkinliğin tanıtım broşürünün fotokopisi görülmektedir.

g) Multimedya; Bilgisayar teknolojisinin kullanılarak yapıldığı bu sistemde, konular, insan hayalinin yaratabileceği tüm düşlerin gerçekleşmesini sağlayabilecek animasyonlarla geliştirilebilmektedir. Bu teknik gelişmenin

<sup>1</sup> National Museum of Photography Film and Television .Özel arşivden,Meral Bayır.

<sup>2</sup> Imax Film in the Samuel P.Langley Theater, National Air and Space Museum Smithsonian Institution, Washington, D.C. Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Anabilim Dalı arşivinden.

verdiği olanaklarla, görselliğin tüm güzellikleri yakalanabilmekte ve yaratıcılığın boyutlarına göre etkileme alanları genişletilebilmektedir.

h) interaktif, Bilgisayar teknolojisinin getirdiği bir başka yenilik de interaktif yöntem olup, bu konuda da müzeler programlar üreterek, toplumun müzelere olan ilgisinin artmasını sağlarken, insanların bilgilenmesine de katkıda bulunurlar. Aynı zamanda müzedeki bilgilerin, topluma sunulmasının ötesinde bunların paraya dönüştürülmesi de sağlanmış olur.

i) Dokunmatik ekranlı bilgisayar programları; Müzelerde, yönlendirici ve kısa bilgileri içeren programlarla, ziyaretçiler müze hakkındaki ilk bilgilenmeyi girişe yerleştirilen bilgisayarlardan elde edebileceklerdir.

#### **5.1.2.3.1- GÖRSEL-İŞİTSEL YÖNTEMLERİN MÜZEDE GERÇEKLENMESİ**

Müzelerin tanıtımına yönelik etkili bir çalışma yapılarak, müzelerin toplumla bütünleştirilmesi amaçlandığında, sonuç alınabilecek en uygun ve etkili yöntemin görsel-işitsel yöntemler olduğu konusunda kuşku yoktur. Herhangi bir konuda topluma bir mesaj verilmek isteniyorsa, mesajın kalıcı ve etkili olması isteniyorsa, bugüne kadar müzelerde gözardı edilen görsel-işitsel yöntemlerin kullanılmasında yarar vardır. Ancak bunun sağlanması basite alınacak bir olay olarak değerlendirilmemelidir. Bilgilendirmede yapılacak yanlışların da akılda kalacağı gerçeğinden hareketle, çalışmanın dikkatle hazırlanması, görsel açıdan doyurucu olması, konunun uzmanlarının da içinde yer alacağı ekiplerin oluşturulması gerekmektedir.

Günümüzde yapılan tanıtımlar, sadece yakın çevre ile sınırlı kalmamaktadır. İnternet gibi çoklu ortamın yaygın olarak kullanıldığı bir dönemde dünya ile bütünleştirilebilecek tanıtım projelerinin oluşturulması gerekmektedir. Günümüz Türkiye Müzeleri'nde ne yazık ki bu yönde ciddi çalışmaların başladığı söylenemez.

Bu konuda son zamanlarda İstanbul Resim Heykel Müzesi'nde, internet için bir ön hazırlık çalışması başlatılmış olduğu, 24 - 26 Eylül 1996 tarihinde Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı tarafından kuruluşunun 150. yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III'de, Yard. Doç. Dr. Oğuzcan Özcan ve Halenur Katipoğlu'nun birlikte hazırlayıp sundukları "İnternet'deki M.S.Ü. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Elektronik Ortamda Çağdaş Müzecilik Üzerine Yapılan Bir Araştırma " başlıklı bildiride açıklanmıştır.

Konumuzun ana temasını oluşturan İstanbul Arkeoloji Müzelerinde ise girişte yer alan dokunmatik ekran ile müze yönlendirmesinin yapıldığı program haricinde özel bir tanıtım serisi yoktur. Bazı salonlarda kullanılan videolarda ise çocuk filmleri ve turistik amaçlı yapılan, çeşitli arkeolojik bilgileri içeren, müze tanıtımı ile ilgisi olmayan filmler gösterilmektedir.

Günümüz teknolojisinin kullanılarak her müzenin kendi bünyesine uygun görsel-işitsel yöntemlerle yapılmış çeşitli tanıtım programlarının hayata geçirilmesinin zamanı gelmiştir. Bu konuda 24 - 26 Eylül 1996 tarihinde Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı tarafından kuruluşunun 150. yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III'de, Dr. Fethiye Erbay tarafından sunulan "Müzelerin Teknolojiye Bağımlı Gelişimleri" başlıklı bildiride; "Teknolojik gelişimle birlikte, teknik donanımda da hızlı bir gelişim gözlenmektedir. Müze binasının ve sergileme mekanlarının güvenliği için elektronik güvenlik sistemleri kullanılmaya başlandı. Sergilenen yapıtların doğru algılanması ve korunması için çeşitli floresan lambalar yanında spot ve takip ışıkları, içlerine slaytlar yerleştirilen spot lambalar, ultraviole filtreler ve fiber optik aydınlatma araçlarından yararlanılmaya başlandı. Eserlerin sunulmasında, çeşitli bilgilerin aktarılmasında işitsel ve görsel algılama yoluyla izleyiciler açısından daha etkili olan audio visuel tekniği kullanıldı. Bilgisayar veya her türlü diğer bilgi araçlarıyla sundukları hizmetlerle, ziyaretçilere geçmiş miraslara bakmayı öğretmeye giriştiler.

Müzelerde mekansal kaygılar, politik ve güncel konulara değinme zorunluluğu yerine teknolojiyi takip etme zorunluluğunu getirdi. 2000'li yılların eşiğinde müzeler; en önemli sorunlarından biri geçmiş mirası göstermenin yanında, yeni bir kültürel bilinçlenmeyi yaratmayı sağlayacak, halkı müzelere çekmek için her geçen gün gelişen teknolojiden yararlanmak zorundadır.”<sup>1</sup> görüşünü dile getirmektedir.

Burada da görüldüğu gibi yurt dışındaki müzelerin hemen hepsi, teknolojik gelişmelerle birlikte kendilerini yenileme ve giderek toplumla bütünleşmenin ve bu değerleri paylaşmanın yollarını aramaktadırlar.

### **Türkiye’de Görsel-İşitsel Yöntemlerle yapılmış olan müze tanıtımları:**

Görsel-İşitsel Yöntemlerle, bugüne kadar yapılmış olan “Müze Tanıtımları” araştırıldığında, bu konuda fazla bir dökümanın olmadığı gerçeği ile karşılaşılmaktadır.

Şöyleki; Bir müzenin film tekniği ve bilgisayar tekniklerinin birlikte kullanıldığı görsel- işitsel yöntemlerle tanıtımının yapılması, müzenin kendi imkanları ile karşılayamayacağı kadar yüksek maliyetlere ulaşmaktadır. Bu nedenle hemen hiç bir müze bunu gerçekleştirememektedir. Bu tezde gerçekleştirmeye çalıştığımız, 30’ar saniyelik 3 spot film için çıkarılan maliyet hesabındaki rakam yaklaşık 2.000.000.000.-TL.(iki milyar lira) ‘dır. İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin tamamının tanıtımını gerçekleştirecek bir proje düşünöldüğünde çıkarılacak bütçeyi, müzenin karşılamasının mümkün olamayacağını düşünmek yanlış olmasa gerek. Kaldı ki bu bütçeyi karşılaması gereken kurum Kültür Bakanlığı olacaktır. Bakanlığın kısıtlı bütçesi içinde böyle projeleri gerçekleştirmek için önce bu konuda ön bilgiye sahip olması ve ikna edilmesi, bu teklifin de en azından müze yöneticileri tarafından ihtiyaç gösterilmesi gerekmektedir. Ancak

<sup>1</sup> Dr.Fethiye Erbay, “Müzelerin Teknolojiye Bağımlı Gelişimleri”,Kuruluşunun 150.Yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III, 24-26 Eylül 1996, Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı tarafından hazırlanmıştır. İstanbul.

böyle bir gereksinim müzelerin diğer temel ihtiyaçlarının yanında önemini yitirmektedir. Dahası bu konu, zorunlu ihtiyaçlar arasında yer almamaktadır. Bu nedenle de, müzelerin tanıtım filmleri genelde başka kurumlar tarafından ve onların istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Sonuçta ne müzelerin çekilen tanıtım filmlerine, ne de çekimi yapılan tanıtım filmlerinin müzelere pek bir katkısı olmamaktadır. Ülkemizde sayıları hızla artan özel TV kanalları sansasyonel haber ve sıradan eğlence programlarının içinde, rating kaygısı ile kültür programlarına çok da sıcak bakmamaktadırlar. Özel TV kanallarının daha çok kültür programı olarak sundukları yapıtlar; müzayedeler ve ona bağlı çoğu bilimselliği olmayan popüler kişilerle yapılan antika sohbetlerinden öteye geçmemektedir. Müze tanıtımları konusunda ciddi projeleri şimdilik bulunmamaktadır.

Bu gerçekler doğrultusunda Türkiye’de yapılmış görsel-işitsel yöntemlerle müze tanıtımları, yine de bir devlet kurumu olan TRT tarafından hazırlanmış, kendi program akışları içinde zaman zaman topluma sunulmaktadır. Sayıları çok fazla olmayan bu tanıtım filmlerinin önemli bir kısmı, TRT arşivlerinden yararlanılarak izlenmiştir.<sup>1</sup> Araştırmalarım sırasında makamında görüştüğüm TRT yetkililerinin ifadelerine göre, arşive müze ismi olarak geçmemekle birlikte, başka konuların içinde müze mekanlarının filmlerinin çekilmiş olduğu programların da olduğu belirtilmiştir. Ancak bunların arşivde bulunmalarının çok zor olduğu ifade edilmiştir. Gerçekte bizim amacımız da salt müze tanıtımlarının yapıldığı filmlerin incelenmesi olduğundan, arşiv kayıtlarına müze tanıtımı olarak geçen video bantlar, izlenerek, dosyalarında bulunan film metinleri (snopsisleri) bu çalışmada yer almış ve incelenmiştir. İzlenen filmlerden bir kısmının snopsisleri aşağıda, tanıtımı yapılan müze başlıklarıyla birlikte verilmektedir.

TRT 1 tarafından tanıtımı yapılan müze programları; Atatürk Evi, İbret Müzesi, Havacılık Müzesi, Halı Müzesi, Askeri Müze, Şişli Atatürk Müzesi, Mozayik

---

<sup>1</sup> Bu çalışma, TRT İstanbul Televizyonu arşivlerinin kısa bir zaman içinde taranarak, örnek çalışmaların izlenmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Müzesi, Ayasofya Müzesi, Aşiyân Müzesi, Hat Sanatları Müzesi, Isparta Müzesi ve Trabzon Ayasofya Müzesi'dir.

Tüm bu müzelerin tanıtımında klasik bir üslup izlenmiştir. Bu yöntemde; Kısa bir sunu metni okunarak, müzik eşliğinde görüntüler yavaş çekim ve kaydırma tekniği ile ağır ağır müzeyi görüntüleyerek müzenin tanıtımı yapılmaktadır.

Yukarda film çekimleri yapılan müzelerden yalnızca Ayasofya ve Mozayik Müzeleri'nin tanıtımında, Doç. Dr. İnsan Tunay , anlatımı yapan kişi olarak filmde yer almıştır.Yine çekim klasik ölçülerde ve üslupta gerçekleşmiştir.

Yukardaki müzelerden Trabzon Ayasofya Müzesi'nin tanıtım filminde, filmin atmosferine uygun ve zaman zaman ön plana çıkan etkili bir müzik kullanılmış, çekimler ise daha bir dinamizm kazanmıştır. Bu filmin yeni tekniklerle ve biraz daha deneyim kazanılarak yapılmış olduğu gözlenmiştir.

Aşağıda TRT 1 tarafından tanıtımı yapılan filmlerden birkaçının tanıtım metni filmde yer aldığı şekliyle sunulmaktadır.

#### ALİ ÇETİNKAYA MÜZESİ<sup>1</sup>

11. Temmuz 1995'de TRT 1 tarafından hazırlanarak Gün Başlıyor programında sunulan Ayvalık Ali Çetinkaya Müzesi'nin snopsisi aşağıda verilmektedir..

"Ali Çetinkaya Mondros Mütarekesinin hemen ardından 172. Alay Komutanı olarak Ayvalık'ın Karaağaç beldesine gelir. Anadolu'ya asker çıkarmak isteyen Yunan ordusuna karşı ulusal Kurtuluş Savaşı'nın ilk kurşununu atan hareketin lideri olarak Yunan Kuvvetlerini şaşkına döndürdü. 1949 yılında aramızdan ayrılan bu vatan kahramanın, bugün Karaağaç'ta adına bir müze bulunuyor. 1975 yılında açılan müzede Çetinkaya'nın askeri ve sivil giysilerinin yanısıra

<sup>1</sup> TRT 1 İstanbul Televizyonu arşivi, Gün Başlıyor Programı. İstanbul.

çok sayıda da fotoğrafı bulunuyor.Şimdi ekranlarınıza bu müzeden aldığımız görüntüleri getiriyoruz.”

VTR girer.....

Karakter: Doğan Adatepe

Karaağaç Belediye Başkanı

### ATATÜRK MÜZESİ <sup>1</sup>

Filmin snopsisi;

Bu hafta müze köşemizde İstanbul Belediyesi Müzeler ve Kütüphaneler Müdürlüğü'ne bağlı, İstanbul'un Şişli semtinde yer alan Atatürk Müzesini tanıtıyoruz.

Karakter: Aysel Polatoğlu.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Kütüphaneler ve Müzeler Müdürü.

### ISPARTA MÜZESİ <sup>2</sup>

Filmin snopsisi;

Yöresel kıyafetlerden , tarım aletlerinden, el yapımı eski sazlar kadar pek çok tarihi eserin bulunduğu Isparta Müzesi'ni tanıtmak istiyoruz.

<sup>1</sup> TRT 1 İstanbul Televizyonu Arşivi,Gün Başlıyor Programı. İstanbul.

<sup>2</sup> TRT 1 İstanbul Televizyonu Arşivi,Gün Başlıyor Programı. İstanbul.

## HALI MÜZESİ <sup>1</sup>

Filmin snopsisi;

Bugün sizlere pazartesi günü tekrar ziyarete açılan ve Sultanahmet Camii Hünkar Kasrı içinde yer alan tarihi halıların bulunduğu Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait halı müzesini tanıtmak istiyoruz.

Bu müze pazar ve pazartesi dışında hergün 9.00-16.00 saatleri arasında gezilebilir.

## HAVACILIK MÜZESİ <sup>2</sup>

Bugün sizlere İstanbul Yeşilköy'de bulunan Türk kültür hayatına girmiş en genç müzeler arasında yer alan Havacılık Müzesi'ni tanıtmak istiyoruz.

Daha sonra ise, Havacılık Müzesi'de bulunan İkinci Dünya Savaşı'nın en ünlü uçakları olan Spitfire, Fokeyuf ve Thunderbolt uçakları ile dünyada en fazla uçan Türk pilotu Fethi Işıklıtepe ile yaptığımız röportajı sunacağız...

## HAT SANATLARI MÜZESİ <sup>3</sup>

En eski sanatlarımızdan biri olan Hat Sanatı'nın en güzel örnekleri İstanbul'da bulunan Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nde sergileniyor. Pazar ve Pazartesi günleri dışında her gün 9.00-16.00 saatleri arasında gezilebilecek bu müzeden görüntülerimiz var.

<sup>1</sup> TRT 1 İstanbul Televizyonu Arşivi, Gün Başlıyor Programı. İstanbul.

<sup>2</sup> TRT 1 İstanbul Televizyonu Arşivi, Gün Başlıyor Programı. İstanbul

<sup>3</sup> TRT 1 İstanbul Televizyonu Arşivi, Gün Başlıyor Programı. İstanbul

## AŐIYAN MÜZESİ <sup>1</sup>

Bugün sizlere Őair ve yazar Tefik Fikret'in 1945 yılından beri İstanbul Belediyesi tarafından müze olarak ziyarete açılan evini bilinen adıyla AŐiyan Müzesi'ni gezdirmek istiyoruz. İstanbul Bebek'te AŐiyan Yokuşu'nda bulunan bu müze Pazartesi ve PerŐembe günleri dışında hergün 9.00 - 17.00 saatleri arasında ziyarete açık bulunuyor.

Yukarda da görüldüğü gibi görsel-iŐitsel yöntemlerle gerčeklenen müze tanıtımlarında daha çok görsel ağırlıklı ve çok kısa bilgi ve müzik kullanılmaktadır. Bu klasikleŐmiŐ bir müze tanıtım biçimidir.

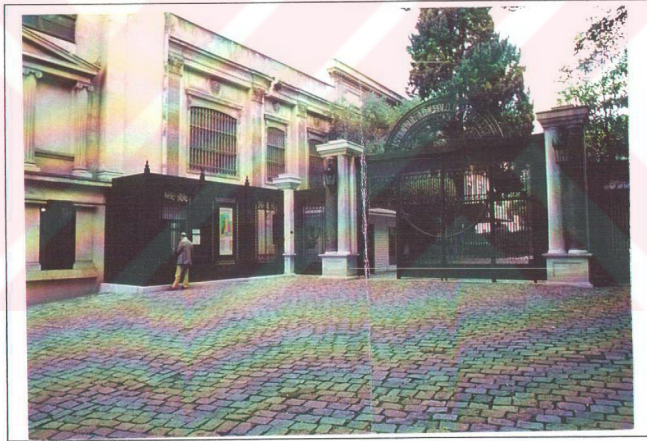
Bu gerčekten hareketle, İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin tanıtılmasına yönelik, müze hakkında ana bilgileri içeren klasik üslupta bir tanıtım denemesi bu çalıŐma içinde hazırlanmıŐtır.

---

<sup>1</sup> TRT 1 İstanbul Televizyonu Arşivi, Gün Başlıyor Programı. İstanbul.

### 3. İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ KLASİK ESERLER BÖLÜMÜ'NÜN GÖRSEL-İŞİTSEL YÖNTEMLERLE TANITIMI ÜZERİNE BİR DENEME

Bu denemede, İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin Klasik üslupta tanıtımına yönelik, müze hakkında ana bilgileri içeren bir çalışma sunulmaktadır. Bu çalışma, amaçlanan çalışmanın kaba senaryonu oluşturmaktadır. Kaba senaryo müzenin ihtiyacına göre gerçekleştirilecek yönetime göre görsel hale dönüştürülece, film tekniğine göre, görsel çekimler yapıldıktan sonra senaryo yazılı hale getirilecektir. Yöntem CD-ROM'la tanıtım olduğunda ise alt başlıklar açılarak konu genişletilecek, gerekli detay bilgiler bunlara ilave edilecektir.

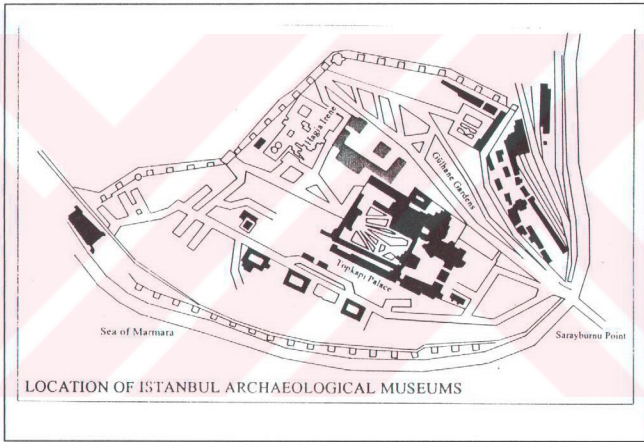


#### 3.1. İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ

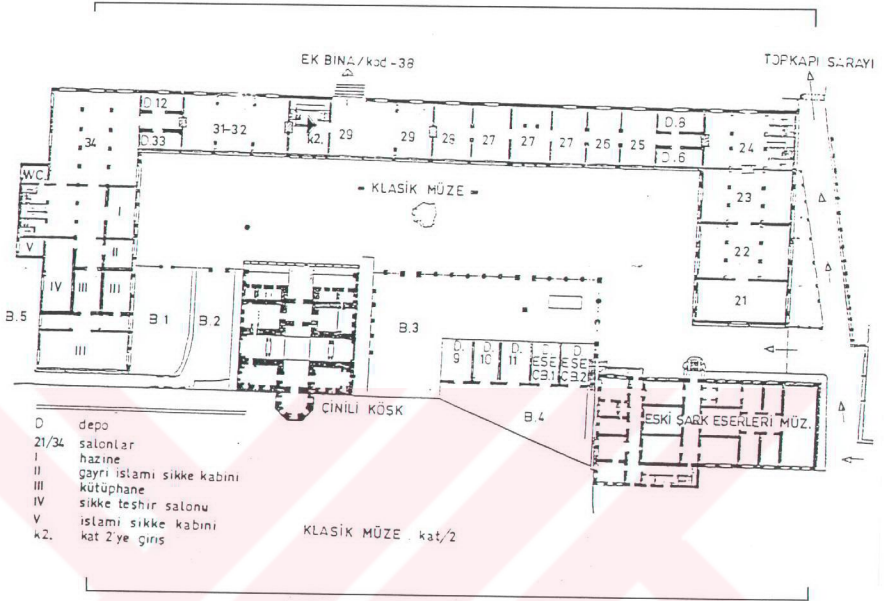
T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü Sultanahmet semtindeki Gülhane Parkı girişinin sağından Topkapı Sarayı Müzesi'ne çıkan Osman Hamdi Bey Yokuşu üzerindedir.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri; Arkeoloji Müzesi, Eski Şark Eserleri Müzesi, Çinili Köşk Müzesi, Tablet Arşivi, Sikke Kabineleri, Kütüphane, Ek bina (Yeni Bina) ve Laboratuvarlardan oluşmaktadır. İdaresi altında birden fazla müzeyi barındırması nedeniyle kuruluşundan bu yana "İstanbul Arkeoloji Müzeleri" olarak anılmaktadır.

1887 ve 1888 yıllarında arkeolog ressam ve müzeci Osman Hamdi Bey tarafından yapılan Sayda Kazıları sonucunda İstanbul'a getirilen eserlerin kapasitesi ve önemi nedeniyle, yeni bir müze binasına ihtiyaç duyulmuştur.



Bunların sergilenmesi için Çinili Köşk'ün karşısına inşa edilen ve Müze-i Hümayun "İmparatorluk Müzesi" olarak kurulan İstanbul Arkeoloji Müzeleri 13 Haziran 1891'de ziyarete açılmıştır.



Osman Hamdi Bey'in yaptığı Milas Lagina ve Balatçık Menderes Manisası'ndaki tapınak frizleri ve daha pek çok eserin İstanbul'a nakledilmesi yeni bir bina ihtiyacını doğurmuş, koleksiyonların sergilenmesi için ana müze binasının iki yanına 1903 yılında sol ve 1907 yılında ise sağ kanadın eklenmesiyle bugünkü müze binası oluşturulmuştur.

Türkiye'nin ilk müzesi olma özelliğinin yanısıra İstanbul Arkeoloji Müzeleri, dünyada, döneminde, müze olarak inşa edilmiş ilk 8 - 10 müze binası arasında yer almasıyla da büyük önem ve ayrıcalığa sahiptir.



Çeşitli költürlere sahip bir milyonu aşkın eseriyle bugün de dünyanın en büyük müzeleri arasındaki seçkin yerini koruyan İstanbul Arkeoloji Müzeleri, 1918 yılına geldiğinde bu kez eyaletlerden de gelen eser sayısının artması üzerine;



Asur, Babil, Sümer, Hitit ve Mısır dönemine ait eserlerini, o tarihlerde boşaltılmış ve Müzeler İdaresine bağlanmış olan Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar

Okulu) binasına naklederek, Eski Şark Eserleri Müzesi'nin açılmasını sağlamıştır.

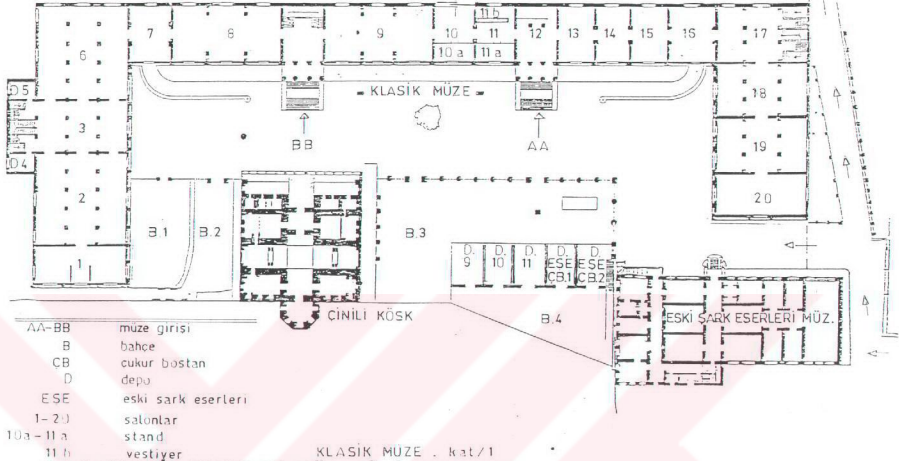


Daha sonraki yıllarda yeniden bünyesine katılan Çinili Köşk Müzesi ile İstanbul Arkeoloji Müzeleri 3 ana birimden oluşan bir müzeler kompleksi halinde ülkemizin önde gelen kültür ve eğitim kurumlarından biri olma niteliğini sürdürmektedir.<sup>1</sup>

Müze koleksiyonları arasında Balkanlar'dan Afrika'ya, Anadolu ve Mezopotamya'dan Arap Yarımadası'na ve Afganistan'a kadar Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yer alan bölgelerden değişik uygarlıklara ait zengin ve çok önemli eserler vardır. Bunlara ek olarak olarak 75.000 civarında

<sup>1</sup> Müzenin tarihçesiyle ilgili bilgiler İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin arşiv bilgilerinden de yararlanılarak ve kaynak kitaplara dayanılarak hazırlanmıştır. Kaynak kitaplar; Mustafa Cezzar, Sanatta Batı'ya Açılış ve Osman Hamdi, Türkiye İş Bankası A.Ş. Kültür Yayınları:109. İstanbul. 1971. s. 165 - 214. Aziz Ogan, "Türk Müzeciliğinin Yüztüncü Yıldönümü", Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni, sayı: 61 - 62. İstanbul. Şubat - Mart 1947, Semavi Eyice, "İstanbul Arkeoloji Müzelerinin İlk Müdürlerinden Dr. Ph. Anton Dethier Hakkında Notlar", İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı, no: 9, İstanbul 1960. s. 45 - 52, Arif Müfid Mansel, "Halil Edhem ve İstanbul Müzeleri" Halil Edhem Hatıra Kitabı cild: II. İstanbul. 1939, Mansel, Arif Müfid, "Osman Hamdi Bey" Anatolia IV, Ankara. 1959., Arif Müfid Mansel, "Bibliyografya, Max Freiheer von Oppenheim", Belleten, C. VIII, sayı: 31, Ankara. 1944. s. 99 - 106.'dir.)

çivi yazılı tabletten oluşan bir "Tablet Arşivi", 800.000 civarında sikkeden oluşan "İslami ve Gayri İslami Sikke Kabinesi" ve 70.000 civarında kitabı bulunan "Kütüphane" si bulunmaktadır.

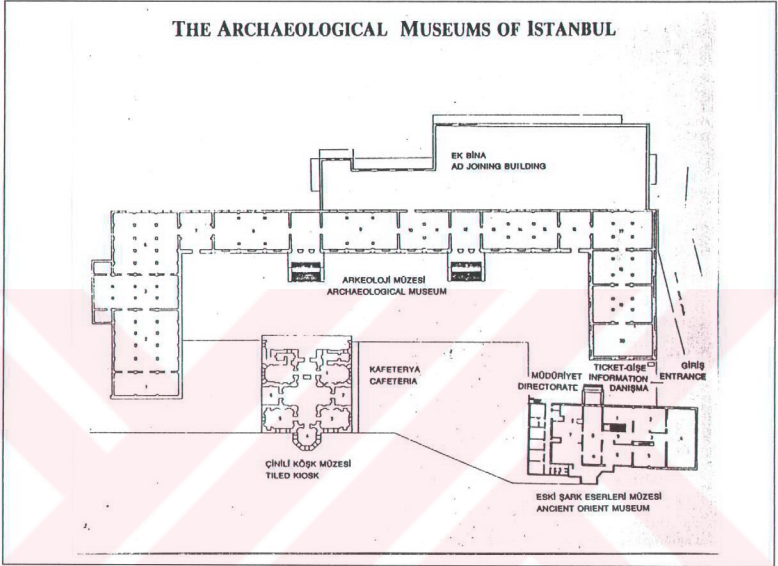


### 3.1.1. KLASİK ESERLER MÜZESİ'NİN TANITIMI

Son yıllarda yapılan restorasyon, yenileme ve ek müze binalarının sergilemeye açılmasıyla yeni bir görünüme kavuşan Arkeoloji Müzesi, çağdaş sergileme tekniklerinin kullanıldığı müze olarak da dikkatleri üzerinde toplamaktadır. Yeni sergilemede öncekilerden farklı olarak, basit ve anlaşılır biçimde genel bilgi panoları ziyaretçiler için video köşeleri ile ziyaretçilere daha fazla bilgi verilmesi düşünülmüş, çizim, fotoğraf, maket, grafik anlatımı ile bilimsel bir çerçeve içinde kolay ve eğitici bir sergileme amaçlanmıştır. Ayrıca her kültür ve dönem için az sayıda, karakteristik ve özgün eserler temizlik, onarım ve korumaları (restorasyon ve konservasyon) yapılarak sergilenmiştir. Çocuklara eski eser bilincini ve sevgisini aşılama için çocuk müzesi ile müze depolarında bulunan eserlerin periyodik olarak sergilenmesini sağlamak amacıyla geçici sergi mekanları da düzenlenmiştir.

Klasik Arkeoloji Müzesi iki ayrı binadan oluşmaktadır.

### 1. Ana Bina



### 2. Yeni Bina

#### 3.1.1.1- ANA BİNA (Eski Bina veya Klasik Eserler Bölümü Salonları)

Osman Hamdi Bey tarafından 1891'de yapımına başlanmış, 1902 ve 1908 yıllarındaki ilavelerle bugünkü durumuna gelmiştir. Mimarı Alexandre Vallury'dir. Binanın dış cephesi İskender ve Ağılayan Kadınlar lahitlerinden esinlenerek yapılmıştır. İstanbul'daki Neoklasik yapıların güzel bir örneğidir.

Bu bina Sayda'nın kral mezarlarında bulunan ünlü lahitlerin (İskender Lahdi, Satrap Lahdi, Lykia Lahdi, Tabnit Lahdi vb. gibi) sergilenmesinden dolayı başlangıçta "Lahitler Müzesi" olarak anılmaktaydı. 175 metre uzunluğunda olan

bina iki katlıdır. Alt katta 20, üst katta ise 16 olmak üzere toplam 36 salonu vardır.

Üst katlarda daha çok küçük boyutlardaki taş eserler, madeni eserler, çanak çömlekler, cam eserler, sikkeler ve hazine bölümünde yer alan eserler sergilenmektedir.

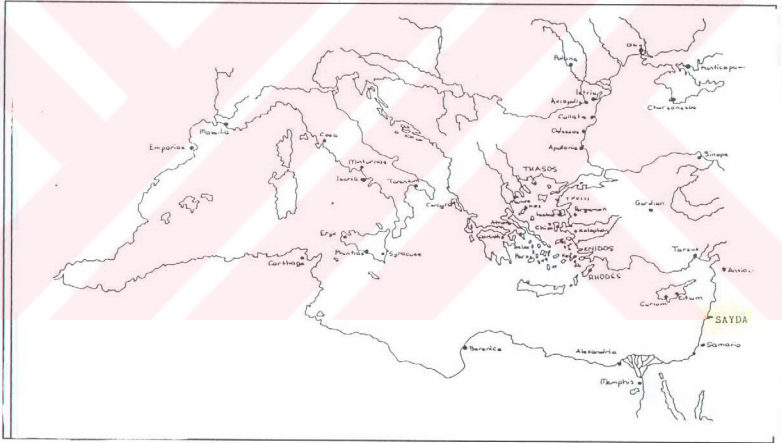
Alt kat salonlarının büyük bir bölümü restore edilmiş ve buralarda yeni bir sergileme düzeni müzenin 100. yılında gerçekleştirilmiştir.



Müzenin dünyaca ünlü heykeltıraşlık eserlerinden birkaç örnek: İskender Lahdi, Ağlayan Kadınlar Lahdi, Lyky Lahdi, Satrap Lahdi, İskender Baş, İskender Heykeli, Nymphe, Epheb, Zeus Baş, Brankhirler, Sisam'dan Kuros Baş, Biga'lı Demeter, Taşöz Steli, Raks Eden Menad, Marsyas, Magnesia'lı Kadınlar, Karyatid, Apollon ve Mousa'lar Kompozisyonu, Ephesos'lu Nehir Tanrısı, Horoz döğüşüren Eroslar, Bolu'lu Tyche, Aphrodisias Aphroditesi gibi.

### 3.1.1.1.1- SAYDA (SİDON) NEKROPOLÜ (SALON 8 ve 9)

Mehmed Şerif isimli bir kişi, Sayda'nın (Sidon) Ayaa bölgesindeki arazisinde yaptığı çalışmalar sırasında, içinde mezarların bulunduğu bir kuyu keşfeder ve eski eserlerle ilgili kanuna dayanarak, 2 Mart 1887'de yerel makamlara bu durumu bildirir. Konuyu araştırmak için gönderilen vilayet memuru Bekhara Efendi 15 Mart'ta Sayda'ya gelir ve içinde lahitlerin yer aldığı mezar odasını bulunca İstanbul'a haber verir. II. Abdülhamit tarafından görevlendirilen Osman Hamdi Bey 30 Nisan'da buraya gelir ve hemen kazıya başlar. 20 Haziran'a kadar süren çalışmalar sonunda arkeoloji dünyasının önemli buluntularını içeren "Krallar Nekropolü" nü (mezarlık) ortaya çıkarır.



Hemen hemen dikdörtgen şeklinde ve 100 x 250 metre boyutlarındaki arazide bulunan nekropol, kumtaşı içine kazılmış iki hipojeyi (Yeraltı mezarı) içerir.

Değişken seviyeli yedi mezar odasından oluşan I. hipojedeki onyedilahdin çıkarılabilmesi için 2 no'lu mezar odasına ulaşan bir tünel açılır. 2 Mayıs'dan itibaren lahitler çıkarılmaya başlanır. Bu çalışmalar sırasında ikinci bir hipojenin

varlığı tespit edilir. Daha eski bir döneme ait olan bu hipojede de dört mezar çukuru ile Tabnit Lahdi ele geçer.

Her iki hipojedeki toplam onsekiz lahdin yedi tanesi çeşitli nedenlerden dolayı yerinde bırakılır, geri kalanlar İstanbul'a getirilir. Yerinde bırakılanların ölçüleri alınarak çizimleri yapılır. Tabnit Lahdi ve Mısır tipi antropoid (insan biçimli) lahit dışında kalanlar çeşitli dönemlerde soyulmuş ve tahrip edilmiştir. Bütün parçalar (özellikle İskender Lahdi'ne ait dört yüz'den fazla parça) heykeltıraş Osman Efendi'nin titiz çalışması sonucu tek tek yerlerine yerleştirilmiştir.

Her biri tonlarca ağırlıkta olan lahitler mezar odalarından çıkarıldıktan sonra döşenen raylar üzerinde kaydırılarak deniz kıyısına getirilir. İskelele yanaştırılan sala bindirilerek açıkta demirleyen Asir gemisine yüklenir ve 21 Haziran 1887 tarihinde İstanbul'a doğru yola çıkarılır. Bütün bu işlemlerin lahitlere hasar vermeden gerçekleştirilmesi, inşa edilen iskele ve sal için gerekli dayanıklılıktaki ahşap ve malzemelerin bile uzak çevreden getirilmesi gece, gündüz durmaksızın yapılan çalışmaların ürünüdür.

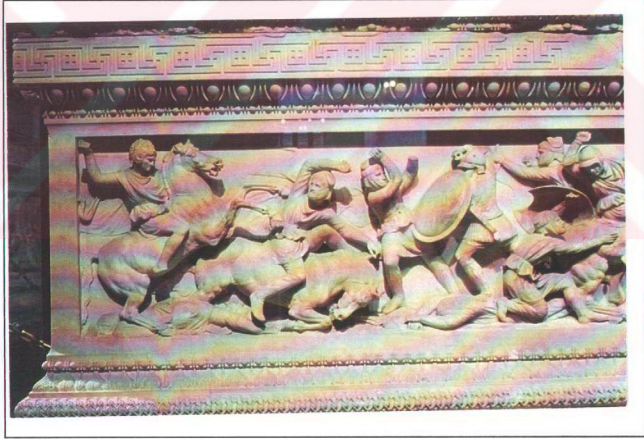
Fenike krallık ailesine ait olan nekropoldeki küçük buluntulara göre, lahitlerden beş tanesinin kadınlara, diğerlerinin ise erkeklere ait olduğu anlaşılmaktadır. İçlerinde en erkeni Tabnit Lahdi (İÖ 6. yy. sonu), en geç olanı ise İskender Lahdi (İÖ 4. yy.'in son çeyreği) dir. Lahitlerin belirli zaman aralıklarıyla birbirini izlemesi, bunların aynı sülaleye ait olduğu fikrini kuvvetlendirmektedir.

### **3.1.1.1.1.1- SALON 8**

Osman Hamdi Bey'in Sayda (Sidon) Kral Nekropolü'nde (mezarlığı) 1887 yılında yaptığı kazıda ele geçen lahitlerin bir kısmı bu salonda sergilenmektedir. Bunlardan "İskender Lahdi" adı ile bilineni, arkeoloji dünyasının baş yapıtlarındandır.

"İskender Lahdi" Nekropoldeki III numaralı mezar odasında bulunmuş, bulunduğu yerden sahile kadar döşenen raylar üzerinde kaydırılarak deniz yolu ile İstanbul'a getirilmiştir.

Lahdin uzun yüzlerindeki yüksek kabartmalarda Makedonya Kralı Büyük İskender'in tanımlanmış olmasından dolayı arkeoloji literatürüne "İskender Lahdi" olarak geçen bu lahit, Sayda Krallarından Abdalonimos'a aittir. Kabartmalardaki konuların ortak özelliği Sayda kralının yaşamında etkili olan olayları (İssos ve Gazze Savaşları gibi) ve gündelik hayatından alınan kesitleri (çeşitli av sahneleri) betimlemesidir. Bütün kabartmalarda görülen çok renklilik (kırmızı, mavi, sarı, mor, kızıl-kahve, fildişi, aşı boyası, kahverengi, toprak rengi, siyah, beyaz) aradan geçen yüzyıllara rağmen hala canlılığını korumaktadır.

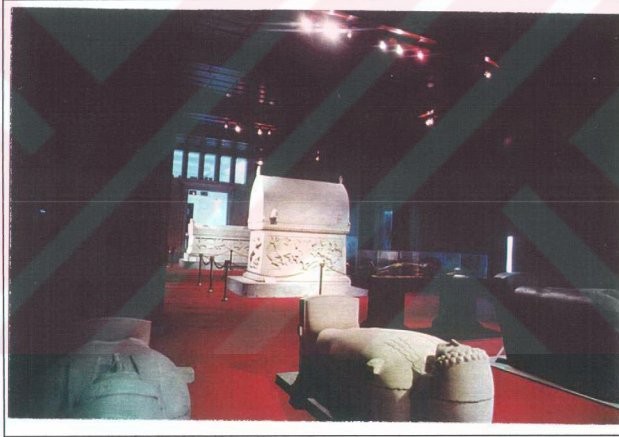


Lahdin diğer bir özelliği de kullanılan silahların ve atların koşumlarının gümüşten yapılmış olmasıdır. Bugün müzede mevcut bulunan gümüş bir baltanın dışında kalanlar çeşitli devirlerdeki mezar soyguncuları tarafından sökülerek alınmıştır.

Aynı salonda I. numaralı mezar odasında bulunmuş olan ve İÖ 4. yy. ortalarına tarihlenen "Ağlayan Kadınlar Lahdi" yer almaktadır.

### 3.1.1.1.1.2- SALON 9

Mısır'da XXVI. Sülale zamanında (İÖ 600 - 525) yaşamış General Peneftah'a ait olduğu üzerindeki hiyeroglif (resim yazısı) yazıttan anlaşılan bu Mısır tipi lahit Sayda Kralı Tabnit için ikinci kez kullanılmıştır. Dioriten yapılmış olan lahit Sayda Kral Nekropolü'nün 2 no'lu mezar odasında bulunmuştur. Sayda Kralı Tabnit'in mumyası da bu salonda bir vitrin içinde yer almaktadır.



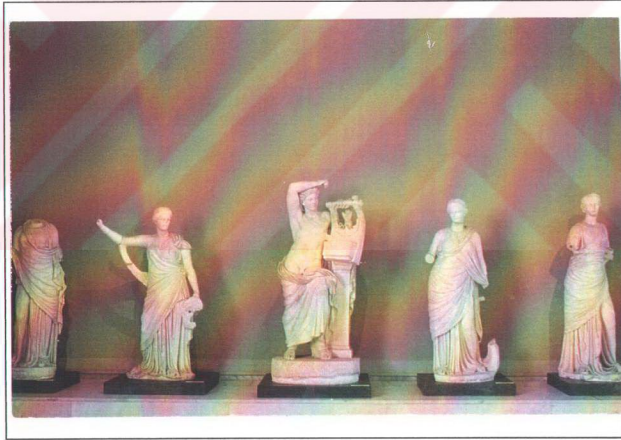
Likya Lahdi, Sayda Kral Nekropolü'nün IV numaralı mezar odasında Paros mermerinden yapılmış Likya Tipi bir lahit (İÖ 5. yy. sonu), Grek tipi mermer antropoid (insan biçimli) bir lahit (İÖ 460 - 470) VII numaralı mezar odasından, Mısır tipi bir başka antropoid lahit ise (İÖ 6. yy. - 5. yy.) I numaralı mezar odasındandır.

Aynı salonda Sayda Kral Nekropolü'nde VI numaralı odada bulunan ve Paros mermerinden yapılmış olan bir başka önemli lahit "Satrap Lahdi" dir.

Ölümden sonra yaşama inanılan bu dönemde insanlar özel eşyaları ile gömülürlerdi. Salondaki lahitlerin içlerinden veya mezar odalarından bulunan bazı eşyalar bu salondaki vitrinlerde sergilenmektedir.

### 3.1.1.1.2- YUNAN - ROMA DÖNEMİ HEYKELTİRAŞLIK ESERLERİ ( SALON 13 - 20)

13 ve 20 numaralı salonlarda Yunan Arkaik Çağı'ndan (İÖ 6. yüzyıl) Roma Çağı sonuna (İS 4. yüzyıl) kadar olan zamana ait heykeltıraşlık eserleri antik merkezler vurgulanacak biçimde, zaman dizimi içinde sergilenmektedir.



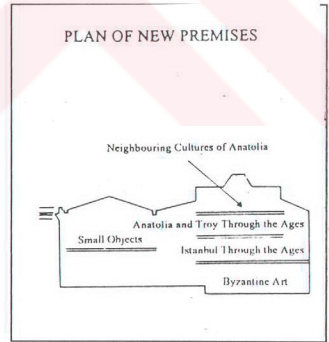
Didyma - Milet Kutsal Yolu'nun Brankhidleri (Didyma Apollo Tapınağı'nı yöneten rahipler sülelesinin heykelleri) , Kyme, Milet ve Ilgın'da bulunmuş ana tanrıça Kybele'ye adanan adak stelleri ile dönemin tipik heykelleri kore ve

kurosar (genç kız ve genç erkek heykelleri) sergide yer almaktadır. İÖ 6f yüzyılın ortalarından itibaren Pers egemenliğine giren Anadolu'da (İÖ 546 - 334) bu döneme ait ilginç kabartmalar (Daskylaion stelleri) Lydia bölgesi üslubundaki Ksanthos Harpyler Anıtı'na ait kabartma parçası, Halikarnassos Mausoleum'una ait aslan heykeli, Attika bölgesi ile Adalar ve Anadolu'da bulunan stel ve adak kabartmaları, Hellenistik döneme ait eserlerden Pergamon (Bergama) heykel ekolünün patetik ve hareketli eserleri arasında ünlü Zeus Sunağı'nın kuzey frizine ait Aphrodite başı ile bu sunağa ait olduğu ileri sürülen Genius kabartması sergilenmiştir. Magnesia ad Meandrum ile Tralles (Aydın) heykel buluntuları ve Hellenistik döneme ait heykellerin Roma devri kopyaları, Roma devrinin üç büyük mermer kenti Aphrodisias, Ephesos ve Miletos'da bulunan heykelkraşlık eserleri Doğu Akdeniz'in tüm bölgelerinde bulunmuş Roma İmparatorluk çağı heykel sanatının eyaletlerdeki örnekleri sergilenmektedir.

### 3.1.1.2- EK BİNA (YENİ BİNA)

Ana binanın güneydoğu bitişiğinde yer alan ek bina (yeni bina) altı katlıdır. Zeminin altındaki iki katta depolar yer alır. Diğer dört katta, müzedeki koleksiyonlar esas alınarak kültür çevrelerine göre yeni ve çağdaş bir sergileme yapılmıştır.

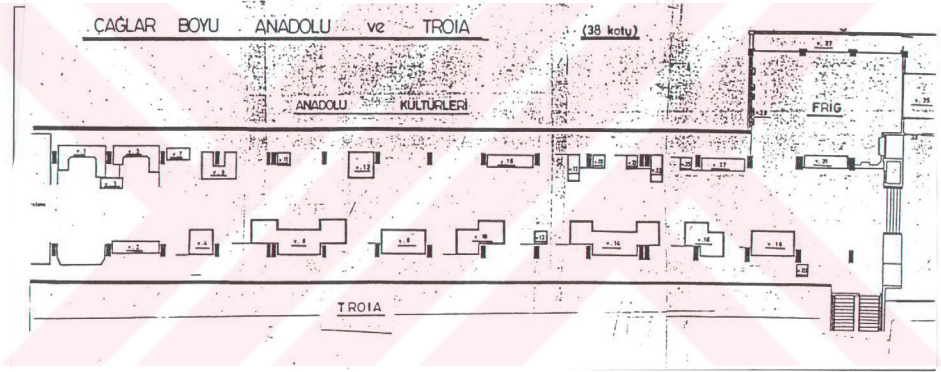
Müzenin kuruluşunun yüzüncü yılında ziyarete açılan 3. ve 4. kat sergileme salonlarında "Çağlar boyu Anadolu ve Troya Kültürleri" ile "Anadolu'nun Çevre Kültürleri; Kıbrıs, Suriye, Filistin" eserleri sergilenmektedir.



Binanın 2. kat sergileme salonunda “Çağlar boyu İstanbul” ziyarete açılmıştır. Binanın 1. katında ise “İstanbul Çevre Kültürleri; Trakya Bitinya” ile “Bizans Eserleri” sergilemesi yer almaktadır. Bu bölümün çalışmaları devam etmektedir.

Eski ve yeni binanın arasındaki zemin katta, Müzede bulunan firiz parçaları kullanılarak Assos Athena Tapınağı'nın gerçek ölçülerdeki fasadı oluşturulmuştur. Mimari eserler salonu olarak planlanmış bu bölümün çalışmaları henüz tamamlanmamıştır.

### 3.1.1.2.1- ÇAĞLAR BOYU ANADOLU VE TROYA



Anadolu ve Troya Kültürleri adı altında oluşturulan salonda, sol tarafta, Anadolu ve Trakya'nın Paleolitik Çağ'dan başlayarak İlk Demir Çağı sonuna kadar zaman kesiti arkeolojik verilerle tanıtılmaktadır. Tartışmalı olan kronolojisinin kullanımı halen geçerli olan ve müzede çok büyük bir koleksiyonla temsil edilen Troya esas alınarak hazırlanan sergilemede Troya öncesi dönemler;



Paleolitik, Mezolitik, Neolitik ve Kalkolitik Çağlar hakkında bilgi panoları, Yanımburgaz, Pendik, Fikirtepe, Ilıpınar (İzmit), Tilkitepe (Van), Kuruçay (Burdur) kazılarında ele geçirilen eserler ile müzeye satın alma yolu ile gelen "Hacılar boyalı kapları" zaman dizimi içinde sergilenmektedir. Aynı salonun sağ tarafında ise, Anadolu'lu ozan Homeros'un (İÖ 9. yüzyıl) destanlarından İlyada'da geçen olaylara sahne olmuş Troya Kenti buluntuları yer almaktadır. Homeros'un İlyada Destanı'nda Troya ve Savaşları'nın anlatımı, 1870'lerde başlayan Heinrich Schliemann ve Dörpfeld kazıları, 1932 - 1938 yılları arasındaki Carl Blegen kazıları hakkındaki bilgiler panolarda ayrıntılı olarak anlatılmış ve bu kazılara ait buluntular sergilenmiştir.



Çeşitli yapım evrelerinden oluşan, üst üste 9 kentli Troya'nın tüm yerleşmelerine ait eserler, ayrı vitrinlerde, çağdaş Anadolu ve Trakya vitrinlerinin karşısında yer almaktadır. Bunlar; Babaköy'ün mezarlık buluntuları ile Kumtepe (Çanakkale) ve Karaağaçtepe (Çanakkale)'nin Troya ile çağdaş olan eserleridir. Salonda ayrıca Troya'nın tüm tabakaları Anadolu'nun diğer merkezleri ile karşılaştırmalı bir düzen içinde tanıtılmaktadır.

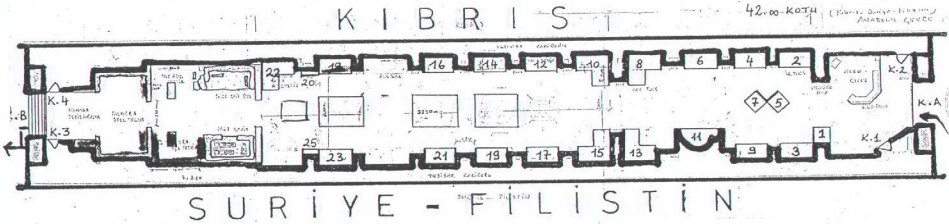
Ayrıca Troya hazine buluntuları da bu bölümde yer almaktadır.

Orta Tunç Çağı'na ait eserlerin bulunduğu vitrinde Anadolu'nun tarih (yazılı) çağlarına girdiğini açıklayan pano yer almaktadır. Son Tunç Çağı'na ait eserlerle Hitit İmparatorluğu ve başkenti Boğazköy'ün konumu tanıtılmıştır.

Dönemin ünlü devletleri Lydia ve Urartu'nun İlkçağ dünyasındaki siyasal yayılmaları ve İÖ 8. yüzyılda Anadoluya egemen, güçlü bir krallık kurmuş olan Friglere ait eserler de aynı katta, ayrı bir bölümde sunulmaktadır. Anıtsal Frig mezarlarından birisi olan Gordion K. III tümülüsü, kesiti verilerek, gerçek

boyutlarında ve yapım tekniğinde düzenlenmiş, mezar hediyeleri bu düzenleme içinde sunulmuştur.

### 3.1.1.2.2- ANADOLU ÇEVRE KÜLTÜRLERİ “Suriye ,Filistin ve Kıbrıs”



Müze Ek Binası'nın üst katındaki "Anadolu Çevre Kültürleri; Kıbrıs, Suriye, Filistin" sergilemesi, müzeye 19. yüzyıl sonlarında gelmiş iki ana koleksiyondan oluşmuştur. O yıllarda Osmanlı topraklarında bulunan Suriye ve Filistin'de yapılan kazılarda Megiddo, Gezer, Taanek, Tell et-Tin, Tell Zakariya, Tell el Hesy, Tell eş-Şafi, Tell ej-Judeideh ve Gazza'da ortaya çıkan ve bölgenin tarih sürecini Kalkolitik Çağ'dan Bizans Devri sonlarına dek belgeleyebilen buluntulardan oluşan "Suriye Filistin Eserleri Koleksiyonu" salonun sol yanında sergilenmektedir. Yine bu bölgeden Sidon (Sayda), Samariya (Sebastiye), Tell Sandahannah, Tyre, Beyrut gibi kentlerin Yunan dönemi eserleri de sergilenmektedir. Vitrinlerde Kalkolitik Çağ'dan Roma Çağı'na kadar her dönem kendi çanak çömlek tipolojisi içinde küçük buluntuları ile beraber kullanım şekilleri, işlevleri vurgulanarak sergilenmiştir. Eserle temsil edilemeyen Paleolitik - Neolitik Çağlar bilgi panolarıyla tanıtılmıştır. Gezer'in Orta Tunç Çağı'na tarihlenen mezarının aynı ölçülerdeki canlandırması ve Sayda Eşmun Tapınağı yazıtları ile kutsal alan ve adak konuları açıkta sergilenmektedir.

General Luigi Palma di Cesnola, Osmanlı yönetimindeki Kıbrıs'da görevli olduğu yıllarda yaptığı kazılarda bulunduğu eserleri ada dışına çıkarıp satmış, ancak bir kısım eser müzemize kazandırılabilmiştir.



Salonun sağ yanında sergilenen ve buluntu yerleri bilinmeyen eserlerden oluşan bu "Kıbrıs Eserleri Koleksiyonu" İlk Tunç Çağı'ndan Roma devri sonlarına dek kesintisiz bir s¼reci belgelemektedir. Mısır, Anadolu, Mezopotamya, İnan ve Ege gibi g¼c¼l¼ çevre k¼lt¼rlerini kendi potasında eritmeyi bilen bu özg¼n ve canlı bu k¼lt¼r b¼lgeleri karşılıklı vitrinlerde, her çağ yada önemli bir konu çerçevesinde, Akdeniz d¼nyası içindeki kimlikleri ve etkileşimleri temel alınarak sergilenmişlerdir.



Salonun sonunda Hellenistik ve Roma devirlerinde özellikle Suriye için çok önemli olan Part Devri eserleri, lahitlerin buluntu şekline göre ve saray kapısı cephesiyle birlikte sergilenmiştir. Palmyra kenti Roma Çağı nekropolünden bir mezar odası tüm stelleriyle çarpıcı bir atmosfer içinde canlandırılmıştır.

### 3.1.1.2.3- ÇAĞLAR BOYU İSTANBUL

Yeni Bina ikinci katta, İstanbul'un prehistorik çağlardan başlayarak Bizans Dönemi sonuna kadar geçirmiş olduğu sanatsal, siyasal ve kültürel gelişimi, müzedeki mevcut belgeler yardımıyla anlatılmaya çalışılmıştır.

Yarımburgaz Mağarası, Pendik, Fikirtepe yerleşmelerinin tarih öncesi tabakalarına ait eserler, İstanbul Yarımadası buluntuları bu bölümün temel eserlerini oluştururlar.



İstanbul'un yazılı tarihi Yunan yerleşmeleriyle başlar. Avrupa yakasındaki Byzantion ile Asya yakasındaki Kalkhedon kentlerinin kültür tarihleri Bizans devri sonuna kadar ayrı ayrı verilmiştir. Byzantion ve Kalkhedon'un yerleşim yerlerine ait buluntular az olmasına rağmen nekropol buluntuları zengindir.



Özellikle Byzantion mezar stelleri tüm dönemleri kapsadığından bilgilerimiz fazladır. Stel ve lahitlerden ayrı olarak nekropolde bulunan adak eşyaları vitrinlerde sergilenmektedir.

Ününü I. Konstantin tarafından ikinci başkent seçilmesinden sonra kazanan İstanbul'un II. Teodosius Surları içinde kalan tarihi topoğrafyası belgelerle tanıtılmıştır.

İstanbul'da başlangıcından bugüne kadar basılan sikke örnekleri ve İstanbul'un çeşitli yerlerinde bulunmuş olan defineler de bu salonda sergilenmektedir.

### **3.1.1.2.4- ÇOCUK MÜZESİ**

İstanbul Arkeoloji Müzeleri bünyesinde 1995 yılında açılan Çocuk Müzesi'nin amacı; ilk ve ortaokul çağındaki çocuklara eski eserlerin sergilenip korunduğu ve bu konuda bilimsel çalışmaların yapıldığı müzeleri ve eski eserleri tanıtırıp sevdirerek onlarda kültür zenginliklerini koruma bilincini oluşturmak, insanlık tarihi açısından önemli gelişmeleri; uygarlığın doğuşunu, geçirdiği belli başlı evreleri ve uygarlık tarihinin gelişimini sağlayan en önemli buluşları tanıtarak bilgilendirmek ve onların hayal gücünü harekete geçirmektir.

Çocuk Müzesi'nin programını ve projesini hazırlayan, müzeci ve Ön Asya Dilleri Uzmanı, Hititolog Sn. Fatma Yıldız'la, Çocuk Müzesi ile ilgili yapılan görüşmede; Çocuk Müzesi'nin ana ilkesinin; dünyadaki tüm çocuk müzelerinde kabul edilen prensiplerin başında gelen bir Çin atasözüne dayandığını açıklamıştır. Bu Çin Atasözü; "İşitirim ve unuturum. Görürüm ve hatırlarım. Yaparım ve Anlarım."

Bunu sağlamak için de müzenin içinde gördüklerini ve bu gördüklerinin düşündüklerini çizerek, boyayarak ya da yaparak gerçekleştirmek için bir mekan hazırlanmıştır.



Çocuk Müzesinde

Tunç Çağı'ndan İÖ 3. bin), Bizans dönemine (İS 4. yy.) kadar eski insanların el becerilerini gösteren değişik çağlara ait işlenen ve tarihte ilklerin vurgulandığı şu konulara yer verilmiştir; Tarihte ilk Çanak-Çömlek, yapımı ve kullanımı, İlk Spor, İlk Müzik, İlk Yazı; çivi yazısından latin harflerine geçiş, İlk Dokuma, İlk Para, İlk Tiyatro, ve İlk Kimlik Tanımı; Mühür, başlıklarını taşıyan bir dizi konu gerek panolarla gerekse vitrin içlerindeki orijinal eserlerle tanıtılmaktadır. Yine çocukların ilgisini çekecek bir konuda Oyunlar, başlığı altında verilmiş ve çocuklara yaşlarının nasıl ve nelerle oynadığı, fotoğraf ve çizimlerle anlatılmaktadır. Vitrinlerde yer alan orijinal çocuk oyuncakları, küçük hayvan ve insan heykelticikleri, çocukların okullarda yazdıkları çivi yazılı kil tabletler de bu bölümün ilgi çeken eserleri arasında yer almaktadır. Yine vitrin içlerinde tarih öncesinin belli evreleri maketlerle canlandırılmaktadır. Çocuk Müze'nin önünde, tarih öncesi çağların ev tipleri ve yaşam biçimleri maketlerle canlandırılmaktadır. Bu bölümde yer alan Tahta At ise, İÖ 2. binyılda yapılan Troya Savaşları'nda konu edilen mitolojik bir öykünün simgesidir. Çocuklar bu atın içine girip oynayabilmektedirler.

### 3.2-İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ'NİN TANITIM KAMPANYASI DENEMESİ

#### Giriş

Ülkelerin kültür varlıklarının sergilenmesinde ve tanıtımında en önemli araçlardan birisi de müzelerdir.

Geçmişle gelecek arasında bir köprü oluşturan müzeler,kamu yararına kurumlardır. Bu nedenle toplumla ilişki ve iletişim kurma görevi ile de yükümlüdürler.

Gerçekte müze, toplumun kültürel mirasını toplum adına koruyan, tanıtan bir kurum olarak bir anlamda kamu malı niteliğindedir. Müze, halkın kültür varlığının somut belgesidir ve bu nedenle de halkla toplumsal ve kültürel etkileşim içindedir. Ziyaretçisi olmayan bir müze işlevini yerine getirmiş olamaz. Müzeye ziyaretçi sağlamak müzenin görevleri arasında yer almalıdır.

Ülkemiz müzeleri tanıtım açısından henüz bir çözüm üretme çabasına girmiş değildir. Gerçekte müzecilik açısından önemli bir eksiklik olan bu durumun giderilmesi için bu ilk deneme tasarlanmıştır. Bunun için de *Türkiye'nin İlk*

Osmanlı İmparatorluğu dönemine uzanan kuruluşu nedeniyle, sadece Anadolu uygarlıklarını değil, Kuzey Afrika'dan, Ortadoğu'ya, Balkanlar'dan Makedonya'ya Ege Denizi ve Ak Deniz'deki Adalar'a kadar uzanan çok geniş bir alana yayılmış tüm kültürlere ait eserleri de bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle arkeoloji dünyasında bilinen çok önemli ve o oranda kıymetli ve ünik eserlere sahiptir.

Dünya kültür tarihinde önemli bir yeri olan ülkemizin, en önemli müzelerinden birisi olan ve 1993 yılı Avrupa Konseyi Müze Birincilik Ödülü'nü alan İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin ne yazık ki ziyaretçi sayısı henüz istenilen sonuca ulaşmamıştır. Bunun da ötesinde giderek ziyaretçi sayısında bir düşüş de gözlenmektedir. Önemi yukarda kısaca belirtilen müzenin, topluma yeterince tanıtılmadığı savı ile bu kampanya düzenlenmiştir.

Kampanya sonucunda müze ziyaretçisinin artacağı amaçlanmaktadır.

Projeye başlangıç aşaması olarak 3 adet TV programı için spot film çekilecektir.

Yöntem olarak reklam filmi yapısında; ritmik, hızlı, çarpıcı ve akılda kalıcı spot filmler seçilmiştir.

Araç olarak ise, Kitle İletişim Araçları içinde göze ve kulağa aynı anda seslenebilmesi, en geniş kitleye ulaşabilmesi ve en kolay ulaşılabilir olması açısından en etkili TV kanalları ve TV programları tercih edilmiştir.

Bu üç spot filminden birisi müzenin kuruluşu, tarihi ve kısa tanıtımı ile ilgilidir.

İkinci spot film, müzenin önemli eserlerinden İskender Lahdi'nin tanıtımıdır. *Bilgisayar Animasyon* yöntemiyle gerçekleştirilecek bu filmde canlandırma ve gerçek görüntüler birleştirilecektir.

Üçüncü spot film ise , müzedeki eserler hakkında bilgilerden hareket edilerek senaryolaştırılacak mitolojik öykülerin kullanımıyla gerçekleştirilecektir.

### **KAMPANYANIN AMACI**

1. Müze-Toplum ilişkisini güçlendirebilmek için, müze gezme alışkanlığını yaratmak, bunun için İstanbul Arkeoloji Müzelerini bir başlangıç yapabilmek,
2. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin önemini ortaya çıkarmak,
3. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde bulunan ve arkeoloji dünyasında önemli bir yeri olan eserlerden birkaçını çağdaş teknolojiden de yararlanarak görsel açıdan tanıtarak, topluma sunmak.
4. Topluma kültürel temellerini hatırlatmak,
5. Tarih bilincinin gelişmesine katkıda bulunmak,
6. Çağdaş topluma çağdaş yöntemlerle yaklaşmak.

### **KAMPANYANIN SINIRLILIKLARI**

- Kampanya İstanbul Arkeoloji Müzeleri ile sınırlıdır.
- Kampanya tanıtım araçlarından, basın, radyo, televizyon ve bilbord ilanları ile sınırlıdır.
- Kampanya iki ay süre ile sınırlıdır.

## KAMPANYANIN AŞAMALARI

- Kampanya sloganlarının belirlenmesi, sloganların basın ve bilbord ilanları için uygulamalarının hazırlanması.

- Sloganların radyo için uygulamalarının hazırlanması.

- Sloganların TV reklamları için uygulamalarının hazırlanması .

## KAMPANYA SLOGANLARI

1. İstanbul Arkeoloji Müzeleri 105. yaşını tamamlıyor. Yeni yaşına tanıklık edin!
2. İstanbul Arkeoloji Müzeleri sizi hayal dünyanızı genişletmeye çağırıyor.
3. İstanbul Arkeoloji Müzelerinde yaşam 24 saat sürüyor.
4. İstanbul Arkeoloji Müzeleri binlerce yıllık insanlık tarihinden sadece küçük bir bölümünü gösterebilir, tamamlamak size kalıyor.
5. 1993 Avrupa Konseyi Birincilik Ödülü İstanbul Arkeoloji Müzelerinin. Neden mi bu ödül İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin? Fikrinizi öğrenmek isteriz.

### 3.3- İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ KLASİK ESERLER BÖLÜMÜ SALONLARINDAN SEÇİLEN BİRKAÇ KONU İLE SINIRLI GÖRSEL-İŞİTSEL YÖNTEMLERLE BİR TANITIM DENEMESİ

Günümüzde görsel-işitsel yöntemler gelişen teknolojiyle birlikte çeşitlilik göstermektedir. Yukarıda bunların bugüne kadar bilinenleri kısaca tanıtılmıştır. Burada bunlar arasından sadece bir yöntemle tanıtım denemesi gerçekleştirilecektir.

Seçilen yöntem: Reklam filmi yapısında; ritmik, hızlı, çarpıcı ve akılda kalıcı spot filmlerdir.

Araç olarak; Kitle iletişim araçları içinde görsel-işitsel yöntemlerin en geniş kitleye en kolay ulaşılabilir olması açısından en etkili olan TV kanalları ve TV programları seçilmiştir.

Gerçekleme ekibinde; Yapımcı, Yönetmen, Senaryo Yazarı, Yapım görevlisi, Görüntü Yönetmeni, Kameraman, Kamera Yardımcısı, Kurgu Yönetmeni, Ses Yönetmeni, Sanat Yönetmeni ve Animatör görev almaktadır.

Eserler ve konular tarafımdan seçilmiş, ancak film ekibiyle yapılan toplantılarda konular geliştirilmiştir. Çalışmanın bir reklam filmi niteliğinde olması, görselliği ön plana çıkarmıştır.

Gerçekte her biri ayrı bir olay yaratacak ve hayranlık uyandıracak eserlerle dolu olan İstanbul Arkeoloji Müzesi'nden sadece üç konu seçilmiştir.

Bunlar;

1) İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin kuruluşu, tarihi ve tanıtımı. Müzenin yapılmasına neden olan Sayda Lahitleri'nin bulunuş öyküsü ve taşınmasının canlandırılması. Müze yapımının birinci, ikinci ve üçüncü aşamaları kısaca tanıtılacaktır.

2) Müze'nin en ünlü eserlerinden İskender Lahdi, bilgisayar animasyon yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. Aynı yöntemle canlandırma ve gerçek görüntüler birleştirilerek verilmiştir. Bunda amaç, eserin, sadece mermerden yapılmış görkemli ve kabartmalarla süslü bir yapıt olmasının yanısıra, geçmiş yaşamın bir parçasını günümüze taşıyarak yansıtmasıdır. Burada, eserin önemi, tarihi, sanat değeri ve dünyaca ünlü olmasının ötesinde, onun günümüz

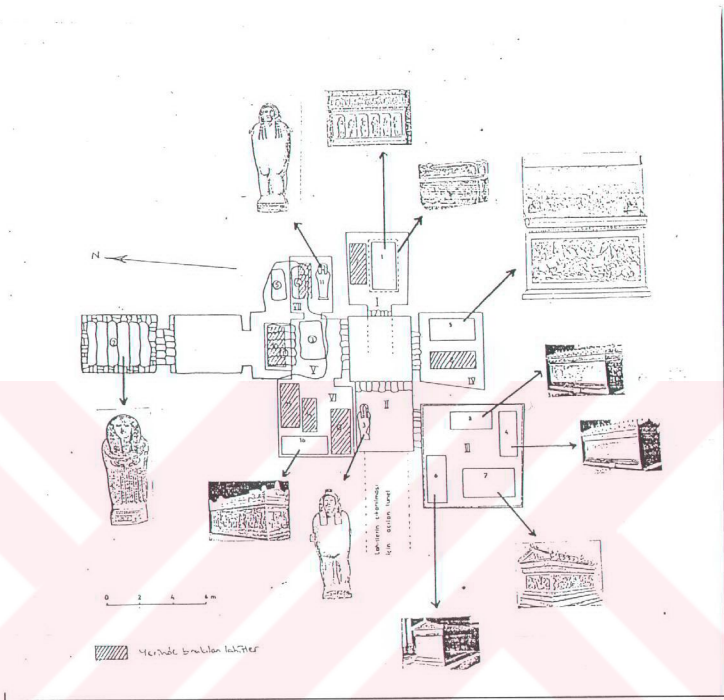
insanı ile kaynaşması sağlanmaya çalışılmıştır. Senaryoda on-onbir yaşlarında bir erkek çocuk kullanılmaktadır. On-onbir yaş genelde çocukların, çocukluktan gençliğe geçiş yaşlarıdır. Bu yaştaki çocukların, hayal güçleri kuvvetli, ilk okul 4-5. sınıf ders bilgileriyle tarih bilinci gelişmiş, yaşının verdiği coşku, merak heyecan ve enerji ile yoğun olduğu bir yaştaki çocuk senaryo içinde yer almıştır.

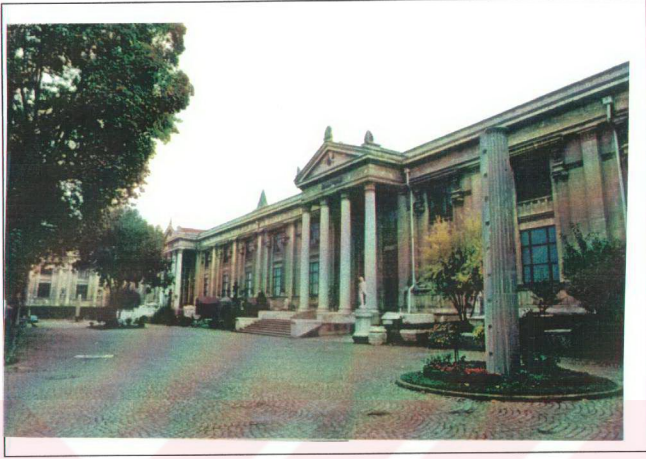
3) Müzedeki eserlerden hareketle, mitolojik öykü kahramanlarından bir grubun kullanılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu grup Mousa'lar ve Apollon'dur. Mousa'lar bilindiği gibi Tanrı Zeus'un kızları olup, esin perileri olarak bilinirler ve hepsinin belli isimleri vardır. Bir anlamda mitolojiden kopup gelmişlerdir. Onlarında kendi iç dünyalarında bir yaşamlarının ve birer kimliklerinin olduğunu, sadece taş heykeller olarak algılanmaması gerektiği, onların gerçek dünyalarının tanınması ve bilinmesi için bilgilenmeye gereksinim olduğu savından hareketle, müzeyi ziyaret edenlerin eski eserlere karşı olan ilgisizliklerinin giderilmesi ve onların araştırmaya ve öğrenmeye yönlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Harcama: 3 adet 30'ar saniyelik spot TV programı ile ilgili genel bütçe ve harcama kanalları aşağıdaki gibidir:

Senaryo ve Danışmanlık	:	150.000.000. TL
Yönetim Ekibi	:	400.000.000. TL.
Teknik Ekip	:	240.000.000. TL
Ekipman	:	300.000.000. TL
Post-Prodüksiyon	:	200.000.000. TL
Bilgisayar Animasyon	:	600.000.000. TL
Prodüksiyon giderleri	:	75.000.000. TL
Seslendirme	:	30.000.000. TL
<b>T O P L A M</b>	:	<b>1.995.000.000. TL.</b>







4. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin cepheden genel çekim üzerine pack-shot.

### 3.3.2- İskender Lahdi

## 2. FİLM

**Snopsis:** (Konunun özeti) Animasyon tekniğinden yararlanarak, küçük bir erkek çocuğunun gözünden İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki eserlerin, özellikle de İskender Lahdi'nin tanıtıldığı yarı-dramatik bir film.

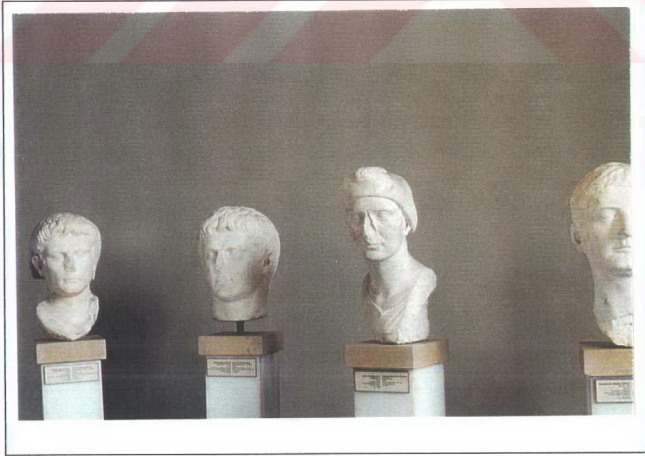
**Slogan:** İstanbul Arkeoloji Müzeleri, sizi, hayal dünyanızı genişletmeye çağırıyor.

**Senaryo Taslağı:**

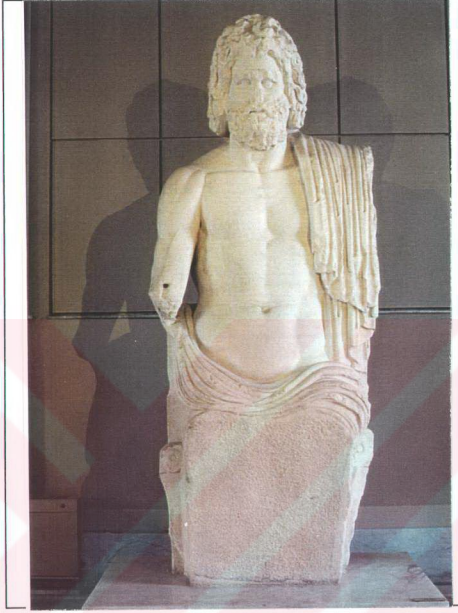
1. İstanbul Arkeoloji Müzesi giriş kapısı cepheden genel plan.



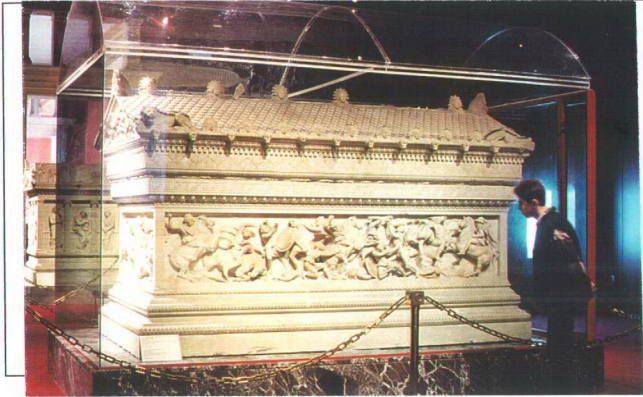
2. Müze kapısından içeri küçük bir erkek çocuğunun girişi.
3. Roma dönemi soylularının (imparator ve imparatoriçe portrelerinin ve heykellerinin bulunduğu salon) bulunduğu salonda genel planda kaydırma.



4. Aynı salonda yürüyen çocuğun yakın, boy ve genel planda çekimleri.
5. Zeus'un bulunduğu salonda, alt aç genel plan çocuk.



6. Heykeller arasındaki çocuğun kaydırmayla alınmış genel planda çekimleri.
7. Genel planda, çocuğun, İskender Lahdi'nin bulunduğu odaya girişi.



8. İskender Lahdi'nin üzerindeki, savaş sahnesinin canlandırıldığı animasyon başlaması.



9. Çocuğun İskender Lahdi ile buluşması.  
10. Tekrar animasyon.  
11. Yakın plan çocuk, yüzünde hayret ifadesi.  
12. Animasyonun, İskender Lahdi üzerindeki rölyef (kabartma) üzerine yerleşmesi.  
13. Yakın plan çocuk gülümseme.  
14. Önde İskender Lahdi arkada çocuk, üst aç, genel plan.  
15. İstanbul Arkeoloji Müzesi genel plan çekimi üzerine pack-shot.

### 3.3.3-Heykeller ve Mitolojik Dünyaları

#### 3. FİLM

**Snopsis:** Kullanılan kamera hareketleri, çekim ölçekleri ve heykeller arasında geçen diyalogların desteği ile canlı ve yepyeni bir dünyanın yaratıldığı dramatik bir film.

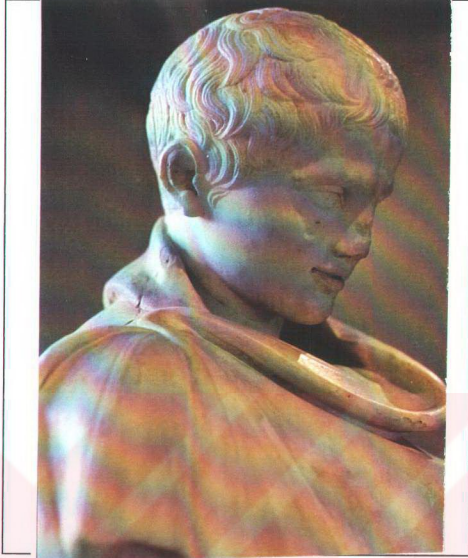
**Slogan:** İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde yaşam 24 saat sürüyor.

#### Senaryo Taslağı:

1. İstanbul Arkeoloji Müzeleri genel plan, diagonal çekimi.



2. Değişik salonlarda, müzeyi gezen ziyaretçilerden farklı ölçeklerde çekimler.
3. Yakın plan müzedeki saat. Saat müze kapanış zamanını göstermektedir.
4. Bekçi gözetiminde müzeyi terkeden ziyaretçiler.
5. Ayrı bir mekanda genel planda ışığın sönməsi.
6. Alt açı, genel planda müze giriş kapısının kapanması.
7. Genç Atlet heykelinin yüzünün gülen tarafı.



8. Okeanus (nehir tanrısı) ve Zeus'un (baş tanrı) ilk konuşmaları.



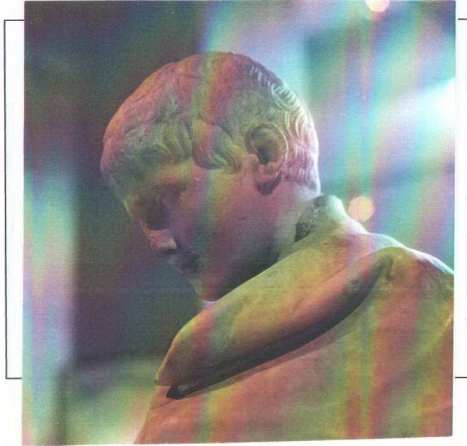
9. Mousalar'ın (esin perileri) kendi aralarında konuşmaları.



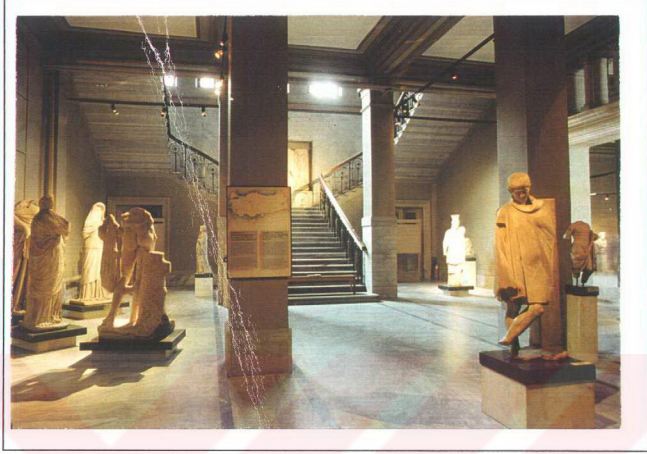
10. İki yargıcın kendi aralarında konuşmaları.



11. Genç Atlet heykelinin yüzünün üzgün tarafı.



12. Üst aç, genel plan 17 numaralı salon.



13. Akşam üzeri, cepheden, genel plan İstanbul Arkeoloji Müzesi çekimi üzerine pack-shot.



## 4. SONUÇ VE ÖNERİLER

### 4.1. Problemlerin Ortaya Konması ,Karşılaştırma ve Değerlendirmeler,

Müzelerin yaygın bir eğitim kurumu olduğu düşüncesinden hareketle, önemli bir kültür birikimine sahip ülkemizde, müze - toplum ilişkisinin sağlanmasında, müze tanıtımı ve iletişimin önemi büyüktür. Bu konu yukarda çeşitli örneklerde görüldüğü gibi, yurtdışındaki müzelerin hemen hepsinde kurumsallaşmış olarak hayata geçirilmektedir. (Bkz. Ekteki müze broşürleri, Lev.; 1 - 14). Ülkemizde ise, müzelerin yaklaşık %90'ı halen çağdışı kalmış "Klasik Müzecilik" anlayışıyla işlevlerini sürdürmektedir. Devletin sağlıklı bir kültür politikası olmaması, her yeni gelen hükümetin geçici çözümlerle, dahası kendini aşamamış, sınırlı parti politikalarıyla müzeleri yönetiyor olmaları ülkemizde gerçek bir kaynak olan müzelerimizi bugünkü statik ve içine kapalı duruma getirmiştir. Bugün birçok müzede başlatılan ve bir kısmında da uygulamaya konulmuş olan çağdaş sergileme çalışmaları takdire değer olmakla birlikte, asıl amaç olan topluma katkısının sağlanamadığı gerçeğidir. Burada amaç, müzelerin çağdaş görüntüye kavuşması değil, müze - toplum ilişkisi bağlamında yapılacak kurumsallaşmış müzecilik anlayışının da hayata geçirilmesi olmalıdır. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin ziyaretçi grafiğinin verdiği sonuçlara dayanarak, müzelerin çağdaş görüntüye kavuşturulmasının yanısıra, çağdaş müzecilik bağlamında kadrolaşmanın da önemi ve gereği'nin öne çıkmaktadır.bu çalışmada; ülkemizde gerçek bir kaynak olan müzelerin, devlete bağlı ancak **özerk** kuruluşlar olarak çağdaş müzecilik ilkeleri ve işlevleri doğrultusunda kadrolaşmış kurumlar haline getirilmesinin gereği tezimizin vardığı sonuç olarak önerilmektedir. Bu duruma gelebilmeleri ise Kültür Bakanlığı bünyesinde, **yeniden yapılanma** sürecinin başlatılması ile mümkün olabilecektir. Bu süreç başlatılmadığı sürece müzeler yakın bir gelecekte toplumun sırtında taşınması güç bir yük oluşturacaklardır. Bu durumu; "...Çünkü değişilen alan va kurumlar işlevlerini yitirdikleri ve kendilerine yaşamlarını sağlayacak yeni kaynaklar üretmedikleri durumda,

toplumun sırtında taşınması güç bir yük oluşturmaya başlayacaklardır. Bu durumun somut görünümü ise gerçek yaşama farklı boyutlarda yansır. Bu yansımalarından biri hiç şüphesiz maddi ya da parasaldır. Toplumda hiç bir işleve sahip olmayan bilgi ve görüşler yanında emek ve beyin gücü üreten kurumlar için toplumu oluşturan bireyler belirli bir maddi yükümlülüğü karşılarlar. Ancak bunun karşısında da bilim ve eğitim kurumlarından da sorunlarının çözümü için rehberlik beklerler. Bu nedenle de değinilen madde dolaşımını toplum açısından yatırım yapmak biçiminde değerlendirmek hatalı olmaz. Ancak bilim ve düşün disiplinleriyle ilgili kurumlar kendilerini güncel taleplere göre yenileyemediklerinde bu yatırım ekonomik anlamda batırılmış olur. Bu duruma, ne çağdaş yaşam koşullarının, ne de çağdaş bireyin hoşgörüsü ile yaklaşması beklenemez. İşlevini yitirerek yaşamın dışına çıkmış bilim kurumları ile çalışanlarının yaşamlarını kağıt üzerinde sürdürmelerinin bu açıdan maddi sakıncalarının yanındaki işlevsel sakıncalarını ise toplumun hatalı yönlendirimi biçiminde tek tümce ile ifade etmek gerekir. Çünkü özünde toplumu oluşturan çoğunluk, doğrudan ya da dolaylı olarak, atacağı her adımda gözlerini bilim ve düşün kurumlarına diker. Ondan gelecek işarete göre eylemlerini onunda ötesinde yaşamını belirler.”<sup>1</sup>. bilim kurumlarına yönelik tanımlamasıyla, Murat Barkan adeta günümüz müzelerini anlatıyor, tanımlıyor ve bir mesaj veriyor.

İşte bu noktada, öncelikle bu kavram ve fikirlerin müzeleri yöneten kadrolar tarafından bilinmesi ve önemsenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda ülkemizin önemli kaynaklarından olan kültür kaynaklarının, aktif hale getirilerek toplumun hizmetine sunulması müzelerin toplumla bütünleştirilerek yaşayan kurumlar haline getirilmesi düşüncesinin hayata geçirilmesinin ilkeleri;

<sup>1</sup> Murat Barkan aynı yayın s.113 ve 116

**Çözüm Önerileri:**

- Özerk ve Çağdaş müzeciliğin devlet politikası olarak benimsenmesi,
- Müze yöneticilerinin çağdaş ve yaşayan müzecilik konusunda bilgili, bilinçli ve eğitimli olmalarının sağlanması,
- Müze- toplum ilişkisinin sağlanması yönünde toplumun bilinçlendirilmesi,
- Müze - Toplum ilişkisini sağlayacak kadroların (eğitim, tanıtım ve iletişim) müze bünyelerinde kurulmalarının sağlanarak, etkinlik kazandırılması,
- Müzelerin, toplumda daha aktif bir rol üstlenebilmeleri için **özerk** bir yapıya sahip olmaları gerektiği konusunda, ciddi çalışmaların başlatılması,
- Müze - Toplum ilişkisinin geliştirilmesi yönünde önemli bir katkı sağlayacak olan müze tanıtımına önem verilmesi,
- Çağdaş müzecilik ilkeleri doğrultusunda, çağdaş tekniklerin kullanımı ile müzelerin görsel malzemelerinin, kısa, etkili ve çarpıcı bir biçimde, Görsel-İşitsel yöntemlerle topluma sunulması, tanıtımın uzman kadrolar tarafından hazırlanmasına özen gösterilmesi,
- Herşeyden önce müzelerin statik ve tüketici durumdan dinamik ve üretici duruma getirilmeleri için Kültür Bakanlığı bünyesinde geç de olsa **“Yeniden Yapılanma”** sürecinin başlatılması,.
- Gerek toplumun müzeye yönlendirilmesi aşamasında, gerekse müzeye gelen ziyaretçinin müzeden etkilenmesini sağlamak ve müze ziyaretini

kolaylaştırıcı kılmak için görsel-işitsel yöntemlerin, etkili biçimde kullanılmasının sağlanması,

- Görsel-işitsel yöntemlerle hazırlanan gerek reklam amaçlı spot bilgilerin, gerek ise bilgi içeren programların, yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla medya kanallarından yararlanılması önerilmektedir.



**LEVHALAR**

1. Los Angeles County Museum of Art'ın 1991 yılı Yaz dönemi etkinlik programı.
2. Los Angeles County Museum of Art'ın 1991 yılı Şubat-Nisan dönemi etkinlikprogramı.
3. Cleveland Health Education Museum'un çocuk etkinliği programı.
- 4 - 7. Cleveland Health Education Museum'un kat planları halk ve çocuklar için ayrı ayrı etkinlik prgramları ve müze üyelik form örneği.
8. Washington D.C. Smithsonian Institution,National Air and Space Museum etkinlik programı.
9. Bradford'daki National Museum of Photography Film and Television müzesindeki Imax gösterileri.
10. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Rehberi.
11. British Museum, tanıtım rehberi.
- 12 - 13. Holocaust Memorial Museum'un kat tanıtım rehberi ve kimlik kartı.
14. National and Space Museum Washington D.C. etkinlik programı.

**TABLO**

- 1.İstanbul'da bulunan Kültür Bakanlığı'na bağlı müzelerin ziyaretçi sayısı
2. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin ziyaretçi grafiği ( Bkz.Sayfa 15)

**KAYNAKÇA**

Atagök, Tomur; "Çağdaş Müzecilik Kavramı Doğultusunda Türk Sanat Müzelerinin Kültürel Etkinliklerinin Saptanması" Yayınlanmamış yeterlik tezi M.S.Ü. 1985.

Atasoy, Sümer; "Türkiye'de Müzecilik" Tasarım. Yıl 4. sayı 9, 1992 İstanbul. s.114 - 115.

Barkan, Murat; Eğitim İletişimi Kavramsal Temelleri ve işlevleri. Anadolu Üniversitesi Yayınları No. 764. Eskişehir. 1994

Berger John; Görme biçimleri (Ways of Seeing), çev. Yurdanur Salman, Metis Yayınları 127. 1986. İstanbul.

Bir Çok Ses Tek Bir Dünya. İletişim ve Toplum - Bugün ve Yarın. Unesco Türkiye Milli Komisyonu. 1993. Ankara.

Cücenöğlü, Doğan; İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi. 1991. İstanbul.

Daco, Pierre; Çağdaş Psikolojinin olağanüstü başarıları, Çev. D. A. Gürün. İnkılap ve Aka Kitabevleri. 1983. İstanbul.

Davran, Zeynep; "Reformlar", 16. Yüzyıldan 18. Yüzyıla Çağdaş Kültürün Oluşumu, Metis Yayınları. İstanbul.1986.

Demiray, Uğur; İletişim Ötesi İletişim (Meta-Communication). Turkuvaz Yayınları. Eskişehir.1994.

Ebersolt, Jean; Constantinople, Receuil d'etudes, d'archeologie et histoire, Paris. 1951.

Eco, Umberto; *Günlük Yaşamdan Sanata*, Çev. Kemal Atakay, Anadolu Yayıncılık A.Ş. 1992 (2). İstanbul.

Erbay, Fethiye, *Çağdaş Müze İşletmeciliğinde Planlama Fonksiyonu ve Planlama Açısından Müzelerin Değerlendirilmesine Yönelik Uluslararası Bir Çalışma*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü Personel ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul.1992

Erkün, Zehra; *Müze Sergilemesinde Görsel Kimlik ve Mekan - Yapıt - Grafik İlişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Bitirme Tezi. Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Anabilimdalı. 1994. İstanbul.

Eyikan, Ayhan; *Filim Yapımı Yönetimi Tekniği*. Ogun Kardeşler Ofset Tipo Matbaası. 1973. Ankara

Foss, Bob; *Film ve Televizyonda Anlatma Teknikleri ve Dramaturji*, Çeviren; Mustafa K.Gerçeker, TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları :8,TRT TV Kurumu Basımevi, STV Eğitim,1992.

Güler, Deniz A.; *Eğitim İletişimi Kurumu Olarak Çocuk Televizyonu ve Uygulamaları ile bir Model Önerisi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları. No. 533. 1991. Eskişehir.

Gwathmey, Charles; *The Solomon R. Guggenheim Museum, Building the New Museum, The Architectural Leag of New York, Princenton Architectural Press, 1896 New York. s.71 - 73*

Güvenç, Bozkurt; *İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi*, 1991. İstanbul.

Hamilton, George Heard; "Education and Scholarship in the American Museum", On Understanding Art Museums, The American Assembly, Columbia University Arden House, 1974, abd, s.100-101.

Halloran, Masson, Brown ve Mc Quail; Televizyonun etkileri, Çeviren; Aysel Usluata, İstanbul Reklam Yayınları:28, İstanbul.1973.

Jodidio, Philip E.; "The Architecture of the Center, Georges Pompidou Center", Societe Française de Promotion Artistique, 1990, ISTR, Strasburg.

Kul, İlhami, 2000'li yılların İletişim Teknolojisi ve Multimedia, Türkmen Kitabevi, 1995. İstanbul .

Kul, İlhami, Bilgisayar ile Sinema-TV İletişim Teknolojisi, İnkılap Kitabevi, 1993. İstanbul.

Küçükerman, Önder; Kişi Çevre İlişkisinde Çağdaş Gelişmeler ve Otur Eylemi, IDGSA Yayını, 54, 1978, İstanbul.

Mequail, Dennis; Kitle İletişim Kuramı (Giriş). Çev. Ahmet Haluk Yüksel. Anadolu Üniversitesi. 1994. Eskişehir.

Miles, R. S., The Design of Education Exhibits, Unvin Hyman Ltd. The Oxford University Press. 1988 (2) Oxford.

Müzelerin Teşkilatlanması. Pratik Öğütler. ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları. Sayı: 2. T.T.K. Basımevi. 1963. Ankara.

Naisbit, John; Megatrends 2000, Çev. Erdal Güven, Form Yayınları, 7, 1990, İstanbul.

Nirven, Nur; Halkla İlişkiler Kurumlarının Türkiye'deki Sanat Müzelerinde Uygulanabilirliği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Y.Ü. Sosyal Bilimleri Enstitüsü. 1992. İstanbul.

Öngören, Mahmut Tali; Senaryo ve Yapım. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No. 201. 1982. Ankara.

Özer, Bülent; "İkibin Yılına Doğru Sanat Kavramının Tanımı ve Kapsamı", Bildiri, 2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu, 24 - 28 Ekim 1997, IDGSA Planlama Grubu, Akademi Yayını, No. 53, 1997. İstanbul.

Özön, Nijat; Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü. T.D.K. Yayınları 1981. Ankara

Özkasım, Hale; T.C.Kültür Bakanlığına Bağlı Müzelerde Finansal Sorunlar ve Yeni Kaynak Önerileri, Y.T.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü,Müzecilik Yüksek Lisans Bitirme Tezi, İstanbul.1995.

Sevrin Werner J. - James W Tankard, Wr.; İletişim Kuramları: Kökenleri, Yöntemleri ve Kitle İletişim Araçlarında Kullanımları. Çevl. Doç. Dr. Ali Atıf Bir ve Arş. Gr. N. Serdar Sever. 1994. Eskişehir.

Spring, Joel; Özgür Eğitim (A Primer of Libertarian Education), Çev. Ayşen Ekmekçi, Ayrıntı Yayınevi, 32. 1992. İstanbul.

Thomson, George; İnsanın Özü. Çev. Celal Üster (4.), Payel Yayınları. 1991. İstanbul.

Tunalı, İsmail; Estetik. Remzi Kitabevi. 1989. İstanbul

Vural, Secide; Kitle İletişiminde Denetim Stratejileri. 1994. Ankara.

Yüksel, Ahmet Haluk; İkna Edici İletişim. Anadolu Üniversitesi, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları. No. 94. 1994. Eskişehir.

## ÖZGEÇMİŞ

1946 Bünyan / Kayseri

1969 A. Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Klasik Arkeoloji Bölümü.

Çalışmalar:

1967 Kültepe Kazısı. Prof.Dr.Tahsin Özgüç Başkanlığında.

1969 Bayraklı Kazısı .Ord.Prof.Dr Ekrem Akurgal başkanlığında.

1969 - 1973 Kayseri Müzesi, müze asistanı

1973 - 1979 İstanbul Arkeoloji Müzeleri, müze Asistanı

1979 - 1991 İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Klasik Eserler Bölümü Şef Yardımcısı

1987 Kadıköy Altıyol Kazısı. İstanbul Arkeoloji Müzesi Kurtarma Kazısı.

1991 vd. İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Klasik Eserler Bölümü Şefi

Yayınları:

Atik, Şeniz, "Çiftlikbey heykelciği" ANADOLU (Anatolia) XIV. 1970, Ankara. 1972. s.73-75, Lev. I - II

Atik, Şeniz (Doğan), "İstanbul Kadıköy Hasanpaşa Mahallesinde bulunan 2 Roma Mezarı", Arkeoloji ve Sanat Dergisi sayı 8-9, İstanbul .1980. s.17-20.

Atik, Şeniz, B. Tuğrul, F. Sungur, "İstanbul Arkeoloji Müzelerindeki bazı opak cam eserlerin X-ışını radyografi tekniği ile incelenmesi", II. Arkeometri Sonuçları toplantısı, Ankara. 26 - 30 Mayıs 1986.

Atik, Şeniz, B. Tuğrul, F. Sungur, "Radyografi Tekniği ile Opak Camların Değerlendirilmesi", Nükleer Enerji ve Sanayi İşbirliği Sempozyumu, İ.T.Ü.N.E.E. İstanbul 15 -17 Ekim 1986.

Atik, Şeniz, B. Tuğrul, "Evaluation of Ancieny Opaque Glasses by X-Ray Radiography", Science of Archaeology Conferance Glasgow - Scotland, 24-26 September 1987.

Atik, Şeniz, "İç-Kalıp Tekniği ile Yapılmış Anadolu Kaynaklı Cam Kaplar", I. Uluslararası Cam Sanatı Sempozyumu 26 - 27 Nisan 1988. İstanbul 1990. s. 16 - 29 Res. 11-26

Atik, Şeniz, A. Pasinli, ART TREASURES Candiadte Cities for the 2000 Olympic Games, Beijing, Berlen, Brasilia, İstanbul, Manchester, Sydney 23rd June - 3rd October 1993 Olympic Museum, Lausanne - Swizerland. s. 108 - 115, s. 118 - 119.

Atik, Şeniz, "Turgut Menemencioğlu Cam Eserler Koleksiyonundan Seçme Eserler", İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı için Hazırlanmıştır. Baskıdadır.

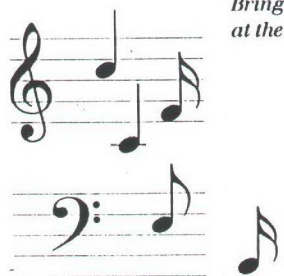
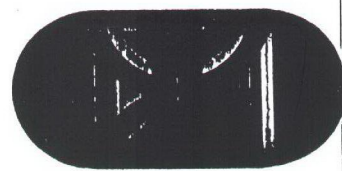
Atik ,Şeniz, "Müzeci Gözüyle Eski Eser Koleksiyonculuğu" Kuruluşunun 150. yılında Türk Müzeciliği Sempozyumu III, 24-26 Eylül 1996, Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı tarafından düzenlenmiştir, İstanbul, 1996. Baskıdadır.

# Sundays

# in the

Summer 1991

# Museum



A program for families at the Los Angeles County Museum of Art for children ages 5-12 and their parents  
Bring the whole family to an afternoon of multicultural art, music, dance, theater, and storytelling at the museum. A special performance will be offered each Sunday at 1:00 P.M.

## June 30

1:00-5:00 P.M.

### Art of This Century

- Making "found object" wearable art
- Making relief prints
- An African musical experience with storytelling
- Balinese and Javanese dance workshop
- Children's tour and workshop—contemporary art

### Demonstration

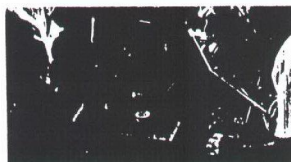
- Jewelry by Robert Ebendorf

### Demonstration

- Hand-built pottery by Karen Koblitz

### Performance

- *Cabbages and Kings Playhouse*



### Education Department

Los Angeles County Museum of Art  
5905 Wilshire Boulevard  
Los Angeles, California 90036

## July 28

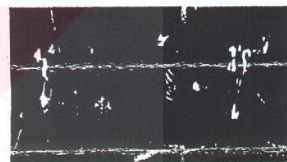
1:00-5:00 P.M.

### Art Through the Ages

- Making ancient Armenian mosaic designs
- Music and instruments of East Africa
- "The Old Storyteller"
- Making a Guatemalan sawdust rug
- Children's tour and workshop—animals in Indian art

### Performance

- *Katja Biesanz Dance Theater*



## August 25

1:00-5:00 P.M.

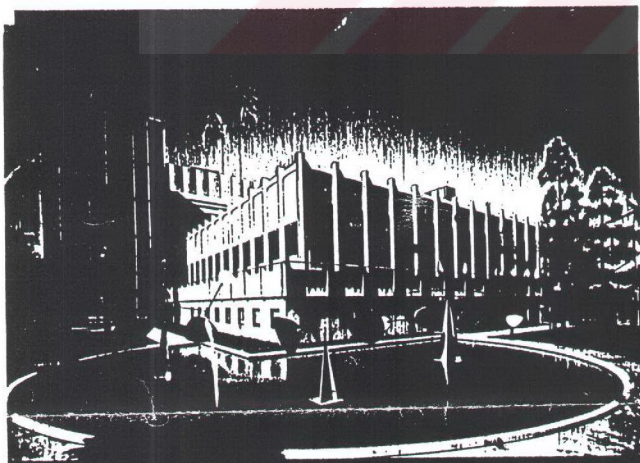
### Art in Motion

- Storytelling: A Moveable Feast
- Making Balinese shadow puppets
- Children's tour and workshop—kinetic art
- Land of Rhythms dance workshop
- Making a Hawaiian lei crown

### Performance

- *The Puppet Theater of Stuart Vaughan*

Alexander Calky (United States, 1906-1976)  
Fable Club, 1964, painted metal  
87 1/2 x 288 in., 105 x 200 in., 180 x 111 in.  
Los Angeles County Museum of Art, Museum Purchase,  
Art Museum Council Fund  
Photo by Bob Nelly



The program is free to museum members and included in the admission price for all others. Registration begins at 12:30 P.M. in the Times Mirror Central Court on the day of the event. No advance registration is necessary. The number of participants in some workshops is limited, and participation is on a first-come, first-served basis. For more information please call (213) 857-6139 (TTY: 857-0098).

Sponsored by JCPenney

Additional funding provided by the California Arts Council

# Los Angeles County Museum of Art

Levha 1

Levha 1

## Day-by-day Listing of Events

*Degenerate Art 4 The fate of the Avant-Garde in Nazi Germany*  
*opening 17-May 12, 1991* *Los Angeles Country Museum of Art*

### Sunday, February 17

**OPENING-DAY REMARKS:** "Degenerate Art": The Fate of the Avant-Garde in Nazi Germany, Stephanie Barron and Dr. Franklin D. Murphy, 1 P.M., LACMA, Bing Theater

**EXHIBIT:** *Polluting the Pure: An Exhibit on Racial Hygiene and Eugenics*, Martyrs Memorial and Museum of the Holocaust (through May 12)

### Tuesday, February 19

**FILM:** *Land der Väter, Land der Söhne*, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

### Thursday, February 21

**FILM:** *Music Box*, 8 P.M., Goethe-Institut

### Friday, February 22

**FILMS:** *Verwitterte Melodie, Die grosse Liebe, Auf Wiedersehen, Franziska!*, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

**PLAY:** *Degenerate Art*, 8 P.M., The Complex (opening for an indefinite run, Thursdays-Saturdays, 8 P.M.; Sundays, 2 and 7 P.M.)

### Saturday, February 23

**FILMS:** *Romanze in Moll, Rembrandt*, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

### Monday, February 25

**FILMS:** *Die goldene Stadt, Der Schritt von Wege*, 8 P.M., LACMA, Brown Auditorium

**EXHIBIT:** *Majdanek: Our Fate—A Warning to You*, Simon Wiesenthal Center (through March 25)

### Tuesday, February 26

**FILMS:** *Paracelsus, Andreas Schlüter*, 8 P.M., LACMA, Brown Auditorium

**FILM:** *Reunion*, 8 P.M., Goethe-Institut

### Wednesday, February 27

**CONCERT:** American String Quartet, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

**FILM:** *Wunschkonzert, Kolberg*, 8 P.M., LACMA, Brown Auditorium

### Thursday, February 28

**FILM:** *Die Patriotin*, 8 P.M., Goethe-Institut

### Friday, March 1

**FILMS:** *Tanz der Farben, Komödianten, Münchhausen*, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

### Saturday, March 2

**FILMS:** *Der Schneemann, Titanic, Grosse Freiheit Nr. 7*, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

### Sunday, March 3

**LECTURE:** "The Concept of Degeneracy in the Late Nineteenth Century," Sander Gilman, 1 P.M., LACMA, Bing Theater

### Tuesday, March 5

**FILM:** *The Nasty Girl*, 8 P.M., Goethe-Institut  
**LECTURE:** "From Vienna to Auschwitz: The Musical and Spiritual Odyssey of Viktor Ullmann," David Bloch, 8 P.M., Schoenberg Institute

### Wednesday, March 6

**LECTURE:** "Musical Life in Theresienstadt," David Bloch, 8 P.M., Goethe-Institut

### Sunday, March 10

**LECTURE:** "The Human Image in National Socialism: Painting, Sculpture, and Photography," Berthold Hinz, 1 P.M., LACMA, Bing Theater

### Monday, March 11

**CONCERT:** USC Chamber Orchestra, USC Wind Ensemble, and USC Contemporary Music Ensemble, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

### Tuesday, March 12

**CONCERT:** "Music of Theresienstadt," 8 P.M., Schoenberg Institute

### Sunday, March 17

**CONFERENCE:** "The Politics of Science: A Conference on Racial Hygiene, Eugenics, and Contemporary Questions," 10 A.M.-4 P.M., Martyrs Memorial and Museum of the Holocaust

### Monday, March 18

**CONCERT:** "Tribute to Ernst Krenek," 8 P.M., Japan American Theater

### Wednesday, March 20

**LECTURE:** "Entartete Musik: The Aryanization of Emotions," Albrecht Dümmling, 8 P.M., Schoenberg Institute

### Thursday, March 21

**CONCERT:** "Entartete Musik," 8 P.M., Music Center

### Friday, March 22

**CONCERT:** "Entartete Musik," 8 P.M., Music Center

**Saturday, March 23**

**SYMPOSIUM:** "Entartete Musik," 1:30-5:30 P.M., Music Center

**CONCERT:** "Entartete Musik," 8 P.M., Music Center

**Sunday, March 24**

**LECTURE:** "The Many Faces of Modernism: Architecture in Germany in the Twenties and Thirties," John Zukowsky, 1 P.M., LACMA, Bing Theater

**Wednesday, April 3**

**LECTURE:** "An Evening of Jazz with Rudi Fehr," 8 P.M., LACMA, Bing Theater

**Saturday, April 6**

**SYMPOSIUM:** "International Responses to the Condemnation of 'Degenerate' Art," 9:30 A.M.-5 P.M., LACMA, Bing Theater

**Sunday, April 7**

**LECTURE:** "Cabaret against Hitler," Peter Jelavich, 1 P.M., LACMA, Bing Theater

**CABARET:** Weimar-style cabaret, Itchey Foot Ristorante, call (213) 972-7392 for show time

**FILM:** *Genocide*, 8 P.M., Simon Wiesenthal Center

**Monday, April 8**

**LECTURE:** Lawrence Weschler, 7 P.M., Hollywood Bowl Museum

**LECTURE:** "Anti-Semitism in Hungary: Historical and Contemporary Perspectives," Nicholas M. Nagy-Talavera, 8 P.M., Simon Wiesenthal Center

**Tuesday, April 9**

**LECTURE:** "Art and Politics: The Nazi Reaction to Jewish and Modern Art," Sybil Milton, 8 P.M., Simon Wiesenthal Center

**Wednesday, April 10**

**FILM:** *Witnesses to the Holocaust: The Trial of Adolf Eichmann*, 8 P.M., Simon Wiesenthal Center

**Thursday, April 11**

**FILM:** *Mein Kampf*, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

**FILM:** *Murderers among Us: The Simon Wiesenthal Story*, 7:30 P.M., Simon Wiesenthal Center

**Saturday, April 13**

**FILMS:** *Art in the Third Reich*, *Mein Kampf*, 2 P.M., LACMA, Bing Theater

**Sunday, April 14**

**SYMPOSIUM:** "Degenerate Art: Nazi Ideological Warfare and the Presentation of Art," 9:30 A.M.-3:30 P.M., LACMA, Brown Auditorium

**OBSERVANCE:** Holocaust Commemoration Week, 11 A.M., Simon Wiesenthal Center Memorial Plaza

**Monday, April 15**

**LECTURE:** Nicolas Slonimsky, 7 P.M., Hollywood Bowl Museum

**Wednesday, April 17**

**FILM SEMINAR:** "Nazi Cinema," Erwin Leiser, 8 P.M., LACMA, Brown Auditorium

**Thursday, April 18**

**FILM:** *Art in the Third Reich*, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

**Saturday, April 20**

**FILMS:** *Swing under the Swastika*, *Germany Awake!*, 2 P.M., LACMA, Bing Theater

**Monday, April 22**

**FILM SEMINAR:** "Nazi Cinema," Erwin Leiser, 8 P.M., LACMA, Brown Auditorium

**LECTURE:** "German Theater in the Third Reich," Andreas Höfele, 8 P.M., Goethe-Institut

**LECTURE AND FILM:** Gottfried Reinhardt, 7 P.M., Hollywood Bowl Museum

**Tuesday, April 23**

**FILM SEMINAR:** "Nazi Cinema," Erwin Leiser, 8 P.M., LACMA, Brown Auditorium

**Wednesday, April 24**

**FILM SEMINAR:** "Nazi Cinema," Erwin Leiser, 8 P.M., LACMA, Brown Auditorium

**Thursday, April 25**

**FILMS:** *The Exiles*, *Swing under the Swastika*, 8 P.M., LACMA, Bing Theater

**Saturday, April 27**

**FILMS:** *Germany Awake!*, *The Exiles*, 2 P.M., LACMA, Bing Theater

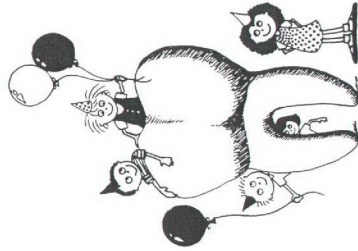
**Sunday, April 28**

**LECTURE:** "Nazi Cultural Politics: Intentions and Reality," Erhard Bahr, 1 P.M., LACMA, Bing Theater

**Monday, April 29**

**LECTURE AND FILM:** David Raksin, 7 P.M., Hollywood Bowl Museum

Children are precious and we believe their birthdays should be truly special. That is why over 1,100 children enjoyed their parties here last year!



Explore the Giant Tooth — just one of the neat things to do!

**See, hear, and touch 200 exhibits devoted to the wonderful world of you!**

**HOURS:** Monday-Friday, 9-4:30; Saturday, 10-5; Sunday, 12-5.

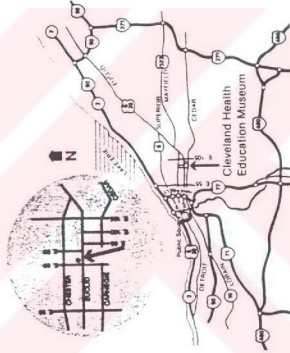
**ADMISSION:** Adults \$3.50. Seniors and students \$2. Children under six and members free. Group rates available.

**FREE PARKING:** Enclosed lot on East 89th St. between Euclid and Chester Avenues.

**FACILITIES:** Accessible to individuals with handicaps and disabilities.

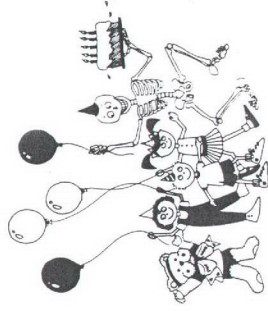
**BODY SHOP:** Imaginative gifts for people of all ages.

**PHONE:** 216-231-5010 if you would like information about the Museum, its exhibits or special weekend and holiday programs.



CLEVELAND HEALTH EDUCATION MUSEUM  
8911 Euclid Ave. • Cleveland OH 44106

Happy Birthday



your child  
will love our party!

CLEVELAND  
HEALTH  
EDUCATION  
MUSEUM

## PeeWee Workout<sup>SM</sup> Parties

- ★ For 2-1/2 - 5 year olds
- ★ 1-1/2-hour program with PeeWee Workout staff member
- ★ Saturday or Sunday afternoons year-round, except for major holidays
- ★ Cake and ice cream, you provide, can be served in our private party room

## Museum Parties

- ★ For 5-10 year olds
- ★ 2-hour program with a trained member of the Museum staff
- ★ Saturday or Sunday afternoons year-round, except for holidays
- ★ Cake and ice cream, you provide, can be served in our private party room

## More Details

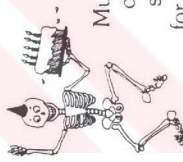
**PeeWee partygoers** gather in the Museum lobby, then go to the five senses exhibit. Next, it's on to a classroom for the PeeWee exercise routine and learning a bit about the body . . . then into the Family Discovery Center with its exciting hands-on activities. Finally, it's time to eat in our private party room. Parents, this is the party

we recommend if

many of your young guests are under five. Each child receives a special PeeWee Workout<sup>SM</sup> Bears sticker and a workout achievement tag.



**The grade-school set** meets a staff member in the Museum lobby, then it's off for a round of healthy games and activities to tickle the funny bones of birthday child and guests alike. Next pause for refreshments in our party room. To complete the celebration, the group takes a quick Museum tour, then each child receives a special souvenir and free pass for a return visit.



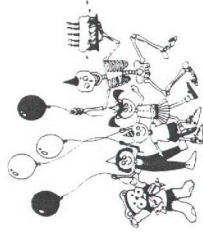
## Planning Your Party

Both parties are designed for as many as 15 children. Two adults must accompany the group, but up to five are welcome.

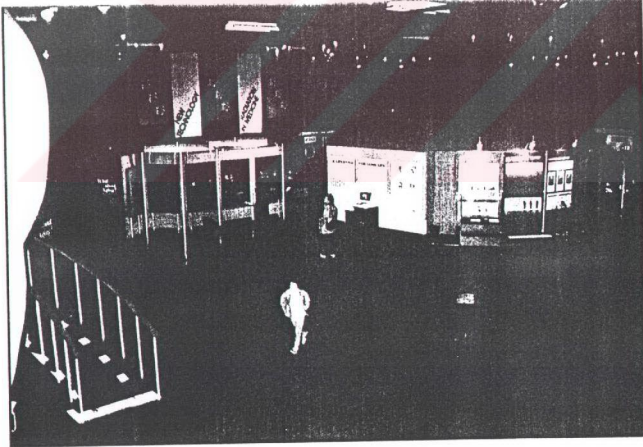
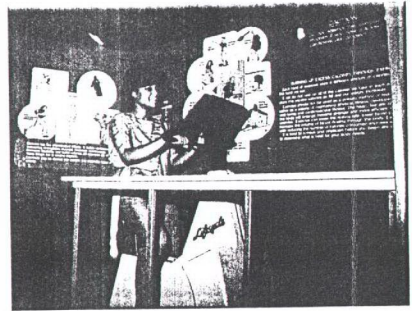
Price for either party is \$60 (\$55 for Museum members). Special packages can bring PeeWee Bear<sup>SM</sup> or Happy Heart<sup>SM</sup> for a visit to the Exercise Party for an additional fee of \$10 each.

Reservations are necessary. Please call our Special Events Office, (216) 231-5010, ext. 29 to schedule the birthday party your child will long remember.

## Have a happy, healthy birthday!



Do you have your own ideas for a children's party? Our Special Events Office will be glad to hear from you if . . . you want to entertain a group larger than 15 . . . have a week-day summer party or one during the holidays.



# CLEVELAND HEALTH EDUCATION MUSEUM



Membership in The Cleveland Museum of Art carries with it a range of services and privileges including:

Invitations to previews of special exhibitions  
 A subscription to the Illustrated News & Calendar published by the Museum six times a year  
 Discount of 15% on purchases of \$3.00 or more at the sales desk

Special concerts, lectures, and art films scheduled regularly in the auditorium

Use of the Museum library

Art classes for adults and children

Saturday afternoon activities for children

Information on membership is available at the north and south entrances to the Museum, in the membership department, and at the main lobby information desk.

The Cleveland Museum of Art is a private corporation, and receives no income from taxation or other public sources. Your membership makes a valuable contribution to the quality of life in Cleveland. Gifts, endowments, and other funds contributed to the Museum are deductible from inheritance, estate, or federal income taxes.

#### ADMISSION FREE

MONDAY - Closed

TUESDAY - 10 am to 6 pm

WEDNESDAY - 10 am to 10 pm

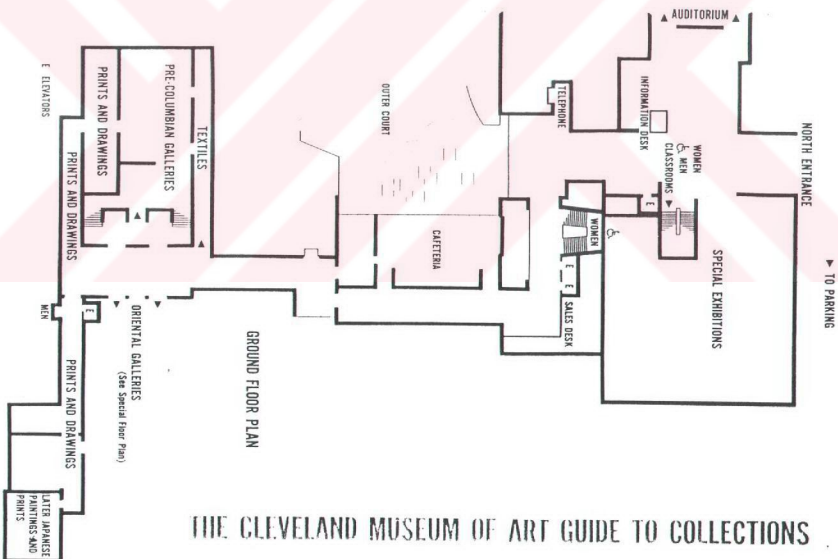
THURSDAY - 10 am to 6 pm

FRIDAY - 10 am to 6 pm

SATURDAY - 9 am to 3 pm

SUNDAY - 1 pm to 6 pm

Closed New Year's Day, July 4, Thanksgiving, and Christmas



THE CLEVELAND MUSEUM OF ART GUIDE TO COLLECTIONS

## FACTS

---

### Cleveland Health Education Museum

THE FIRST HEALTH MUSEUM ESTABLISHED IN THE UNITED STATES AND  
NOW THE MOST COMPREHENSIVE IN THE WESTERN HEMISPHERE

#### GOAL

- To educate the public in matters pertaining to health. Founded in 1936, opened in 1940.

#### PROGRAMS

- Classes reach approximately 50,000 children from more than 190 school systems throughout northern Ohio and nearby bordering states.
- Exhibits can be enjoyed on a self-conducted basis or through instructional tours. Approximately 200 permanent displays are supplemented by constantly changing exhibits, often presented in cooperation with other institutions.
- Forums, seminars and lecture series are sponsored in conjunction with community organizations or by the Museum itself.
- In-service training is offered for health care and health education professionals.
- Outreach programs travel to an estimated 10,000 adults and children who are unable to come to the Museum.
- Consultant services are provided for museums and health organizations world-wide for development of exhibits, facilities, and programs.

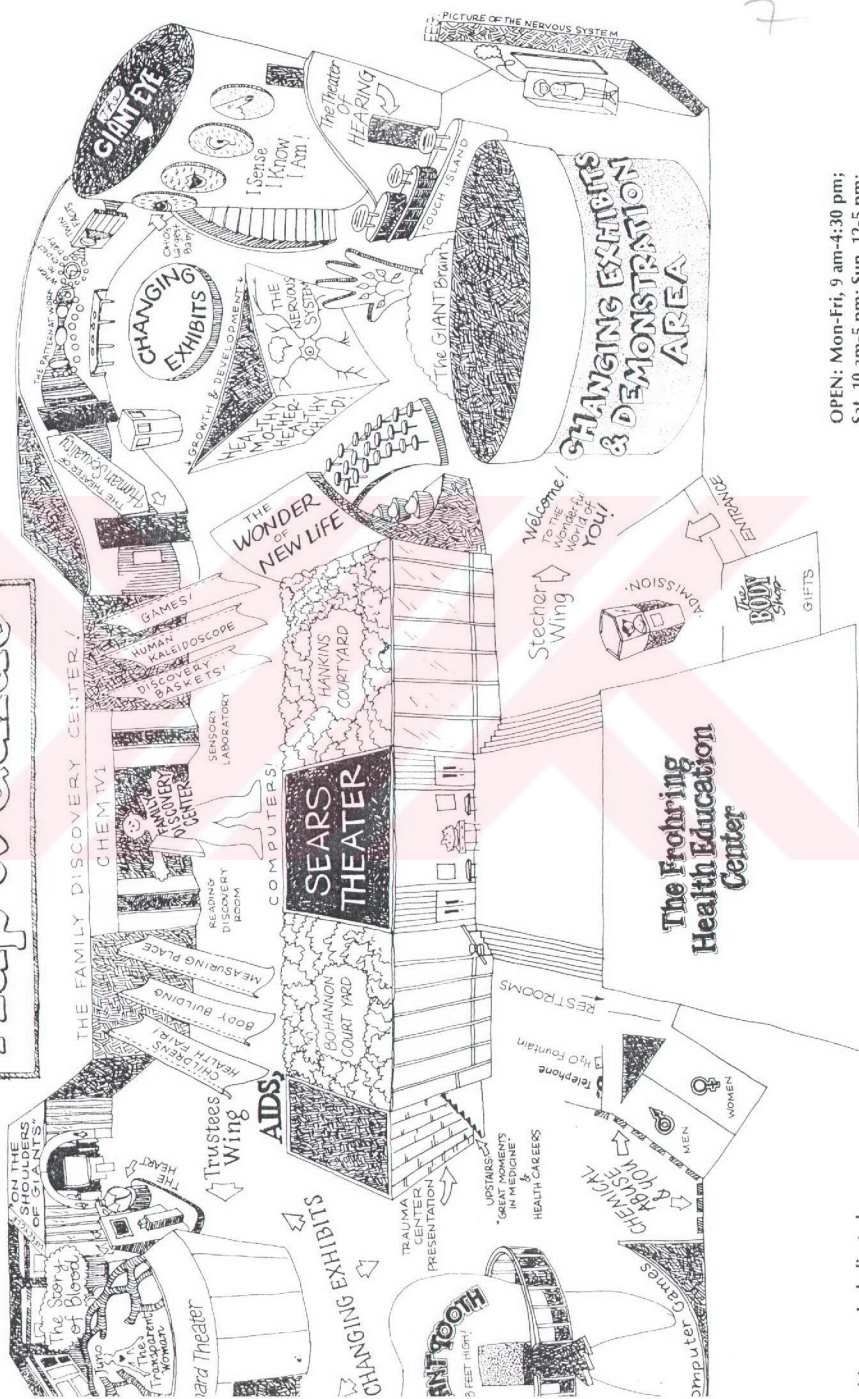
#### FACILITIES

- A five-building complex of 75,600 square feet, valued at nearly \$10 million.
- Exhibits and displays occupy 25,000 square feet.
- The Education Center consists of 14 classrooms/laboratories housing permanent exhibits and displays as well as modern teaching aids.
- The Sears Family Theater accommodates 155 in a unique multi media setting.
- Ample parking is available through the East 89th Street entrance.

#### POLICY

- The Museum is a non-profit institution, funded primarily by its endowment, admission fees, membership, corporate and foundation support, and individual gifts. Endowment stands at nearly \$7 million.
- It is governed by a 35-member Board of Trustees, administered by an Executive Director, and employs a staff of 25 full-time and 35 part-time specialists.
- Facilities are accessible to handicapped persons.

# Map & Guide



OPEN: Mon-Fri, 9 am-4:30 pm;  
Sat. 10 am-2 pm; Sun. 11.5 am-

# Information

The Cleveland Health Education Museum is the only institution of its kind in the Western Hemisphere and has the distinction of being the first health museum established in the United States. It was created in 1936 by a group of prominent physicians, dentists and community leaders.

The Museum is a non-profit institution dedicated to the belief that the quality of an individual's life can be improved through a better understanding of the human body and its workings.

More than 200 "hands-on" exhibits and displays can be explored on a self-conducted tour or through prearranged group tours. Changing exhibits are presented in cooperation with other organizations. Special weekend programs are held throughout the year along with lectures and seminars.

### Members Return Again and Again.

Our members come as often as they want year-round. Some visit during the week, others on weekends. All have in common the desire to learn how to live healthier, productive lives. Members also take great pride in knowing their annual fees help fund exhibits and educational programs.

**Did you know the admission fee(s) you paid today can be applied toward a Membership?** It's easy! Just glance over the Application Form on the back of this Visitors' Guide. Categories, fees and privileges are listed. After you have decided to join, complete the form and return it to the front desk receptionist, who will apply your admission fee(s) toward a Membership, and you can pay the difference by check, VISA/MasterCard or with cash.

This offer is only good on the day of your visit. If you decide to join at a later date, the Membership fee(s) will be full price.

**WANT TO JOIN OUR MEMBERSHIP PROGRAM TODAY!**  
Cost is low with the admission fee(s) deduction, and the benefits are many!

### MEMBERSHIP APPLICATION FORM FOR 1989

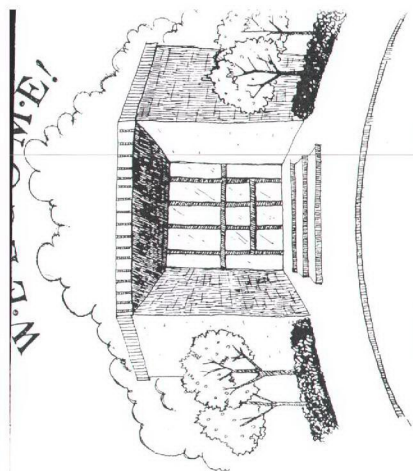
- MEMBERS:** Student/Senior \_\_\_\_\_ \$15;  
Individual \_\_\_\_\_ \$25; Family \_\_\_\_\_ \$40
- Unlimited free visits throughout the year
  - Subscription to Museum newsletter
  - 10 percent discount on Gift Shop
  - 10 percent discount on Children's Birthday Parties
  - Free admission to over 50 science and technology centers around the world.

**CONTRIBUTING MEMBERS:** \_\_\_\_\_ \$50 \_\_\_\_\_ \$100  
\_\_\_\_\_ \$250 \_\_\_\_\_ \$500

- All of the above; plus
- Invitations to private receptions
- 15 percent discount on rental of Museum facilities for private parties
- VIP card to distinguish you as a Contributing Member

Name \_\_\_\_\_  
(Dr./Mr./Mrs./Miss/Ms.) \_\_\_\_\_  
Address \_\_\_\_\_  
City \_\_\_\_\_ State \_\_\_\_\_ Zip \_\_\_\_\_  
Phone: Res. \_\_\_\_\_ Bus. \_\_\_\_\_  
Check Encl. \_\_\_\_\_  
VISA/MasterCard No. \_\_\_\_\_ Exp. Date \_\_\_\_\_

After you have completed this Application Form, return it to the front desk receptionist. Please make checks payable to C.H.E.M. Your membership Card will be mailed to you promptly. Thank You!



**GIRLS ARE GREAT OVERNIGHTS**  
at  
**THE CLEVELAND HEALTH EDUCATION MUSEUM**

For: preteen girls - grades 4, 5 and 6  
and their leaders

Time: Arrive 5:00 - 6:00 p.m. Friday .  
Depart 12:00 Noon Saturday.

Cost: \$19.50 per person registered  
includes admission, Friday supper and snack,  
Saturday breakfast, workshops .



The Cleveland Health Education Museum is widely recognized as a leader in health education. The Girls Are Great Overnight is an activity program presenting current, accurate health information for pre-teen girls.

Workshop Topics

\*GIRLS ARE GREAT offers a basic introduction to both the male and female reproductive systems and the complicated process of growing up.

\*YOU'RE ALL HEART emphasizes good cardiovascular health habits - no smoking aerobic exercise and low fat foods.

\*YOU ARE WHAT YOU EAT presents nutritious diet suggestions and reviews good eating habits. A learn-while-you-eat activity.

\*FITNESS FUN encourages participation in healthy fitness activities.

\*3-D CLUB focuses on drug abuse resistance education - the whys of Don't Do Drugs.

\*YOUR TIME IN THE MUSEUM provides time to explore the museum's 200 exhibits Time for visiting the Body Shop too.

## Schedule

### Friday evening

5:00 - 6:00 p.m	.....	Arrive & Check In
6:00 p.m	.....	Dinner
7:00 p.m	.....	Welcome
7:15 - 9:15 p.m	.....	Activity Workshops
9:30 p.m	.....	Snack
10:00 p.m	.....	Friday Night Video
11:30 p.m	.....	Quiet Time

### Saturday morning

7:30 a.m	.....	Wake Up Call
8:00 a.m	.....	Breakfast Hunt
9:00 - 11:15 a.m	...	Activity Workshops
11:30 a.m	.....	Closing Campfire

### OVERNIGHT GEAR

Wear loose comfortable clothing and tennis shoes. Bring your sleeping bag, pillow and a few toilet articles. No pajamas - campers sleep in their clothes.

### MEALS AND SNACKS

Friday's supper includes pizza, frozen yogurt and juice. Evening snack is Dottie Bars, apples and juice. For breakfast on Saturday - cereal, milk, fruit and hot chocolate. Please make your own arrangements for special dietary needs.

### SAFETY INFORMATION

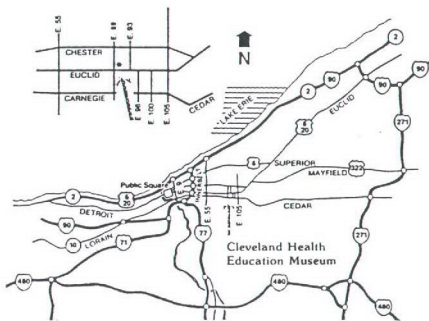
First Aid station, telephone answering service, fire detection systems, nearby emergency services and police security ensure the safety of all campers. Museum parking lot is locked and a security guard is on the premises.

### GIFT SHOP

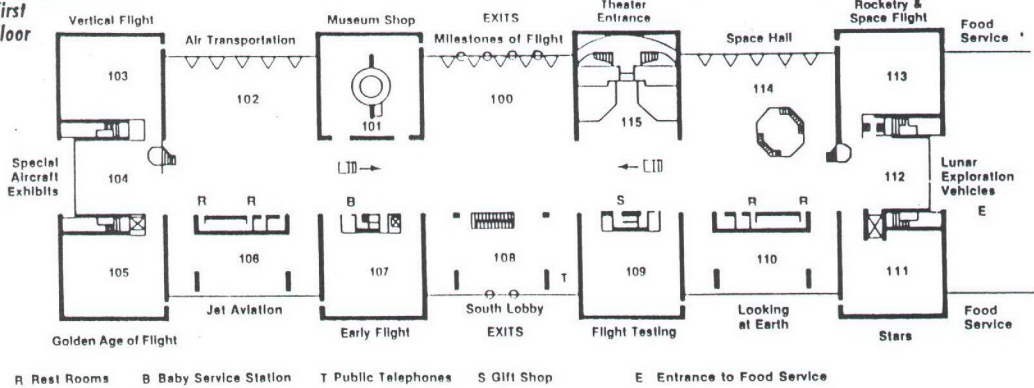
Health-related souvenirs, reference books and gifts appealing to all ages are available in our Body Shop. Don't forget your pocket money!

### DIRECTIONS/PARKING

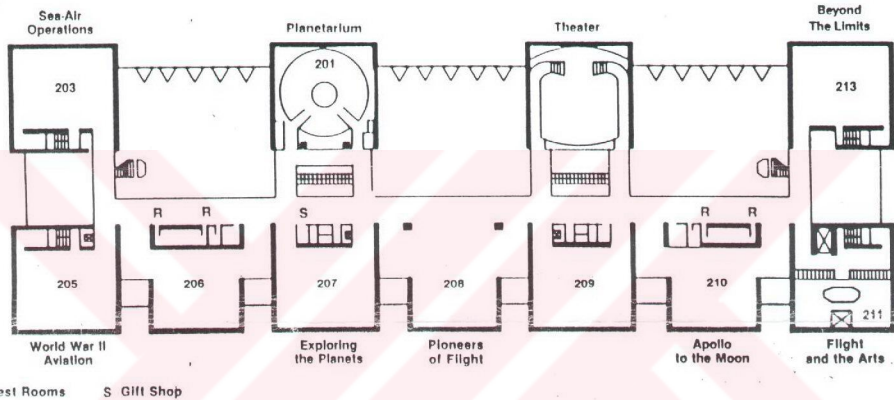
The Museum is located at the corner of E. 89th Street and Euclid Ave. See map below for directions. Free parking lot is located directly behind museum. Enter from E. 89th Street.



**First Floor**



**Second Floor**



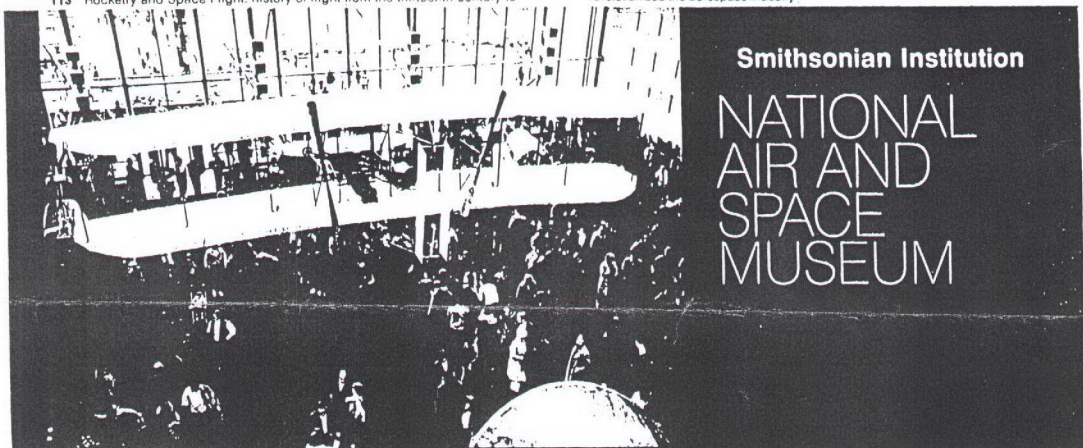
**First Floor Galleries**

- 100 Milestones of Flight: from the Wright brothers' Flyer and the Spirit of St. Louis to Apollo 11 and the Viking Lander
- 101 Museum Shop
- 102 Air Transportation: air transportation of people, mail, and cargo
- 103 Vertical Flight: helicopters, autogiros, and special vehicles
- 104 Special Exhibits: rotating exhibition
- 105 Golden Age of Flight: history of aviation between the two world wars (1919-1939)
- 106 Jet Aviation: traces the evolution of military and commercial jet aircraft
- 107 Early Flight: a 1913 indoor air show
- 108 South Lobby (Independence Avenue Lobby): aeronautical and astronomical trophies flanked by two large murals—Eric Sloane's "Earthflight Environment" and Robert McCall's "The Space Mural—A Cosmic View"
- 109 Flight Testing: the history of flight research—research aircraft, flight testing and ground testing
- 110 Looking at Earth: Practical uses of aerial photography—from early kite and balloon observations to sophisticated spacecraft and satellite imagery
- 111 Stars: a tour of the known universe—from ancient times to the present
- 112 Lunar Exploration Vehicles: the Apollo Lunar Module, Lunar Orbiter, Surveyor and Ranger
- 113 Rocketry and Space Flight: history of flight from the thirteenth century to

- the present, rocket engines and space suits
- 114 Space Hall: space launch vehicles, manned spacecraft such as the Skylab Orbital Workshop, Apollo-Soyuz, and Space Shuttle
- 115 Theater: large-screen motion picture presentations

**Second Floor Galleries**

- 201 Albert Einstein Planetarium: multi-media presentations
- 203 Sea-Air Operations: a history of flight over water, featuring naval aircraft and simulations of an aircraft-carrier hangar deck
- 205 World War II Aviation: fighter aircraft from five countries
- 206 Future site of "Legend, Memory and the Great War in the Air," on World War II Aviation (opens November 1991)
- 207 Exploring the Planets: a look at the planets, the tools of exploration and individual space missions. Includes a Voyager spacecraft
- 208 Pioneers of Flight: aircraft used on famous first flights and an exhibit blocks in aviation
- 209 Closed
- 210 Apollo to the Moon: the triumph of manned space flight, from project Mercury through the moon landings of the Apollo program
- 211 Flight and the Arts: works by leading artists that encompass the theme of flight
- 213 Beyond the Limits: Flight Enters the Computer Age: how computers have revolutionized the aerospace industry



**Smithsonian Institution**  
**NATIONAL AIR AND SPACE MUSEUM**

# The National Air and Space Museum

The Smithsonian's National Air and Space Museum, opened in 1976, offers its visitors a dazzling array of flying machines and spacecraft never before assembled in one place. An average of 9 million people visit the Museum each year.

Twenty-three exhibit areas house artifacts ranging from the Wright brothers' original 1903 Flyer and Lindbergh's "Spirit of St. Louis" to a touchable moon rock and a Skylab Orbital Workshop which visitors may enter.

Also included are dozens of airplanes and spacecraft, missiles and rockets, engines, propellers, models, uniforms, instruments, flight equipment, medals and insignia. These items document most of the major achievements—both historical and technological—of air and space flight.

The Smithsonian's interest in aeronautics dates back to its early years. In 1861, the first Secretary of the Smithsonian,

Joseph Henry, recommended to President Lincoln that balloonist Thaddeus Lowe be permitted to demonstrate the potential of the balloon for military observation.

The third Secretary of the Smithsonian, Samuel P. Langley, constructed and tested a number of heavier-than-air craft from 1887-1903. Two of these unmanned models succeeded in flying under steam power over the Potomac River for more than a half-mile (1 km).

Interest in rocket research was prompted by Charles Abbot, later the fifth Secretary of the Institution, when he supported the early work of the American rocket pioneer Robert H. Goddard. Goddard was one of the first to recognize the potential of the rocket for propelling vehicles through space.

The building was designed by the architectural firm of Hellmuth, Obata & Kassabaum. The exterior of the 680 ft. (200m) long, 90 ft. (27.7m) tall Museum is constructed of Tennessee marble of a pinkish hue. All the aircraft and spacecraft displayed were actually flown or were used as backup vehicles, unless the label specifically notes an exception.

## Feature Attractions

### Albert Einstein Planetarium

Is anybody out there? "Calling All Stars," the museum's new planetarium show, explores that question.

Join the search for extraterrestrial life and learn where we are likely to find it—and where we aren't. Visit the seething planet Venus, the snowy Saturnian moon Titan and the ice-bound oceans of Jupiter's moon Europa. Trace the evolution of life back to a stellar nursery and tune in to hear some of the messages we've been sending to the stars.

"Calling All Stars" will be shown every 40 minutes, seven days a week.

There is a nominal admission charge.

### Langley Theater

Special films related to flight, projected on a screen five stories high and seven stories wide, may be seen in the Langley Theater. Several films are offered each day: "The

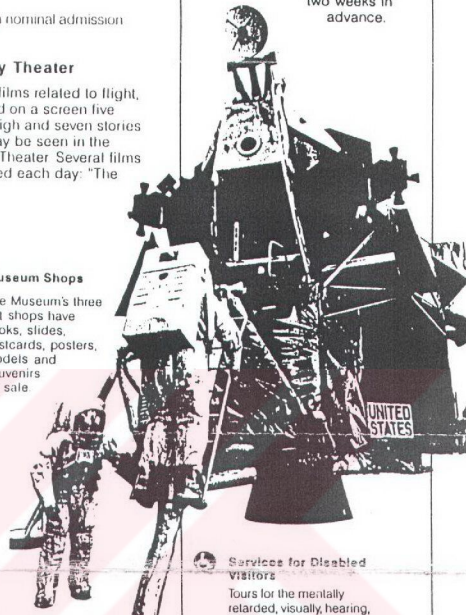
Dream Is Alive," an inside look at America's space shuttle program; "To Fly!," a bird's eye view of America and "On The Wing," a depiction of flight in all its forms—from birds and insects to kites and aircraft. "Blue Planet" is a space film—about Earth and its delicate environment.

Double features of selected films will also be shown in the evening after the museum has closed.

There is a nominal admission charge. For schedule information call (202) 357-1686.

Services for hearing- and mobility-impaired visitors are available. Inquire when purchasing tickets. Groups should contact the Tour

Scheduler at least two weeks in advance.



## General Museum Information

### Membership

Become an Air & Space Associate and begin an adventure that will take you to the outer reaches of the universe. For more information on benefits, visit the membership desk located under the "Spirit of St. Louis" in Gallery 100.



### Smoking Areas

Smoking is permitted in the dining area.



### Lost and Found

Please report or return lost items to the Security Desk located in the South Lobby.

### Public Tours

Free tours are offered daily to the general public at 10:15 a.m. and 1 p.m. Departure is from the Tour Desk in Gallery 100.

### Parking

Street parking is available on Jefferson Drive, Independence Avenue and other surrounding side streets. Metro station: L'Enfant Plaza (Md. Ave. & 7th St. exit)

### Cassette Tours

Cassette highlights tours are available in English and six foreign languages and may be rented from the Cassette Tour Desk in the South Lobby.



### Checkroom

Free coatroom and checking facilities are next to the Langley Theater on the first floor.



### Food Service

The Museum's dining facilities, located on the first floor, east end, include both a seated dining area and a cafeteria-style food service. No bag lunches, please.



### Public Telephones

Public telephones are located in the South Lobby.



### Library and Information Management

The Museum's research library has more than 24,000 books and journals, a rare book room, many original documents and an extensive photographic collection, much of which is available on videotisc.

Located on the third floor, it is open Monday-Friday, 10 a.m. - 4 p.m. Please check in at the Information Desk on the first floor of the Museum. Telephone (202) 357-3133.



### Museum Shops

The Museum's three gift shops have books, slides, postcards, posters, models and souvenirs for sale.

### Services for Disabled Visitors

Tours for the mentally retarded, visually hearing, and physically impaired may be arranged on request. Call (202) 357-1400 or TDD 357-1505. Materials to enhance the Museum visit in braille, large print and recorded form are available at the Information Desk in the South Lobby, as are adapted scripts of most audiovisuals. Wheelchairs may be obtained free of charge in Gallery 100. See checkroom attendant.

### Group Reservations

Theater, planetarium and tour reservations are available for groups of 25 or more. Activities must be scheduled 3-8 weeks in advance. Write Tour Scheduler, NASM, Washington, D.C. 20560. Call (202) 357-1400 or TDD 357-1505.



### First Aid

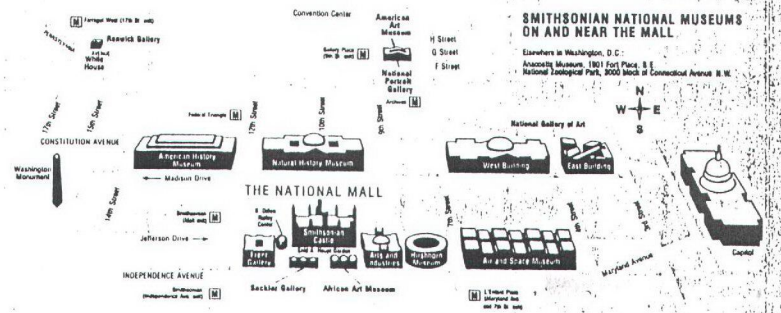
A health unit is located on the Museum's parking level. See a security officer for directions or assistance.

## What's Happening . . .

For information on the Museum and its programs, check in the South Lobby at the Information Desk or on the Information Kiosk. Or call: (202) 357-2700 TDD 357-1729

Hours:  
10 a.m. to 5:30 p.m.  
June 17-Sept. 1, 1991:  
9:30 a.m. to 7:30 p.m.

Location of the National Air and Space Museum  
Independence Avenue between 4th and 7th Streets, SW  
Washington, D.C. 20560





16mm frame



35mm frame



70mm frame



IMAX frame

**THE PICTURE**

- The Largest frame in the history of cinema - 5.23 square inches
- Shot on 65mm negative stock; printed horizontally on 70mm
- Pin-sharp images, ten times bigger than regular 35mm

**THE PROJECTOR**

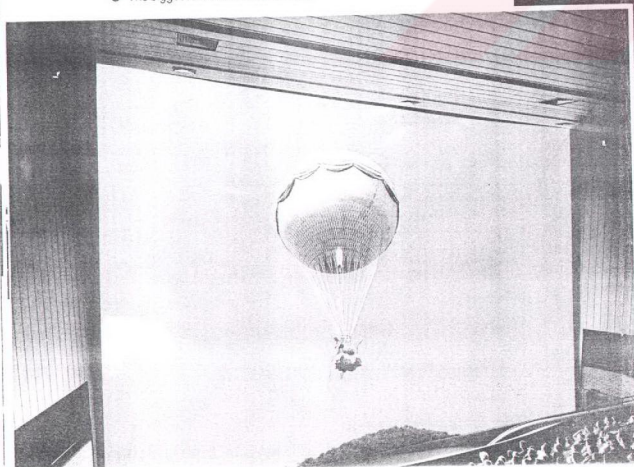
- Special wide-angle Leitz lens and 4 kilowatt air-cooled Xenon lamp
- Unique 'rolling loop' film movement advances the film horizontally through the projector in caterpillar-like waves
- Each frame positioned on registration pins and held in the gate by vacuum
- Framing rate 24 frames per second
- 68% shutter transmits one-third more light than in conventional projectors

**THE SOUND**

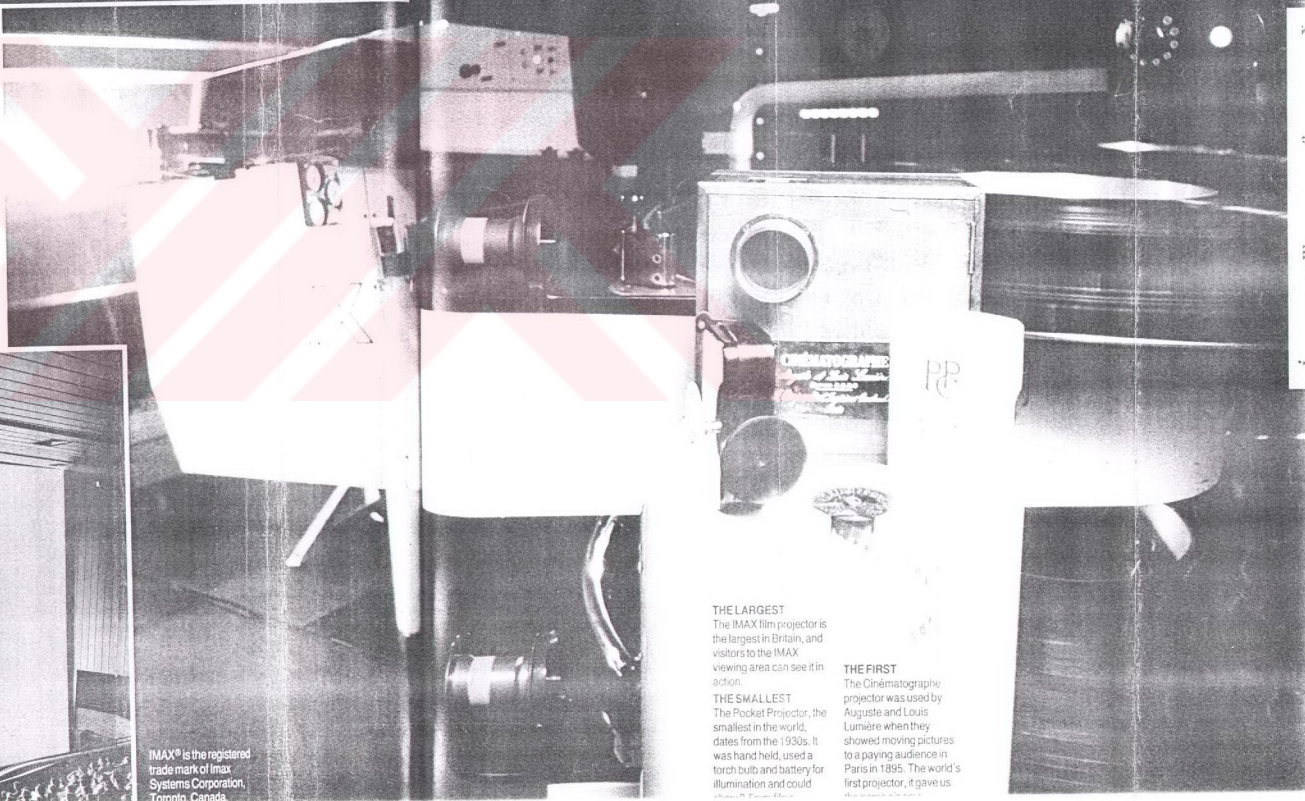
- Six channel sound, four behind the screen and two in the auditorium, on separate 35mm magnetic film

**THE SCREEN**

- Five storeys high - 52' 4" high by 64' 8" wide
- The biggest cinema screen in Britain



IMAX® is the registered trade mark of Imax Systems Corporation, Toronto, Canada.



**THE LARGEST**

The IMAX film projector is the largest in Britain, and visitors to the IMAX viewing area can see it in action.

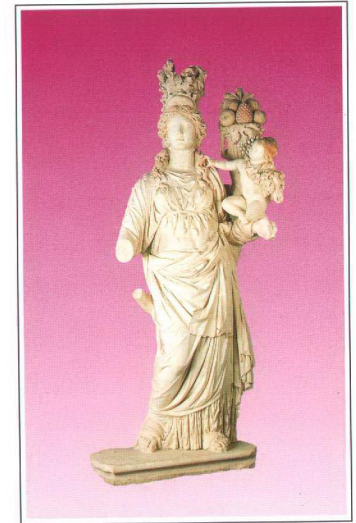
**THE SMALLEST**

The Pocket Projector, the smallest in the world, dates from the 1930s. It was hand held, used a torch bulb and battery for illumination and could show a 16mm film.

**THE FIRST**

The Cinematographe projector was used by Auguste and Louis Lumiere when they showed moving pictures to a paying audience in Paris in 1895. The world's first projector, it gave us the cinema.

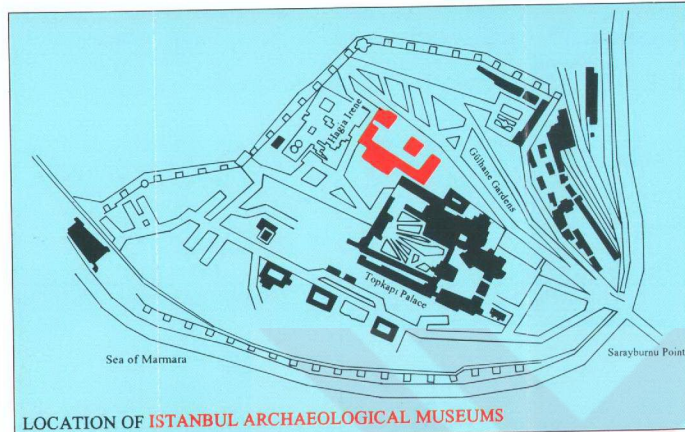
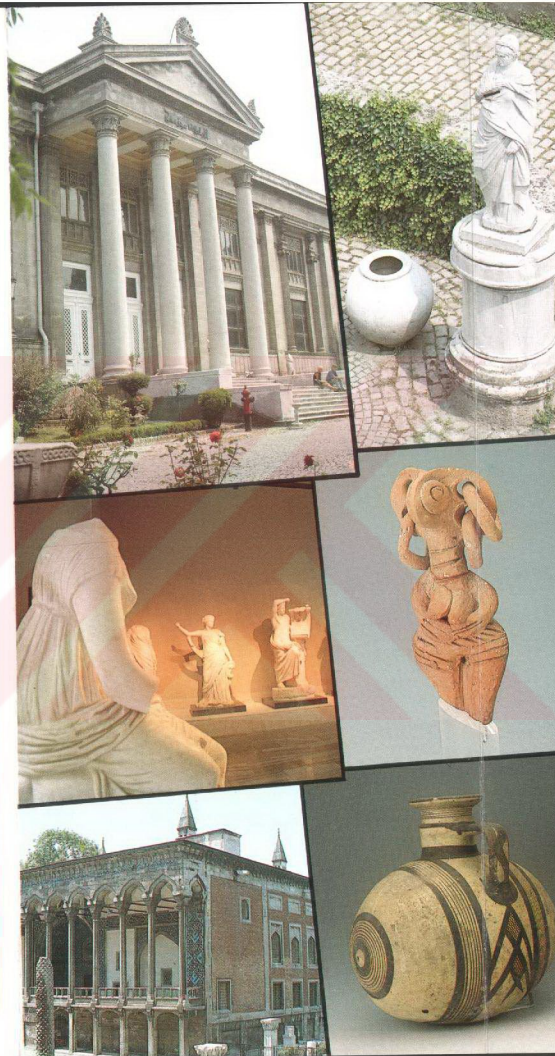
# ISTANBUL ARCHAEOLOGICAL MUSEUMS



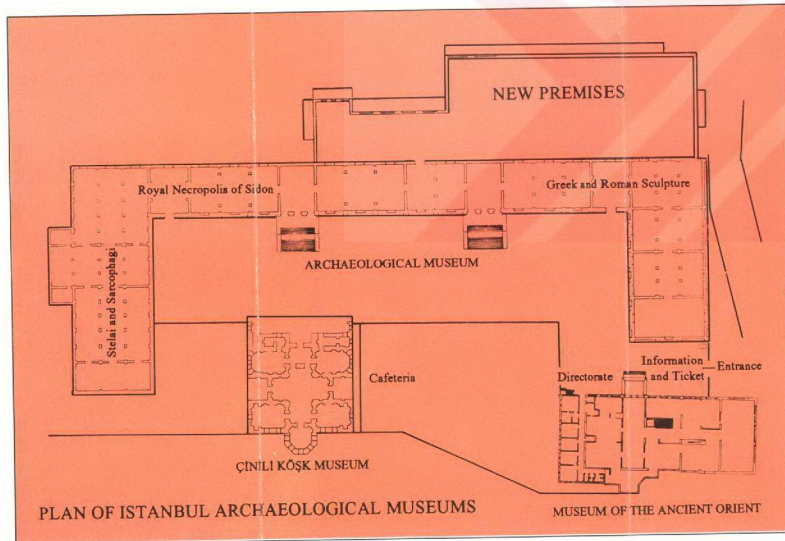
ARCHAEOLOGICAL MUSEUM  
\*\*\*  
MUSEUM OF THE ANCIENT ORIENT  
\*\*\*  
ÇİNLİ KÖŞK



MINISTRY OF CULTURE · REPUBLIC OF TURKEY

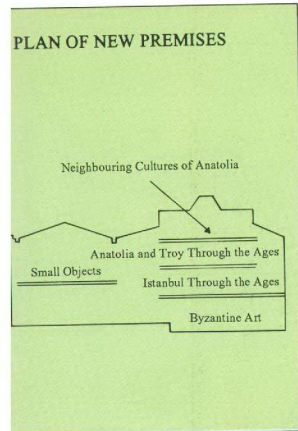


LOCATION OF **ISTANBUL ARCHAEOLOGICAL MUSEUMS**



PLAN OF **ISTANBUL ARCHAEOLOGICAL MUSEUMS**

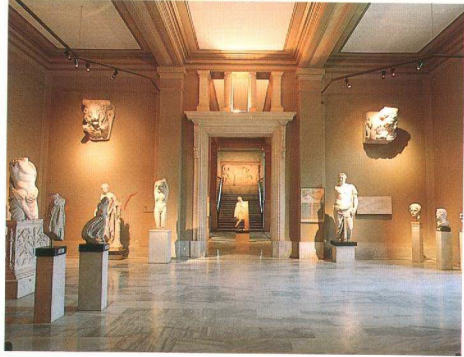
MUSEUM OF THE ANCIENT ORIENT



**ISTANBUL ARCHAEOLOGICAL MUSEUMS**  
Opening Address:  
Istanbul Arkeoloji Müzeleri  
0 Sultanahmet, Istanbul,  
Turkey  
(1) 520 77 40, (1) 520 77 41  
(1) 527 43 00

OPEN EVERYDAY  
FROM 9.30 AM TO 5.30 PM  
(CLOSED ON MONDAYS)

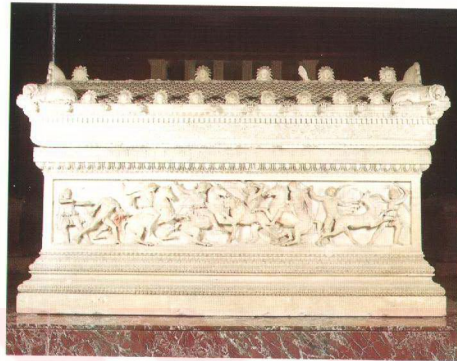
The Istanbul Archaeological Museums complex comprises three separate museums: the **Archaeological Museum**, the **Museum of the Ancient Orient** and **Çinili Köşk** or the **Tile Museum**.



Among these the **Archaeological Museum** is the largest. It was founded by Osman Hamdi Bey in 1891. It owes its existence to the group of sarcophagi which came from the royal Necropolis of Sidon in 1887, and the architecture of its main building was inspired by the Alexander Sarcophagus and the Sarcophagus of Mourning Women. In addition to its unique collection of sarcophagi this large building houses statues and reliefs from ancient sites of Anatolia such as Pergamum, Ephesus, Aphrodisias, Didyma, Mysia, Lycia and Caria. These invaluable works of art display the development of sculpture in Western Asia Minor from the Archaic Age to the Byzantine Period. In 1991 the centennial of the foundation of museum was celebrated with the opening of new premises and the rearrangement of its collections, which won it the 'Council of Europe Award'.

The upper floor of the main building is used for smaller objects made of glass or metal, pottery and terra-cotta objects and the treasury.

The collections displayed on the second floor of the recently opened new premises of the Archaeological



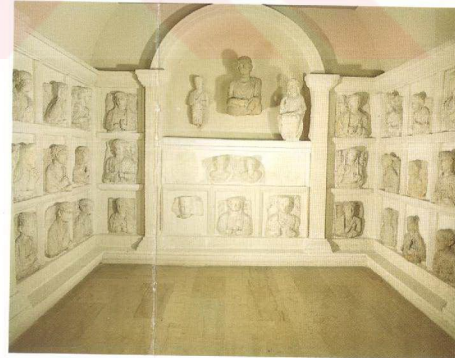
Museum - entitled 'Anatolia and Troy through the Ages' - aim to give a complete picture of the history of ancient Anatolia from the Paleolithic Age to the Roman Period. On the same floor the artefacts which come from the various settlements of Troia, including that of King Priam which was the subject of the *Iliad* of Homer, are displayed with the surviving pieces of the so-called 'Treasure of Troy'.

The third floor of the new building - entitled 'Neighbouring Cultures of Anatolia' - is reserved for the



objects which were recovered from Cyprus, Syria and Palestine before these lands broke away from the Ottoman Empire. These objects are considered among the important works of art which give a chronological picture of the history of the peoples of Palestine, Syria and Cyprus from the Chalcolithic Age to the Roman Period.

When the new halls, which will comprise the Children's Museum, Istanbul Through the Ages, Monuments of Architecture, Thracian-Bithynian Cultures and Byzantine



Art, are opened the anticipated exhibition programme; this building will be completed.

The **Museum of the Ancient Orient** is used displaying collections pertaining to Anatolian ; Mesopotamian civilizations and Egypt. The Hittite ; Urartian works displayed here constitute the most interesting collections in the museum.



**Çinili Köşk**, or literally the 'tiled pavilion' was built 1472 during the reign of Sultan Mehmet II, the Conqueror and is regarded as a rare sample of surviving Ottoman civil architecture. The building still retains some of its original tile revetments and is appropriately used as a museum for Turkish tiles and ceramics.



## GENERAL INFORMATION

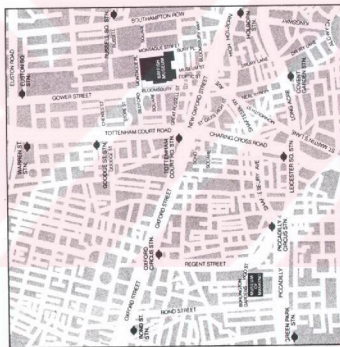
Admission is free  
Opening hours Monday to Saturday 10-5, Sunday 2.30-6.  
Closed during the Christmas period (24-26 Dec) and New Year's Day (1 Jan). Every effort is made to keep the galleries open during these hours but building or maintenance work and the mounting or changing of displays may necessitate closing certain areas without notice. Clearance of the galleries begins approximately ten minutes before closing time. Smoking, eating and drinking are not allowed in the Museum Exhibitions. The Museum presents a series of exhibitions on subjects related to the permanent collections. For some of these an admission charge is made.  
Coffee Shop. The licensed Coffee Shop (off rooms 2) offers a choice of full meals, sandwiches, drinks and cakes.  
Monday 10.30-5.15, Tuesday 10.30-5.15 and Sunday 2.45-5.15.  
Bookshops. Books, postcards, posters, replicas and other items are available from the shops at the main entrance and other sales points. These close 15 minutes before the galleries.  
Lectures, Gallery Talks and Films. For details of these and other special events see the current *Exhibitions* leaflet.

Educational Staff and contact the Education Service (511) to book visits and to obtain advice and resource material.  
Disabled Visitors. A separate leaflet, giving facilities is available.  
Departmental Students. Rooms Allocation is by prior arrangement with the Museum collections as follows:  
*Coins and Medals, Egyptian, Western Asiatic* Mon-Fri 2-4.30 Sat 10-12.30  
*Greek and Roman, Prehistoric and Romano-British, Medieval and Later Mon-Fri* 2-4.30 Sat 10-12.30  
*Printed and Drawings* Mon-Fri 2.15-4 Sat 10-12.30  
No valuations can be given.  
British Museum Society. Members of the Museum's Supporters Club offers a regular magazine, free admission to exhibitions with admission charges, use of the members' rooms, special access to the galleries and other facilities. If required, except where otherwise indicated. The use of any other equipment must be arranged in advance with the Photographic Service (extension 649).  
Filming and Video-Recording is permitted except where otherwise stated.  
The use of any other equipment, including power-packs and extension cables must be arranged in advance with the Public Relations Office (extension 681). Applications for commercial or professional facilities should also be made to the Public Relations Office.

Recorded Information Service Telephone 01-560 1788.  
\* *Separate leaflets available*

## HOW TO GET TO THE BRITISH MUSEUM AND THE MUSEUM OF MANKIND

## INFORMATION AND PLANS



**British Museum**  
Great Russell Street  
London WC1 3DG  
Telephone 01-406 1555

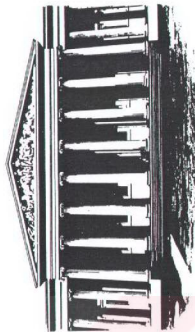
**Bus routes**  
Tottenham Court Road,  
Great Russell Street,  
Street, southbound: 14, 24,  
29, 73, 134, 176  
Southampton Row: 65, 77,  
77a, 188  
New Oxford Street: 7, 8, 19,  
22, 25, 38, 56

**Underground stations**  
Tottenham Court Road  
Russell Square  
Holborn  
Bus routes between the  
Museum of Mankind,  
14, 19, 22, 25, 38, 55

**Museum of Mankind**  
The Ethnographic collections  
6 Bloomsbury Garden  
London W1X 2EX  
Telephone 01-437 2224

**Bus routes**  
Regent Street: 3, 6, 12, 13,  
15, 53, 69, 88, 159  
Piccadilly: 9, 14, 19, 22, 38,  
55  
Avery Road Street,  
Abbey Suburban, and Barbican  
Street, northbound: 25

**Underground stations**  
Gower Street  
Piccadilly Circus  
Oxford Circus



The British Museum, founded in 1753, is one of the great museums of the world, showing the works of man from prehistoric times to the present day. There are permanent displays of antiquities from:

- **Egypt**
- **Western Asia**
- **Greece and Rome** as well as the **Prehistoric and Romano-British**
- **Medieval, Renaissance, Modern and Oriental Collections**
- **British and Drawings and Coins and Medals** are displayed in a series of temporary exhibitions.
- **The British Library** exhibition galleries are housed within the British Museum.
- **The Museum of Mankind** houses the **Ethnographic Collections of the British Museum** at **Burlington Gardens, London W1.**
- **British Museum Guide and Map** available from the **Museum Shops** price £1.25 (French, German, Italian, Japanese and Spanish versions available.)
- *Separate leaflets available*

## Upper floor rooms 35-74

- Prehistoric and Romano-British Collections
- 35 Prehistoric and Roman Britain
- 36 Man before metals (mezzanine)
- 37-39 Later prehistory of Europe
- 40 Roman Britain
- Medieval, Renaissance and Modern Collections
- 41 Early medieval room
- 42 Medieval gallery
- 43 Medieval tiles and pottery
- 44 Clocks and watches
- 45 The Waddesdon Bequest
- 46/47 Renaissance and later
- 48 Modern gallery
- 49/50 Temporary exhibitions
- Antiquities from Western Asia
- 51 Ancient Iran
- 52 Ancient Anatolia
- 53 Neo-Hittite
- 54 Ancient Babylon (Royal Tombs of Ur)
- 55 Western Asiatic prehistory
- 56 Writing
- 57 Syria
- 58 Nimrud ivories
- 59 South Arabia
- Antiquities from Egypt
- 60/61 Mummies
- 62 Tomb paintings and papyrus
- 63 Daily life
- 64 Pottery and small objects
- 65 Small sculptures
- 66 Coptic art
- Prints and Drawings
- 67 Temporary exhibitions  
*Also display on east stairs*
- Antiquities from Greece and Rome
- 68 Bronzes and terracottas
- 69 Daily life
- 70 The Image of Augustus
- 71 Etruscan and Italic
- 72 Refurbishment in progress
- 73 The Greeks in Southern Italy
- Coins and Medals
- 69a Temporary displays
- Oriental Collections
- 74 Temporary exhibitions

## Ground floor rooms 1-34, 75-76

- Antiquities from Greece and Rome
- 1/2 Prehistoric Greece
- 3/4 Archaic Greece
- 5 5th century BC Greece
- 6 Bassae sculpture (mezzanine)
- 7 The Nereid Monument
- 8 Sculptures from the Parthenon (Elgin Marbles)
- 9 Caryatid room
- 10 Payava room
- 12 Mausoleum of Halicarnassus
- 13 Hellenistic Greece
- 14/15 Roman art  
*Also upper floor 68-73 and basement 77-85*
- Antiquities from Western Asia
- 16 Khorsabad  
*Stairs to lecture theatre*
- 17 Assyrian sculptures and reliefs  
*Stairs to 88-90*
- 19/20 Nimrud
- 21 Nineveh
- 24 Ancient Palestine
- 26 Assyrian sculpture  
*Also upper floor 51-59 and basement 88-90*
- Antiquities from Egypt
- 25 Sculpture  
*Also upper floor 60-66*
- British Library
- 29 Grenville Library
- 30 Manuscript saloon
- 31 Temporary exhibitions
- 32 King's Library
- 33 Map gallery
- Oriental Collections
- 34 Art of Islam, S & SE Asia, and the Far East
- 75 Islamic art  
*Also upper floor 74*
- 76 Temporary exhibitions

## Basement rooms 77-90

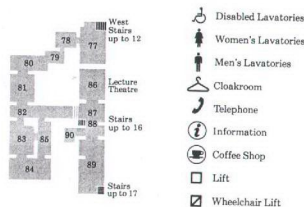
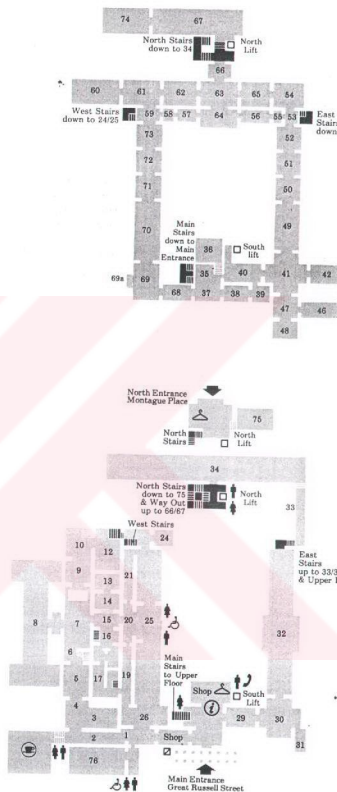
Basement level is reached from the west stairs and rooms 12, 16 and 17

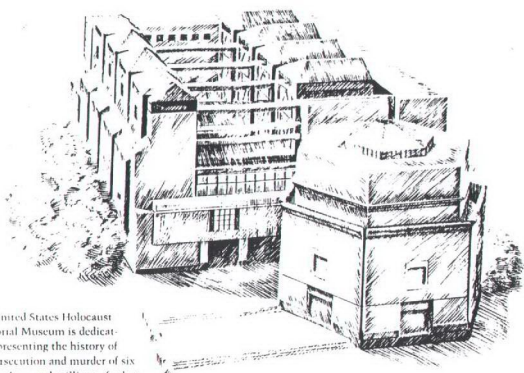
- Antiquities from Greece and Rome
- 77 Architecture gallery
- The Wolfson Galleries:
- 78 Classical inscriptions
- 79/80 Earlier Greek sculpture
- 81 Later Greek sculpture
- 82 Ephesus gallery
- 83 Roman room
- 84 Townley room
- 85 Portrait room
- 86/87 Lecture Theatre
- Antiquities from Western Asia
- 88/89 Assyrian sculpture and small objects
- 90 Ishtar Temple

## Objects of special interest

- Ground floor:
- Assyrian lionhunt reliefs 17
- Indian sculptures 34
- Lindisfarne gospels 30
- Magna Carta 30
- Parthenon sculptures 8
- Portland vase 14
- Rosetta stone 25

- Upper floor:
- Clocks and watches 44
- Egyptian mummies 60, 61
- Lewis chessmen 42
- Mildenhall treasure 40
- Sutton Hoo treasure 41

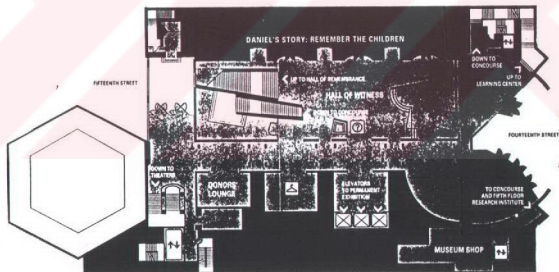




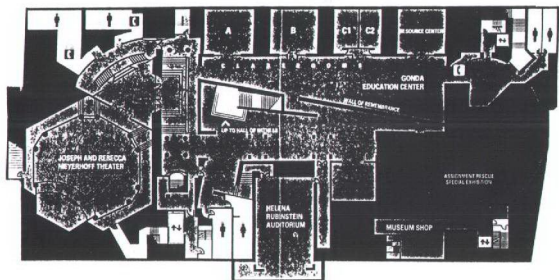
The United States Holocaust Memorial Museum is dedicated to presenting the history of the persecution and murder of six million Jews and millions of other victims of Nazi tyranny from 1933 to 1945.

The Museum's primary mission is to inform Americans about this unprecedented tragedy, to remember those who suffered, and to inspire visitors to contemplate the moral implications of their choices and responsibilities as citizens in an interdependent world.

FIRST FLOOR



CONCOURSE

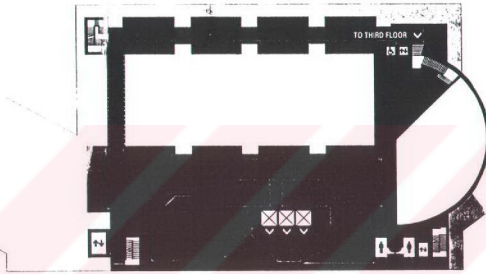


#### Permanent Exhibition

*This story-telling exhibition begins with life before the Holocaust in the early 1930s and concludes with the aftermath of the Holocaust after 1945. To begin your tour, take the first-floor center elevators to the fourth floor. The exhibition spirals downward through the main and tower spaces of the fourth, third, and second floors.*

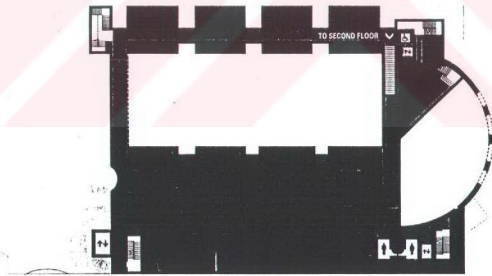
#### FOURTH FLOOR

Nazi Assault—1933 to 1939



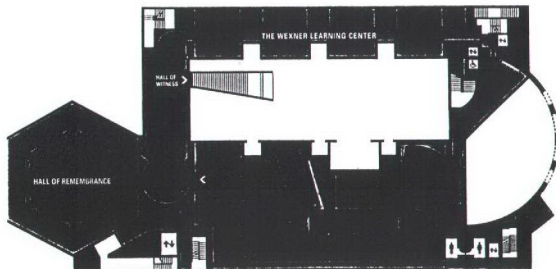
#### THIRD FLOOR

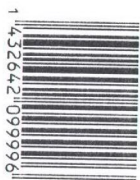
Final Solution—1940 to 1944



#### SECOND FLOOR

Aftermath—1945 to Present





This card tells the story of a real person who lived during the Holocaust. Please carry it with you and update the story at each of the three printing stations located on the fourth and second floors of the exhibition.

The United States Holocaust Memorial Museum



United States  
Holocaust Memorial Museum

2642

## IDENTIFICATION CARD

To learn more about the places and events described on this ID card, visit the Wexner Learning Center, located on the second floor.

This is card #1335.



United States  
Holocaust Memorial Museum



Name: Thomas Pfeffer  
Date of Birth: November 22, 1936  
Place of Birth: Amsterdam, Netherlands

Thomas' father, Heinz, was a German-Jewish refugee who had married Henriette De Leeuw, a Dutch-Jewish woman. Frightened by the Nazi dictatorship and the murder of Heinz's uncle in a concentration camp, they emigrated to the Netherlands when Henriette was nine months pregnant with Thomas' older brother. They settled in Amsterdam.

1933-39: Thomas, also known as Tommy, was born 18 months after his older brother, Jan-Peter. In 1939 the parents and brother of Tommy's father joined them in the Netherlands as refugees from Germany. Tommy and Jan-Peter grew up speaking Dutch as their native language, and they often spent time at their mother's family home in the country.

1940-44: The Germans occupied Amsterdam in May 1940. Despite the German occupation, 4 year-old Tommy did not feel much change in his day-to-day life. When he was 6 the Germans sent his grandmother to a camp called Westerbork. Six months later, Tommy and his family were sent to the same camp, where Tommy celebrated his seventh birthday. That winter the Pfeffers were sent to a faraway ghetto called Theresienstadt in Czechoslovakia, where Tommy felt cold, scared and hungry.

On May 18, 1944, Tommy was deported with his family to Auschwitz. He was gassed on July 11, 1944. Tommy was 7 years old.

2642



Name: Emma Freund  
Date of Birth: October 14, 1893  
Place of Birth: Kippenheim bei Lahr,  
Germany

The second oldest of six children, Emma was raised by observant Jewish parents in a small town in southwestern Germany and they settled in the industrial city of Mannheim after World War I. There she had two children, a son in 1924, and a daughter in 1930. Emma helped her husband in his business.

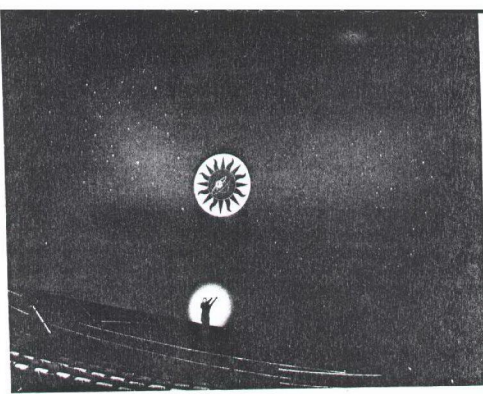
This card tells the story of a real person who lived during the Holocaust.

# IMAX™ FILMS IN THE SAMUEL P. LANGLEY THEATER

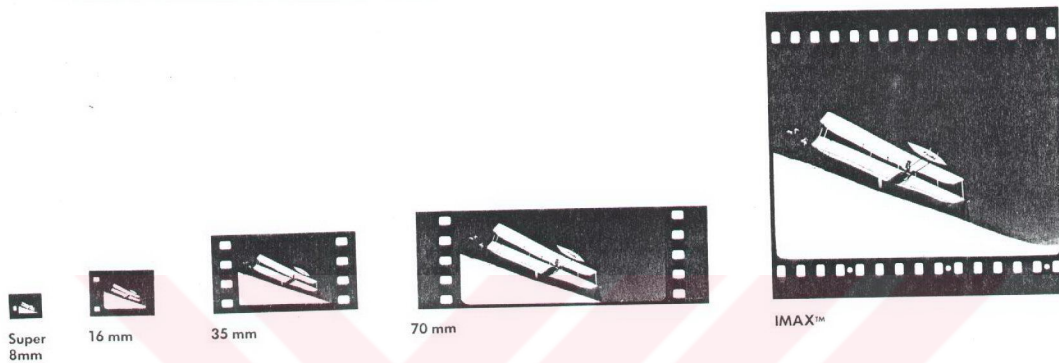
The Samuel P. Langley Theater offers audiences an unparalleled experience in motion picture viewing. Every seat in the house—arranged on 15 steeply rising tiers—affords an unobstructed view of the five-story-high screen. And the IMAX projection and state-of-the-art digital sound systems are among the most technologically advanced in the world.

The IMAX motion picture format features the world's largest film frame: more than three times the size of a standard 70mm frame and more than 10 times the size of a standard 35mm frame such as you'd see in your neighborhood movie theater. The IMAX filming and projection equipment was designed and built by Imax Systems Corporation, Ontario, Canada.

In addition to the IMAX feature films, the 486-seat theater can present 16mm, 35mm and 70mm films, video, multimedia shows, lectures and seminars.



## FILM COMPARISONS



## SHOW TIMES

9:30 a.m.*	To Fly!
10:10 a.m.	Blue Planet
11:00 a.m.	To Fly!
11:35 a.m.	The Dream Is Alive
12:20 p.m.	Blue Planet
1:10 p.m.	On The Wing
1:50 p.m.	The Dream Is Alive
2:35 p.m.	Blue Planet
3:25 p.m.	To Fly!
4:00 p.m.	The Dream Is Alive
4:45 p.m.	Blue Planet
5:35 p.m.	Double Feature: To Fly!/Blue Planet
7:00 p.m.**	Film Festival: To The Limit/ Race The Wind

\* Weekends and holidays only

\*\* Regularly scheduled on Friday, Saturday and Sunday

Films are shown seven days a week. Show times are subject to change or cancellation.

### Admission

Admission fees per show are \$2.75 for adults, \$1.75 for children, students and senior citizens; for the Double Feature, \$3.75 and \$2.75; and for the Film Festival, \$4.50 and \$3.50. Tickets are available up to two weeks in advance at the box office.

### Group Reservations

Group reservations (minimum of 25 persons) must be made in writing between three and eight weeks in advance. For further information, call (202) 357-1400 Monday through Friday, 9 a.m. to 3:15 p.m., or write Tour Scheduler, National Air and Space Museum, Washington, D.C. 20560.

### Capabilities

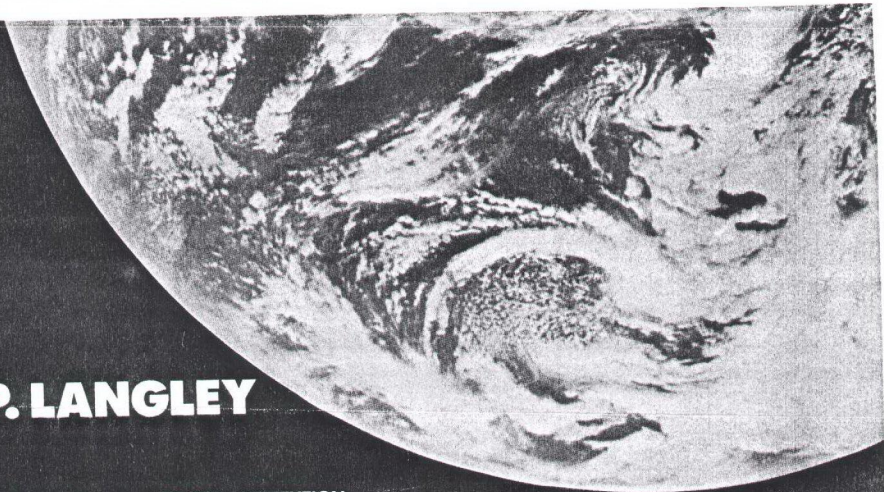
Services for hearing-, vision- and mobility-impaired visitors are available; inquiries should be made at time of ticket purchase. Oral or sign interpreters are available with three days' advance notice. Foreign visitors may borrow headsets that provide audiotape translations of some IMAX film soundtracks. Groups requiring these services should contact the Tour Scheduler (see above).

NATIONAL AIR AND SPACE MUSEUM 6th Street and Independence Ave., S.W. Washington, D.C. 20560 (202) 357-1686

IMAX™ FILMS IN THE

# SAMUEL P. LANGLEY THEATER

NATIONAL AIR AND SPACE MUSEUM SMITHSONIAN INSTITUTION

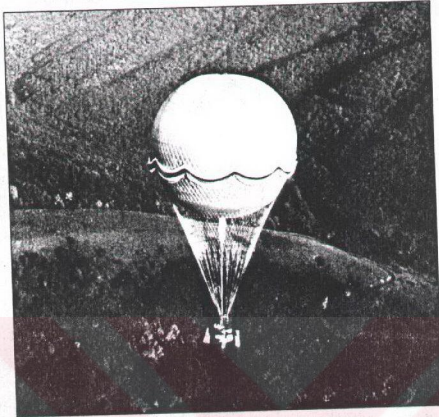
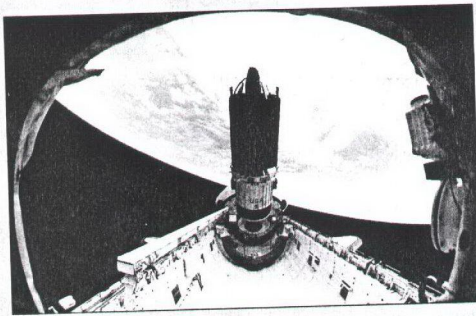


# BLUE PLANET®

**Get to know Planet Earth,  
our one and only home.**

*Blue Planet* is a space film . . . about Earth. Get the big picture of the planet and the natural and man-made forces that are affecting its delicate environment. View the once pristine Persian Gulf from space and witness the devastation of hurricanes and slash-and-burn agriculture. Watch the dynamic forces within the Earth at work, in remarkable footage of volcanic formations on the ocean floor and a high-speed, computer-simulated ride along the San Andreas Fault.

*Blue Planet* was produced by Imax Systems Corporation and sponsored as a public service by Lockheed Corporation and the Museum.



## TO FLY!

**See America—from a bird's  
eye view.**

*To Fly!* is an aerial tour of America, from an 1800s balloon ascension to a journey into space. You'll roar over the Arizona landscape with the U.S. Navy's Blue Angels, soar with a rainbow-striped hang glider off the coast of Hawaii and lift off into space with the Saturn Ib rocket.

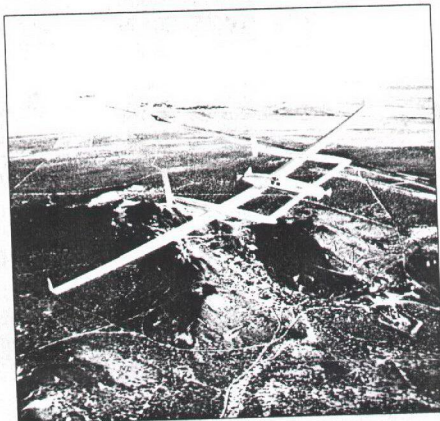
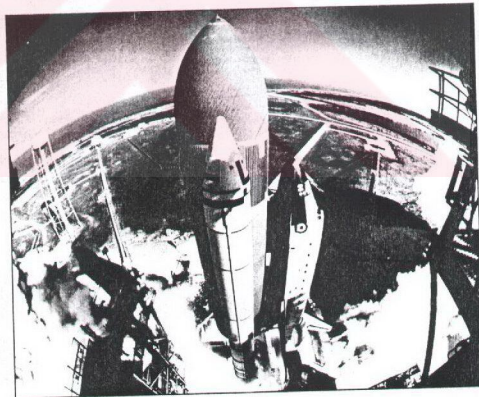
*To Fly!* was produced by MacGillivray-Freeman Films for Francis Thompson Inc. and sponsored as a public service by Conoco Inc., a Du Pont subsidiary.

## THE DREAM IS ALIVE

**Get a window seat on the  
space shuttle.**

*The Dream Is Alive* offers an insider's view of America's space program. The film features spectacular in-flight footage shot by 14 astronauts on three separate missions. See astronauts at work both inside and outside the spacecraft; the deployment of scientific and communications satellites; the dramatic capture and repair of the "Solar Max" satellite; and the first walk in space by an American woman astronaut, Kathy Sullivan.

*The Dream Is Alive* was produced by Imax Systems Corporation and sponsored as a public service by Lockheed Corporation and the Museum.



## ON THE WING

**Experience the wonder of flight  
in all its forms.**

From birds and insects to kites and aircraft, *On The Wing* is a tribute to natural and man-made flight. Fly over the Andes with a mighty condor. Marvel as a 65-million-year-old pterosaur comes to life. *On The Wing* crisscrosses the globe—to Europe and China, to the remote mountains and jungles of Peru, to the deserts of the American Southwest—in its quest to record the remarkable diversity of flying creatures and manned aircraft.

*On The Wing* was produced by Francis Thompson Inc. and sponsored as a public service by Johnson Wax and the Museum.

